ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
Ἐκκλησιαστική

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016 – ΤΕΥΧΟΣ 35ο
ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Τό ὑπερκόσμιο χάρισμα τῆς ἱερωσύνης ὡς διακονία καταλλαγῆς τοῦ κόσμου μέ τόν Θεό

Ἀρχιμ. Ζαχαρία Ζάχαρου

Σελ. 406

Ἡ θέση τοῦ ἐπισκόπου μέσα στήν Ἐκκλησία σήμερα

Παύλου Παπαγεωργίου

Σελ. 411

Ἡ ἱερωσύνη κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο

Πρωτ. Μιχαήλ Βοσκοῦ

Σελ. 414

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

«Θεῖον ἀξίωμα» ἡ ἱερωσύνη
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄
Σελ. 399

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
Εκκλησιαστική

ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2016

Ἔτος 9ο

Τεῦχος 35ο

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΜΕΛΙΣΣΑ»
570 21 Ἀσπροβάλτα - Θεσσαλονίκης
Τηλ.: (+30) 2397023313
E-mail: melissa@melissaprint.com

Διεύθυνση: Τ.Κ. 21130
1502 Λευκωσία
Τηλ.: (+357) 22554600
Τηλεομοιότυπο (Fax):
(+357) 22554774
Ἠλεκτρονική διεύθυνση (E-mail):
diafot@cy.net

Ἐξώφυλλο: Χριστός Μέγας Ἀρχιερεύς, Μιχαήλ Δαμασκηνοῦ, 16ος αἰώνας, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσεῖο Ἀθηνῶν.

Ὀπισθόφυλλο: Ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο *Οἱ ἕξι Περί Ἱερωσύνης Λόγοι τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου*, Κείμενο-Ἀπόδοση στή Νεοελληνική: Πρεσβ. Ἠλίας Γ. Διακουμάκος, ἐκδ. Παρρησία, Ἀθήνα 32014, Λόγος Γ΄, σσ. 119-121, 125.

Περιεχόμενα

Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Β΄
10 χρόνια γόνιμης καί καρποφόρου διακονίας στό πηδάλιο τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου 396

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

«Θεῖον ἀξίωμα» ἡ ἱερωσύνη
Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄ 399

Τό ὑπερκόσμιο χάρισμα τῆς ἱερωσύνης ὡς διακονία καταλλαγῆς τοῦ κόσμου μέ τόν Θεό
Ἀρχιμ. Ζαχαρία Ζάχαρου 406

Ἡ θέση τοῦ ἐπισκόπου μέσα στήν Ἐκκλησία σήμερα
Παύλου Παπαγεωργίου 411

Ἡ Ἱερωσύνη κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο
Πρωτ. Μιχαήλ Βοσκοῦ.....414

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ Κ.Δ.

Ἀπόστολος ΚΒ΄ Κυριακῆς Ἐπιστολῶν
Ἀρχιμ. Γρηγορίου Μουσουρούλη 422

Εὐαγγέλιο Κυριακῆς Θ΄ Λουκᾶ
Πρωτ. Γεωργίου Ἀντωνίου 426

ΛΑΤΡΕΙΑ

Ἄρτος καί οἶνος
Εὐδόκιου Δημητρίου 428

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ἀποσπάσματα ἀπό τόν Εὐεργετινό
ἐπιμ. Πρωτ. Κωνσταντίνου Κ/νου....434

Τά «θέλω» μας
Νίκης Τρακοσιῆ.....437

Τό δηλητήριο τῆς ζήλειας
ἐπιμ. Σάββα Παρῆ 442

Γιά τό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης»
Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου & Σιατίστης κ. Παύλου 444

ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Μήνυμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου 447

Ἡ Ἐκκλησιολογία τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου
Ἐπισκ. Καρπασίας Χριστοφόρου 451

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Σελίδες ἀπό τήν ἱστορία τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας
Χρίστου Χατζημιχαήλ.....455

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

Ὁ ναός τοῦ ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ
Κώστα Κωνσταντίνου.....460

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΥΣ ΜΑΣ ΦΙΛΟΥΣ

Πάτερ ἡμῶν
Ἑλένης Ἀναστασίου 466

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Βιβλιοπαρουσίαση
«Ὁ ποταμός τοῦ Θεοῦ».....468

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Β΄

10 χρόνια γόνιμης καί καρποφόρου διακονίας στό πηδάλιο τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου

Ἐπιμέλεια: Διακόνου Μιχαήλ Νικολάου

Συμπληρώνονται φέτος δέκα χρόνια ἀπό τῆς ἀνόδου στόν Ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄. Μία δεκαετία γόνιμης καί καρποφόρου διακονίας στό πηδάλιο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Ὁ Μακαριώτατος ὡς δυναμική προσωπικότητα καί ἄνθρωπος τῶν ἔργων, μέ «ἀνοιχτό» μυαλό, ἀμέσως μετά τήν ἐκλογή του ἀρχίζει νά πραγματοποιεῖ τό ὅραμα πού εἶχε γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Ἀνάμεσα στούς στόχους πού ἔθεσε μέ τήν ἀνάρρησή του στόν Ἀρχιεπισκοπικό θρόνο πρῶτος καί οὐσιαστικός ὑπῆρξεν ἐκεῖνος τῆς ἀνάδειξης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας σέ πλήρη Σύνοδο. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ ἀπό αἰώνων Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἔχει καί πάλι τή δυνατότητα νά ἀποφασίζει καί νά ρυθμίζει τά τοῦ οἴκου της χωρίς κηδεμονίες. Πρός τοῦτο προέβη στή δημιουργία τριῶν νέων Μητροπόλεων (Κωνσταντίας, Ταμασοῦ καί Τριμυθοῦντος) καί μιᾶς Ἐπισκοπῆς (Καρπασίας) στά παλαιά διοικητικά ὅρια τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Τό βῆμα αὐτό, πού δέν τόλμησε νά τό κάνει κανείς ἀπό τούς Προκατόχους του, ἀναδεικνύει τόν ἄνδρα καί τόν καταξιώνει ὡς Ἱστορικό Ἡγέτη τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας.

Τήν πραγματικότητα αὐτή ὑπογραμμίζει ἡ δημιουργία τοῦ «Ἑνιαίου Φορέα Μισθοδοσίας», μέ πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου. Κίνηση πού καταμαρτυρεῖ τό πατρικό του ἐνδιαφέρον καί τήν ἀγάπη του γιά τόν ἱερό κλῆρο τῆς νήσου μας. Διά τοῦ φορέως αὐτοῦ ἐξασφαλίζεται, μέ τεράστια ἐτήσια εἰσφορά τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἡ ἀξιοπρεπῆς κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῶν κληρικῶν παγκυπρίως, βοηθώντας ἔτσι μικρές καί χωρίς οἰκονομικούς πόρους κοινότητες νά ἔχουν ἐφημέριο.

Ἡ μέριμνά του γιά τήν Ἐκκλησία ἐκδηλώθηκε καί μέ τήν ἵδρυση τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ξεκίνησε τίς ἐργασίες της τόν Σεπτέμβριο τοῦ 2015. Τό γεγονός αὐτό ἀποτελεῖ σταθμό στά θεολογικά γράμματα καί τόν πολιτισμό τῆς Κύπρου, ἀφοῦ ἡ κατά Κύπρον Ἐκκλησία θά μπορεῖ πλέον νά καλλιεργεῖ τό δικό της φυτώριο θεολογικῆς παιδείας. Ἕνα ἐπιπλέον ἔργο τό ὁποῖο φανερώνει τόν μεγάλο ὁραματιστή ἐκκλησιαστικό ἡγέτη εἶναι ἐκεῖνο τῆς ἀνέγερσης νέου Καθεδρικοῦ Ναοῦ πρός τιμή τοῦ ἱδρυτῆ τῆς Ἐκκλησίας μας Ἀποστόλου Βαρνάβα. Τό ὅλο οἰκοδόμημα θά ἀποτελεῖται ἀπό τόν Ναό, μία μεγάλη πλατεία μέ ὑπόγειους χώρους στάθμευσης, αἴθουσα ἐκδηλώσεων καί Μουσεῖο. Τό μεγαλεπίβολο αὐτό ἔργο θά δώσει νέα πνοή στόν χῶρο καί θά ἀποτελέσει πολιτιστικό πυρήνα στό κέντρο τῆς παλιᾶς πόλης τῆς Λευκωσίας.

Ἡ ἀγάπη καί τό ποιμαντικό ἐνδιαφέρον του πρός τά παιδιά καί τούς νέους ἐκδηλώθηκε μέ τήν πλήρη ἀνακαίνιση τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Κατασκήνωσης τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Στέγης. Στόν χῶρο αὐτό φιλοξενοῦνται, κατά τούς καλοκαιρινούς μῆνες, νέα παιδιά τόσο ἀπό τήν Κύπρο, ὅσο καί ἀπό τά ἄλλα Ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἀξιόλογη εἶναι καί ἡ μέριμνα πού ἐπιδεικνύει γιά τήν Παιδεία τοῦ τόπου, διατηρώντας ἀγαστή συνεργασία μέ τό Ὑπουργεῖο Παιδείας, μέ τό ὁποῖο συνδιοργανώνει διάφορες ἐκδηλώσεις γιά τήν πνευματική καλλιέργεια τῶν μαθητῶν καί τῶν ἐκπαιδευτικῶν.

Αὐτό, ὅμως, πού τόν καθιστᾶ πραγματικό ἡγέτη μέ ὑψηλό ἀγωνιστικό φρόνημα εἶναι ἡ ἀγάπη καί τό ἀνύστακτο ἐνδιαφέρον του πρός τήν πατρίδα. Πρωτοπόρος στόν ἀγώνα γιά ἐθνική ἐπιβίωση, καταβάλλει προσπάθειες ἀποτροπῆς τῆς ἐπιβολῆς ἑνός ἀπαράδεκτου σχεδίου λύσης τοῦ ἐθνικοῦ μας προβλήματος, διαφωτίζοντας συνεχῶς τόν κυπριακό λαό καί καλώντάς τον σέ ἐγρήγορση.

Ὁ Μακαριώτατος, λόγῳ καί ἔργῳ στέκεται ἀρωγός καί συμπαραστάτης στούς ἐμπερίστατους ἀδελφούς μας, τούς ὁποίους ἡ οἰκονομική κρίση ὁδήγησε στήν ἀνέχεια. Ἔχοντας εἰλικρινῆ καί βιωματική πίστη, στηρίζει πάντοτε τίς ἐλπίδες του στόν Θεό, γι' αὐτό παρά τίς ἀντιξοότητες ποτέ δέν ἀπογοητεύεται, ἀλλά ἀντιμετωπίζει μέ τόλμη καί ἀνδρεία πνευματική τίς δύσκολες καταστάσεις. Σέ κάθε του ὁμιλία ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος δέν παύει νά δίνει μηνύματα θάρρους καί αἰσιοδοξίας πρός τόν λαό τῆς Κύπρου.

Εἶναι πανθομολογούμενο ὅτι ὁ Μακαριώτατος δείχνει ἰδιαίτερη ἀγάπη καί τιμή πρός τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, τή Μητέρα Ἐκκλησία καί γενικά ἔχει ἀγαθές σχέσεις μέ ὅλα τά ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα. Δέν παύει νά διακηρύττει ὅτι πρῶτα εἴμαστε Ὀρθόδοξοι καί ἔπειτα Ἕλληνες, Ἄραβες, κλπ. Γιά ὅλους ὅσοι ὁραματίζονται μία δυναμική παρουσία τῆς Ὀρθοδοξίας στή σύγχρονη κοινωνία, ὁ Κύπρου Χρυσόστομος ἀποτελεῖ σημεῖο ἀναφορᾶς καί πρότυπο πρός μίμηση.

Οἱ πτυχές τοῦ πολυσήμαντου καί πολυσχιδοῦς ἔργου του, ὑποδεικνύουν ὅτι ὁ Μακαριώτατος εἶναι ἕνας εἰλικρινής καί ἀκάματος ἐργάτης τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου, μέ βαθύτατη συναίσθηση τοῦ ἱεροῦ λειτουργήματος πού ἐπιτελεῖ. Ἡ ἀγάπη, ἡ ταπείνωση, ἡ συγχωρητικότητα, ἡ ἀνεξικακία, ἡ ἐπιείκια, ἡ ἀνοχή του, καθώς καί ἡ εὐγένεια καί ἡ φιλοξενία του εἶναι λίγες ἀπό τίς πολλές ἀρετές πού κοσμοῦν τό πρόσωπο τοῦ Πρωθιεράρχου μας, τίς ὁποῖες εὔκολα διακρίνει κανείς, γνωρίζοντάς τον ἐκ τοῦ σύνεγγυς.

Περαίνοντας, εὐχόμαστε, ὅπως ὁ Θεός τόν ἐνισχύει, τοῦ χαρίζει ὑγεία, δύναμη καί μακροημέρευση γιά νά μπορεῖ ἐπί ἔτη πολλά νά ὀρθοτομεῖ τόν λόγον τῆς ἀληθείας πρός σωτηρίαν τοῦ ποιμνίου του.

«Χρυσοστόμου τοῦ Μακαριωτάτου καί Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου, πατρός ἡμῶν, ποιμένος καί ἐθνάρχου, πολλά τά ἔτη».

Ἀφιέρωμα

τό Μυστήριο τῆς Ἱερωσύνης

«Θεῖον ἀξίωμα» ἡ ἱερωσύνη

Μακαριωτάτου
Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄

Ἡ ἱερωσύνη κατά τόν Ἅγιο Ἰσίδωρο τόν Πηλουσιώτη εἶναι «θεῖον μέν τι χρῆμα ...»[1], θεῖο πράγμα καί τό πιό πολύτιμο ἀπ' ὅλα ὅσα ὑπάρχουν. Καί τοῦτο διότι κατά τόν ἴδιο θεοφόρο Πατέρα: «δι' αὐτῆς καί ἀναγεννώμεθα, καί τῶν θείων μετέχομεν Μυστηρίων, ὧν ἄνευ, τῶν οὐρανίων μετασχεῖν οὐχ οἷόν τι γερῶν κατά τούς ἀψευδεῖς τῆς ἀληθείας χρησμούς»[2]. Μέ τήν ἱερωσύνη ἀναγεννώμαστε, καί μετέχουμε στά θεῖα Μυστήρια, χωρίς τά ὁποῖα δέν εἶναι δυνατό νά μετάσχουμε στά οὐράνια βραβεῖα, σύμφωνα μέ τούς ἀψευδεῖς λόγους τῆς ἀλήθειας. Κάμνοντας λόγο γιά «ἀψευδεῖς τῆς ἀληθείας χρησμούς» ὑπονοεῖ τούς λόγους τοῦ Κυρίου ἀφ' ἑνός μέν πρός τόν νυκτερινό μαθητή Νικόδημο στόν ὁποῖο εἶπεν ὅτι: «ἐάν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν οὐ δύναται ἰδεῖν τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»[3]. Ἀφ' ἑτέρου δέ τούς λόγους, τούς ὁποίους ἀπηύθυνε πρός τούς ἀκροατές Του Ἰουδαίους, σύμφωνα μέ τούς ὁποίους, ἐάν οἱ ἄνθρωποι δέν φᾶνε «τήν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» καί δέν πιοῦν τό αἷμα Του, δέν ἔχουν «ζωήν ἐν ἑαυτοῖς»[4].

Ἀπό τά λόγια τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου γίνεται σαφές πρῶτον ὅτι **ἡ Ἱερωσύνη δέν εἶναι θεσμός ἀνθρώπινος. Εἶναι μυστήριο θεοσύστατο.** Καί δεύτερον ὅτι ἡ **ὕπαρξή της εἶναι ἀναγκαιότατη** γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτές οἱ δύο ἔννοιες θά μᾶς ἀπασχολήσουν στή συνέχεια.

---

[1] Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, *Ἐπιστολή 52, Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ,* PG 78, 493 C, 496 AB.

[2] Ὅ.π.

[3] Ἰω. γ΄, 3.

[4] Ἰω. στ΄, 53-54.

* * * *

Ἡ θεία σύσταση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης ἔχει τίς βάσεις της στήν ἐνέργεια τοῦ Κυρίου, ὁ Ὁποῖος ἤδη ἀπό τό ξεκίνημα τῆς δημόσιας δράσης Του, ἐφρόντισε νά σχηματίσει γύρω Του ἕνα στενότερο κύκλο μαθητῶν, τούς ὁποίους ἐκάλεσε γιά εἰδικό σκοπό καί στούς ὁποίους ἔδωσε τήν ὑπόσχεση ὅτι θά τούς ἀναδείκνυε «ἁλιεῖς ἀνθρώπων». Στήν ἀρχή ξεχώρισε τούς δώδεκα «οὕς καί Ἀποστόλους ὠνόμασε»[5] μέ προορισμό «ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ καί ἵνα ἀποστέλλῃ κηρύσσειν καί ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν δαιμόνια»[6]. Ἐξέλεξε τούς δώδεκα Ἀποστόλους, γιά νά εἶναι μαζί Του καί γιά νά τούς ἀποστέλλει νά κηρύττουν καί νά ἔχουν ἐξουσία καί δύναμη νά βγάζουν δαιμόνια. Μάλιστα τούς ἔδωκε καί εἰδικές ἐντολές τίς ὁποῖες ἔπρεπε νά τηροῦν κατά τήν ἄσκηση τοῦ ἔργου στό ὁποῖο θά τούς ἀπέστελλε. Στή συνέχεια, μετά τήν Ἀνάσταση, «προκειμένου νά τούς μεταδώσει τήν πνοή τῆς νέας οὐράνιας ζωῆς ἐμφύσησε στά πρόσωπά τους, ὅπως κάποτε ὁ Θεός στό πρόσωπο τοῦ Ἀδάμ, καί τούς εἶπε: "Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον". Σ' ὅποιους συγχωρήσετε τίς ἁμαρτίες, θά τούς εἶναι συγχωρημένες καί ἀπό τόν Θεό. Σ' ὅποιους ὅμως τίς κρατᾶτε ἀσυγχώρητες, θά μείνουν γιά πάντα ἀσυγχώρητες»[7]. Μέ τήν πράξη αὐτή τούς μεταβίβασε τήν ἀποστολή, γιά τήν ὁποία τόν ἀπέστειλεν ὁ οὐράνιος Πατέρας στόν κόσμο, ἀνακηρύσσοντάς τους ταυτόχρονα συνεχιστές καί ἐντολοδόχους τοῦ ἔργου Του.

Ἐπίσης κατά τήν ἐμφάνισή Του στό ὄρος τῆς Γαλιλαίας, λίγο πρίν ἀναληφθεῖ στούς οὐρανούς, ἔδωκε ἐντολή στούς Μαθητές νά πορευθοῦν σέ ὅλο τόν κόσμο γιά νά κηρύξουν τό Εὐαγγέλιο, νά βαπτίζουν ὅσους πίστευαν, καί νά τούς διδάσκουν

[5] Λουκ. στ΄, 13.

[6] Μάρκ. γ΄, 14-15.

[7] Ἰω. κ΄, 22-23. Ἡ μετάφραση ἀπό τήν Καινή Διαθήκη μέ σύντομη ἑρμηνεία τοῦ Π.Ν. Τρεμπέλα σ. 409.

νά τηροῦν τίς θεῖες ἐντολές. Τούς ὑποσχέθηκε μάλιστα ὅτι θά εἶναι μαζί τους καί ὁ Ἴδιος «ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»[8]. Ἀπό τούς λόγους αὐτούς τοῦ Κυρίου γίνεται φανερό ὅτι ἡ ἱερατική τάξη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι **θεσμός** θεοσύστατος ἀλλά καί **αἰώνιος**. Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι δέν θά ζοῦσαν ἀσφαλῶς μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Θά ἐρχόταν ἡ στιγμή πού θά ἀναχωροῦσαν καί αὐτοί ἀπό τόν κόσμο αὐτό. Τό ἔργο τους ὅμως ἔπρεπε νά συνεχισθεῖ· ἔπρεπε κάποιοι νά τούς διαδεχθοῦν. Μέ τά λόγια αὐτά λοιπόν ὁ Κύριος ἐννοοῦσε καί ὅλους ἐκείνους πού θά συνέχιζαν τό ἔργο τῶν Ἀποστόλων, οὐσιαστικά δηλαδή τό δικό Του σωτήριο ἔργο. Εἶναι φανερό ὅτι «τό ἀξίωμα τοῦτο τοῦ κηρύττειν τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, τελεῖν τά μυστήρια καί ποιμαίνειν τήν ἐκκλησίαν ἔπρεπε νά ὑπάρχῃ πανταχοῦ τῆς ἐκκλησίας καί διαρκέσῃ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἔπρεπε ἄρα νά εἶναι μεταδοτόν»[9].

Ἐκτός τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ὁ Κύριος «ἀνέδειξεν ἑτέρους ἑβδομήκοντα»[10]· ἀνακήρυξε ἄλλους ἑβδομῆντα μαθητές, τούς ὁποίους καί ἐξουσιοδότησε νά περιοδεύουν τίς πόλεις καί τά χωριά κηρύσσοντας ὅτι «ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»· μέ τόν τρόπο αὐτό ἔχουμε μιά δεύτερη τάξη συνεργατῶν τοῦ Κυρίου πού δέχτηκαν τό χάρισμα ὄχι μέ τό ἴδιο μέτρο πού τό ἔλαβαν οἱ Δώδεκα Ἀπόστολοι, ἀλλά πού διακονοῦσαν τό ἔργο Του μέ περιορισμένη ἐξουσία.

Ἡ Ἱερωσύνη λοιπόν ἀπορρέει ἀπό τόν Μεγάλο Ἀρχιερέα μας· τόν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Κατά τήν παρατήρηση τοῦ Κλήμεντος Ρώμης «ἐξεπέμφθη Χριστός ἀπό τοῦ Θεοῦ καί οἱ Ἀπόστολοι ἀπό τοῦ Χριστοῦ»[11]. Ὁ οὐράνιος Πατήρ «ἀπέστειλε τόν Υἱόν Σωτῆρα τοῦ κόσμου»[12] καί ὁ Ἐνανθρωπήσας Υἱός ἀπέστειλε συνεχιστές τοῦ ἔργου Του τούς Ἀποστόλους. Αὐτοί τώρα, πάλι,

---

[8] Ματθ. κη΄, 19-20.

[9] Κ.Ι.Δυοβουνιώτου, *Τά Μυστήρια τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόψεως δογματικῆς*, ἐν Ἀθήναις 1912, σ. 149, (παρά Γ.Ψαλτάκη, *Τά Ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας*, σ. 93).

[10] Λουκ. ι΄, 1, 9 καί 17.

[11] Κλήμεντος Ρώμης, *Ἐπιστολή πρός Κορινθίους Α΄*, κεφ. 42 καί 44 PG 1, 292 -293, 297Α.

[12] Α΄ Ἰωάν. δ΄, 14.

κατά τόν αὐτόν ἱερομάρτυρα Κλήμεντα, οἱ Ἀπόστολοι «κατά χώρας καί πόλεις κηρύσσοντες» ἐγκαθιστοῦσαν τούς ἐκλεκτούς τους «εἰς ἐπισκόπους καί διακόνους»[13], ἀφοῦ τούς δοκίμαζαν μέ τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τούς ἐγκαθιστοῦσαν ἐπισκόπους καί διακόνους τῶν πιστῶν καί ἐκείνων πού ἐπρόκειτο νά πιστεύσουν. Ὅρισαν δέ οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν αὐτοί θά κοιμηθοῦν, νά τούς διαδεχθοῦν «εἰς τήν λειτουργίαν αὐτῶν» ἄλλοι «δεδοκιμασμένοι ἄνδρες»[14]. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἐγκαθιδρύθηκε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς στήν Ἐκκλησία εἰδική τάξη καί διακονία «περιβεβλημένη ἐξουσίαν πνευματικήν» γιά νά ἀσκεῖ σέ ὅλες τίς χριστιανικές γενεές τό τριπλό ἀξίωμα τοῦ Κυρίου, τό ὁποῖο μεταδόθηκε σέ ὅλη τήν Ἐκκλησία μέ τήν ἕνωσή της μαζί Του «ὡς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας»[15].

Μέ τόν τρόπο αὐτό οἱ Ἀπόστολοι καί γενικά ἡ Ἐκκλησία ἔλαβαν ἀπό τόν Κύριο τήν ἐξουσία νά χειροτονοῦν «ἄρχοντας ἐπί πᾶσαν τήν γῆν», δηλαδή τούς ἐπισκόπους, τούς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων[16]. Αὐτοί λαμβάνουν «διά τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τό χάρισμα τό πνευματικόν»[17]. Στή συνέχεια παίρνουν ἀπό τούς Ἐπισκόπους τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οἱ πρεσβύτεροι καί οἱ διάκονοι. Ὅλοι αὐτοί τώρα καλοῦνται νά ποιμάνουν «μετ' ἐπιστήμης τό ποίμνιον τοῦ Κυρίου»[18] δηλαδή μέ προσοχή, σοφία καί ἐπιμέλεια.

Ἡ ἱερωσύνη λοιπόν ἔχει καταστεῖ **αἰώνια** καί **ἀδιάλειπτη** στήν Ἐκκλησία, ἀφοῦ πηγάζει ἀπό τόν ἴδιο τόν Θεό «διά μυστηρίου». Διότι στόν χειροτονούμενο ἐπιτελεῖται ἄμεση ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος παρατηρεῖ ὅτι τό χέρι

---

[13] Κλήμεντος Ρώμης ὅ.π.

[14] Κλήμεντος Ρώμης ὅ.π.

[15] Π.Τρεμπέλα, *Δογματική*, τ. 2ος, σελ. 372, ἔκδοση 2η, Ἀθήνα 1979.

[16] Μ.Βασιλείου, *Εἰς Ψαλμούς*, 44, 12, Migne PG 29, 413C.

[17] Μ.Βασιλείου, *Ἐπιστολή 188 Ἀμφιλοχίῳ, Περί κανόνων*, Migne PG 32, 669A.

[18] Μ.Βασιλείου, *Ἐπιστολή* 92, 2 *Πρός Ἰταλούς καί Γάλλους*, Migne PG 32, 480B.

(τοῦ ἐπισκόπου) τοποθετεῖται πάνω στήν κεφαλή ἐκείνου πού χειροτονεῖται, ἀλλά τό ὅλο ἔργο τό ἐπιτελεῖ ὁ Θεός καί τό χέρι τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκεῖνο πού ἐγγίζει τό κεφάλι τοῦ χειροτονουμένου, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, χειροτονεῖται ὅπως πρέπει. Καί σέ ἄλλο σημεῖο παρατηρεῖ: Ἐάν δέν ὑπῆρχε «Πνεῦμα Ἅγιον, ποιμένες καί διδάσκαλοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ» δέν θά ὑπῆρχαν. Διότι καί αὐτοί γίνονται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπευθυνόμενος στούς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου. Προσέχετε, τούς λέγει, τό ποίμνιό σας «ἐν ᾧ ὑμᾶς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους»[19]. Ἐάν δέν ἦταν παρόν τό Ἅγιο Πνεῦμα, δέν θά ἱδρυόταν ἡ Ἐκκλησία· ἀφοῦ ὅμως ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία, εἶναι φανερό ὅτι εἶναι παρόν τό Ἅγιο Πνεῦμα[20].

Δέν πρέπει νά λησμονοῦμε, ὅτι αὐτός ὁ ὁποῖος κυβερνᾶ τήν Ἐκκλησία, εἶναι οὐσιαστικά ὁ ἱδρυτής καί ἡ κεφαλή της, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ὁ ὁποῖος ἔστειλε τό Πανάγιό του Πνεῦμα νά μένει στήν Ἐκκλησία. Ἐκεῖνος τήν κυβερνᾶ ἀόρατα διά μέσου τῆς Ἱεραρχίας καί μέ αὐτήν ἐνεργεῖ τά πάντα στήν Ἐκκλησία, χρησιμοποιώντας σέ ὅλα ὡς ὄργανά Του τούς κληρικούς. Ἑπομένως, τό πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπό τόν Θεό καί ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ.

* * * *

Κάθε ἄνθρωπος πού βαπτίζεται καί χρίεται καλεῖται σέ νέα «ἐν Χριστῷ» ζωή. Ξεκινᾶ τόν καλό ἀγώνα τῆς πίστεως πού θά τόν ὁδηγήσει στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ξεκινᾶ τόν ἀγώνα γιά ἐπίτευξη τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν». Γίνεται δρομέας στόν στίβο τῆς ἁγιότητας, ἐφ' ὅσον σ' αὐτή τόν καλεῖ ὁ Χριστός. Ἡ ἐντολή εἶναι σαφής: «ἅγιοι γίνεσθε»[21]. Ὅμως ἡ ἐπίτευξη τῆς ἁγιότητας δέν ἐπιτυγχάνεται μόνο μέ τόν προσωπικό μας ἀγώνα. Ἀπαιτεῖται ἡ συνεργασία μέ τή θεία Χάρη. Ἀλλ' ἡ θεία Χάρη δίνεται μέ τά ἁγιαστικά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας. Γιά τήν τέλεση πάλι τῶν Μυστηρίων ἀπαιτεῖται τό χρίσμα τῆς ἱερωσύνης καί τῆς

[19] Πράξ. κ΄, 28.

[20] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τάς Πράξεις*, Ὁμιλία 14,3 Migne PG 60, 116 καί Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τήν ἁγίαν Πεντηκοστήν*, Ὁμιλία 1,4 Migne PG 50, 459.

[21] Α΄ Πέτρ. α΄, 16.

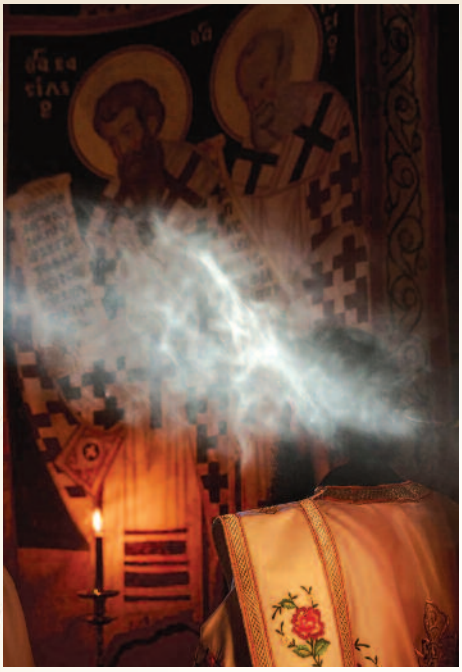

πνευματικῆς ὁλοκλήρωσης[22], τό ἰδιαίτερο δηλαδή μυστήριο τῆς ἱερωσύνης. Χωρίς αὐτό τό ἱερό Μυστήριο ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά ἐπιτελέσει τόν σκοπό, γιά τόν ὁποῖο ἱδρύθηκε, νά ἐπιτύχει δηλαδή τήν ἀναγέννηση καί τήν ἠθική τελείωση τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι κατανοοῦμε καλύτερα τά λόγια τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου πού χρησιμοποιήσαμε στήν ἀρχή καί τά ὁποῖα μᾶς ἔδωσαν τό θέμα τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ. Ἀλλά καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος παρατηρεῖ: «Ἐφ' ὅσον δέν μπορεῖ κανείς νά εἰσέλθει στή Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἐάν δέν γεννηθεῖ δι' ὕδατος καί Πνεύματος κατά τό Βάπτισμα, καί ἐφ' ὅσον ἀποκλείεται ἀπό τήν οὐράνια ζωή ὅποιος δέν τρώγει τή σάρκα καί δέν πίνει τό αἷμα τοῦ Κυρίου διά τῆς Θείας Κοινωνίας, καί αὐτά ἐπιτελοῦνται μέ τά ἅγια χέρια τοῦ ἱερέως, πῶς λοιπόν χωρίς τά χέρια αὐτά θά κατορθώσει κανείς νά ἀποφύγει τήν κόλαση ἤ νά ἐπιτύχει τήν ἀμοιβή τῶν δικαίων; Οἱ ἱερεῖς εἶναι ἐκεῖνοι πού ἐπιφορτίστηκαν μέ τήν πνευματική φροντίδα γιά τήν ἀναγέννησή μας κατά τό Βάπτισμα. Διά τῶν ἱερέων ἐνδυόμαστε τόν Χριστό καί συνθαπτόμαστε μέ τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ καί γινόμαστε μέλη τοῦ σώματός του, ὥστε δίκαια οἱ ἱερεῖς πρέπει νά θεωροῦνται ἀπό ἐμᾶς ὄχι μόνο ἰσχυρότεροι καί σεβαστότεροι ἀπό τούς ἄρχοντες καί τούς βασιλεῖς, ἀλλά καί πολυτιμότεροι ἀπό τούς πατέρες μας. Διότι οἱ μέν πατέρες μᾶς ἐγέννησαν σωματικῶς, ἐνῶ αὐτοί συντελοῦν στή γέννησή μας ἐκ Θεοῦ, στή νέα γέννηση, στήν πραγματική ἀπελευθέρωσή μας ἀπό τά δεινά, στήν υἱοθεσία μας διά τῆς θείας Χάριτος[23].

[22] Γρηγορίου θεολόγου, *Λόγος 6, Εἰρηνικός Α΄*, 9 35, 733Α.

[23] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περί ἱερω-*

Τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀδύνατο νά τά ἐπιτελέσουν ἄνθρωποι, πού δέν ἔχουν τή θεία δύναμη καί χάρη διά τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης. Γι' αὐτό καί σέ ὅποιον ἀμφιβάλλει γιά τό συγκεκριμένο Μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀπευθύνει τήν ἐρώτηση: Δέν γνωρίζεις τί εἶναι ὁ ἱερέας; Εἶναι ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου. Μήπως λέει τά δικά του; Ἐάν περιφρονεῖς τόν ἱερέα, δέν περιφρονεῖς αὐτόν, ἀλλά τόν Θεό, ὁ ὁποῖος τόν χειροτόνησε[24].

* * * *

Ἡ ἱερωσύνη λοιπόν εἶναι «κατ' ἐξοχήν ἐκκλησιαστική διακονία, ἀπαραίτητη καί ἀναγκαιότατη. Προέρχεται ἀπό τόν Θεό καί δίδεται σ' ἐκείνους πού καλοῦνται ἀπό τόν Θεόν»[25]. Αὐτή ἡ πραγματικότητα διαγράφει καί τό χρέος μας· τόσο ἡμῶν τῶν κληρικῶν ὅσο καί τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ μέν κληρικοί ὅλων τῶν βαθμίδων νά συνεχόμαστε ἀπό τό μέγεθος τῆς τιμῆς πού μᾶς ἔκαμεν ὁ Θεός νά μᾶς καλέσει στή διακονία τοῦ ποιμνίου Του ἀλλά καί νά διακατέχει τίς ψυχές μας ὁ ἅγιος φόβος Του καθώς ἀναλογιζόμαστε τό βάρος τῆς εὐθύνης πού ἔχουμε ἐπωμισθεῖ γιά τήν κάθε ψυχή ξεχωριστά καί ὅλες μαζί τίς ψυχές τοῦ ποιμνίου μας, τό ὁποῖο καλούμαστε νά διαποιμαίνουμε θεοφιλῶς καί θεαρέστως.

Οἱ δέ λαϊκοί, τά πιστά μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, νά εὐχαριστοῦν τόν Θεό διότι μέ τήν ἱερωσύνη τῶν κληρικῶν, πού ὅπως εἴπαμε, ἀποτελεῖ μετοχή στήν ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ, «ἐγγυᾶται τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἀνάμεσά μας καί τή δράση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στήν Ἐκκλησία»[26]. Ταυτοχρόνως νά ἐκδηλώνουν τόν σεβασμό καί τήν εὐγνωμοσύνη τους πρός τούς πνευματικούς τους πατέρες, οἱ ὁποῖοι γίνονται ὄργανα τοῦ Θεοῦ πού τούς ἀνοίγουν τό δρόμο γιά τή δόξα τοῦ οὐρανοῦ. Ἀλλά καί θερμή προσευχή ὅλων νά ἀναδεικνύει τό Πανάγιο Πνεῦμα ἄξιους ποιμένες στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

σύνης Λόγος 3ος, 5 ΕΠΕ τ. 28ος σελ. 121.

[24] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τήν Β΄πρός Τιμόθεον ὁμιλία* 2, 2 62, 610.

[25] Ν.Βασιλειάδη, *Ὀρθοδοξία ἡ ἐλπίς τοῦ κόσμου*, τόμος Γ΄, σελ. 35.

[26] Πρωτ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, *Ἐγκόλπιον Ὀρθοδοξίας*, σελ. 207.

Τό ὑπερκόσμιο χάρισμα τῆς ἱερωσύνης ὡς διακονία καταλλαγῆς τοῦ κόσμου μέ τόν Θεό[1]

Ἀρχιμ. Ζαχαρία Ζάχαρου

Ἡ ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ, στήν ὁποία μετέχουμε, εἶναι ἕνα μεγάλο καί παράδοξο χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί ὁ λόγος γι' αὐτό εἶναι, γιά μᾶς τούς πτωχούς, «δυσερμήνευτος»[2]. Φανερώνεται μέσα στόν κόσμο ὡς διακονία συμφιλιώσεως τῶν ἀνθρώπων μέ τόν Σωτήρα Θεό. Ὅσοι δέχονται τό δῶρο αὐτό ἔχουν ὡς κύριο ἔργο τῆς ζωῆς τους νά πρεσβεύουν γιά τήν παγκόσμια σωτηρία πού χαρίζει ὁ Χριστός καί νά ἀγωνίζονται γιά τήν πνευματική ἀναγέννηση τοῦ ποιμνίου πού ὁ ἀγαθός Κύριος τούς ἐμπιστεύθηκε.

Ὅπως γιά κάθε πράξη καί σέ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς μας τέλειο «ὑπόδειγμα» καί ἀληθινή «ὁδόν» ἀποτελοῦν τό Πρόσωπο, ἡ ζωή καί ὁ λόγος τοῦ Παντοκράτορος Ἰησοῦ, ἔτσι καί στήν ἱερατική μας διακονία, ἔξω ἀπό τή δική Του Ἀποκάλυψη δέν ὑπάρχει ἄλλο φῶς γιά νά μᾶς κατευθύνει πρός τή θεάρεστη ἐκπλήρωσή της καί τήν αἰώνια λύτρωση, τόσο τήν προσωπική μας ὅσο καί ἐκείνη τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει: «Θεός ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ»[3]. Μέ ἄλλα λόγια, ὅπως γιά μᾶς ὁ Χριστός εἶναι ὁ μόνος Διδάσκαλος, μέ τόν ἴδιο τρόπο ἔγινε ἐπίσης καί ὁ κατ' ἐξοχήν Ἱερεύς, πού μέ τή θυσία Του πέτυχε τήν ἀσφα-

---

1. Εἰσήγηση πού ἔγινε σέ Ἱερατικό Συνέδριο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων. Ἀναδημοσιεύεται ἀπό τήν ἱστοσελίδα http://apantaortodoxias.blogspot.com.cy/2012/05/blog-post_1854.html (15/09/16).
2. Ἑβρ. ε΄, 11.
3. Β΄ Κορ. ε΄, 19.

λή «προσαγωγή»[4] μας πρός τόν Οὐράνιο Πατέρα τῶν φώτων καί ἔτσι κληρονομήσαμε ἀπ' Αὐτόν τή χάρη τῆς υἱοθεσίας. Γίναμε φίλοι Χριστοῦ, ἀδελφοί καί συγκληρονόμοι Του.

Πῶς ὅμως ὁ Κύριος ἐργάσθηκε γιά χάρη μας τό ὑπερφυσικό αὐτό ἔργο, μέ τό ὁποῖο ἱεράτευσε τήν παγκόσμια σωτηρία; Βεβαίως, μέ τήν ἄφατη κένωση καί τήν ἀκατάληπτη ταπείνωση τῆς θυσίας Του.

Γιά νά γνωρίζουμε ὡς ἱερεῖς «ποίου πνεύματος» εἴμαστε ἤ θά ἔπρεπε νά εἴμαστε, θά προσπαθήσω νά ἀναφερθῶ σέ δύο σημεῖα πού χαρακτήρισαν τήν Ἐπιφάνεια καί ἀναστροφή τοῦ Κυρίου ἀνάμεσά μας.

Κανένας ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά καταμετρήσει τό μέγεθος τῆς κενώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἡ ἄκτιστη θεία φύση Του ἑνώνεται μέ τήν κτιστή ἀνθρώπινη φύση. Οὔτε μπορεῖ νά περιγράψει τό βάθος τῆς ταπεινώσεώς Του ὅταν προσλαμβάνει τήν ἀτελείωτη τραγωδία καί ἀσθένεια τῆς κοσμικῆς πτώσεως. Ἔβαλε τόν Ἑαυτό Του κάτω ἀπό ὅλους γιά νά σώσει ὅλους. Δέν ἦλθε ὡς ἐξουσιαστής ἤ ἄρχοντας ἤ δυνάστης. Αὐτά χαρακτηρίζουν τούς ἀποξενωμένους εἰδωλολάτρες, ὅπως ὁ Ἴδιος εἶπε. Ἐκεῖνος ὅμως ἔγινε ὑπηρέτης ὅλων. «Ἐγώ δέ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν». Μᾶς δίδαξε μάθημα παράδοξο, ὅτι ὁ «διακονῶν» εἶναι «μείζων» ἀπό τόν «ἀνακείμενον»[5]. Καί σέ μᾶς ἔδωσε ἐντολή νά μάθουμε ἀπ' Αὐτόν τήν ἴδια ταπείνωση, καί ὅτι ὅποιος ἀπό μᾶς θέλει «μέγας γενέσθαι» πρέπει πρῶτα νά γίνει «διάκονος» καί «δοῦλος» στήν ὑπηρεσία τοῦ ἄλλου. Στήν ἀδυναμία τῆς σαρκός πού προ-

4. Ρωμ. ε΄, 2· Ἐφ. β΄, 18· γ΄,12.
5. Λουκ. κβ΄, 26-27.

σέλαβε, φανέρωσε μιά ἀκατάληπτη καί ὑπερφυσική τελειότητα.

Τό τέλειο μίμημα τοῦ Χριστοῦ, ὁ μέγας Ἀποστόλος Παῦλος, πού ἄκουσε τά «ἄρρητα ρήματα» τοῦ Παραδείσου, διδάχθηκε ταυτόχρονα νά μή προτιμᾶ τίποτε ἄλλο στήν πρόσκαιρη αὐτή ζωή, παρά μόνο τό νά γνωρίζει τόν «Ἰησοῦν Χριστόν, καί τοῦτον ἐσταυρωμένον»[6]. Ὁποιαδήποτε ἀπόκλιση ἀπό τό πρότυπο αὐτό μᾶς καθιστᾶ «ἀνοήτους»[7], δηλαδή ἄφρονες, πού δέν συγκινοῦνται ἀπό τήν «εἰς τέλος»[8] ἀγάπη τοῦ Ἐσταυρωμένου Θεοῦ. Ἔχοντας ὑπόδειγμα ὁ Ἀπόστολος τόν πάσχοντα Κύριο τῆς δόξης δέν δίστασε κατά τή διακονία του, ἀλλά «ἐλεύθερος ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἑαυτόν ἐδούλωσε, ἵνα τούς πλείονας κερδήσῃ»[9]. Εἶναι μυημένος στό μυστήριο τῆς εὐσεβείας καί ἔχει «νοῦν» καί «φρόνημα Χριστοῦ», πού τό ἐκφράζει στήν πρός Φιλιππησίους ὡς ἑξῆς: «Μηδέν κατά ἐριθείαν ἤ κενοδοξίαν, ἀλλά τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν. Μή τά ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλά τά ἑτέρων ἕκαστος. Τοῦτο γάρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὅ καί ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»[10]. Μέ ἄλλα λόγια σημασία ἔχει ὁ ἄλλος, τόν ὁποῖο πρέπει νά ὑπηρετήσουμε στό ὑπέρτατο ἔργο τῆς καταλλαγῆς του μέ τόν Θεό. Προέχει τοῦ ἑαυτοῦ μας ἡ σωτηρία τοῦ ἐλάχιστου ἀδελφοῦ, «ὑπέρ οὗ Χριστός ἀπέθανεν»[11].

Ἐμεῖς, λοιπόν, ὡς ἱερεῖς καί μιμητές τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου Παύλου, τότε μόνο θά τιμήσουμε τή διακονία μας, ὅταν βάλουμε τόν ἑαυτό μας κάτω ἀπό κάθε ἄνθρωπο πού μᾶς προσεγγίζει. Μέ τήν ἀνυπόκριτη ταπείνωσή μας θά τόν φέρουμε στή φιλοτιμία νά δεχθεῖ τόν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου, καί ἴσως ἔτσι θά συμβάλουμε στήν ἀναγέννηση ἔστω καί μερικῶν. Ἄν κατά τήν ἱερατική μας διακονία

6. Α΄ Κορ. β΄, 2.
7. Πρβλ. Γαλ. γ΄, 1.
8. Ἰωάν. ιγ΄, 1.
9. Α΄ Κορ. θ΄, 19.
10. Φιλιππ. β΄, 3-5.
11. Ρωμ. ιδ΄, 15.

πρός τούς συνανθρώπους μας σέ καθετί πού κάνουμε καί σέ κάθε λόγο πού προφέρουμε, προσθέτουμε τή μερίδα τῆς ταπεινῆς ἀγάπης, ὁπωσδήποτε ὁ καλός Θεός θά εὐλογήσει, ἐμεῖς πρῶτα καί οἱ ἄλλοι ἔπειτα, νά κληρονομήσουμε τή μεγάλη μερίδα τῆς χάριτος πού πήγασε ἀπό τόν Σταυρό καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Ἠγαπημένου Υἱοῦ Του.

Ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικό σημεῖο πού φανερώνει τήν πληρότητα καί τήν ἄφθαστη τελειότητα τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό ὅτι «ἔπαθεν ἔξω τῆς πύλης ἵνα ἁγιάσῃ διά τοῦ Ἰδίου αἵματος τόν λαόν»[12]. Μέ ἄλλα λόγια, ὁ περί πάντας ἀγαθός Ἰησοῦς ὑπέμεινε τό Πάθος μέ ἄκρα ἐξουδένωση. Ὅπως λέει σέ ἄλλο σημεῖο ὁ Ἀπόστολος, ὁ Χριστός, ὄχι γιά νά ἀρέσει στόν Ἑαυτό Του, ἀλλά γιά νά εὐεργετήσει καί νά παρηγορήσει τόν ἄνθρωπο, καταδέχθηκε ὅλοι «οἱ ὀνειδισμοί τῶν ὀνειδιζόντων»[13] νά πέσουν ἐπάνω Του. Καί ἐμεῖς, προτρέπει ὁ Ἀπόστολος, γιά νά συναντήσουμε τόν Ἰησοῦ Χριστό καί νά εἰσέλθουμε στή ζῶσα Παρουσία Του, «ἐγηγεγερμένου ἐκ νεκρῶν»[14], πρέπει νά κάνουμε τό ἴδιο. Νά βγοῦμε ἔξω ἀπό τήν παρεμβολή τοῦ κόσμου τούτου, «τόν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ φέροντες»[15], καί «τήν μέλλουσαν (πόλιν) ἐπιζητοῦντες»[16]. Τότε καί ἡ δική μας λατρεία θά εἶναι εὐάρεστη στόν Θεό καί ὠφέλιμη γιά τούς ἄλλους.

Σύμφωνα μέ τά παραπάνω, γιά νά εἶναι τιμημένη καί εὐλογημένη ἡ διακονία τοῦ ἱερέα, πρέπει νά διακρίνεται ἀπό τήν ἀφοσίωση καί τήν ἀφιέρωσή του «εἰς τόν τῆς πίστεως ἀρχηγόν καί τελειωτήν Ἰησοῦν»[17]. Δέν πρέπει νά τόν ἀποσπᾶ ὁ κόσμος ἀπό τήν ἐκζήτηση τῆς σωτήριας χάριτος τοῦ Κυρίου γιά τόν ἴδιο καί γιά τούς ἀδελφούς του, οὔτε νά τόν γοητεύει μέ τή ματαιότητα τῶν ὡραίων πραγμάτων του. Νά μήν τόν ἐπη-

12. Βλ. Ἑβρ. ιγ΄, 12.
13. Ρωμ. ιε΄, 3.
14. Πρβλ. Β΄ Τιμ. β΄, 8.
15. Πρβλ. Ἑβρ. ιγ΄, 13.
16. Ἑβρ. ιγ΄, 14.
17. Πρβλ. Ἑβρ. ιβ΄, 2.

ρεάζουν τά πρότυπά του πού εἶναι «βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ»[18]. Νά προτιμᾶ τούς σκληρούς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου καί νά μή θέλει νά κάνει συμβατή τήν ἀλήθειά Του μέ τήν ἀγάπη τοῦ κόσμου αὐτοῦ πού εἶναι «ἔχθρα εἰς Θεόν»[19].

Μαθητεύοντας λοιπόν ὁ ἱερέας στό θεῖο φρόνημα τοῦ Ἰησοῦ, βάζοντας μέ συμπάθεια τόν ἑαυτό του κάτω ἀπό τόν ἄλλο καί προτιμώντας τόν ὀνειδισμό τοῦ Χριστοῦ ἔξω ἀπό τήν παρεμβολή τῆς ὑπολήψεως τοῦ κόσμου τούτου, θά μπορέσει νά ἐνταχθεῖ στήν ταπεινή ὁδό τοῦ Κυρίου. Ἐπειδή ὅμως Αὐτός εἶναι ἡ ὁδός, ὅπως εἶπε, Τόν βρίσκει τότε ὡς συνοδοιπόρο Του. Δηλαδή εἰσέρχεται στή ζωοποιό Παρουσία Του, καί ὅπως στήν περίπτωση τοῦ Λουκᾶ καί τοῦ Κλεόπα πού βάδιζαν πρός Ἐμμαούς, ἀναζωπυρώνονται στήν καρδιά τους τά ρήματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Φέροντας μέσα του ὁ ἱερέας ζωντανό τόν λόγο τοῦ Θεοῦ ἐπιτελεῖ τό ἔργο του μέ μιά παράδοξη αὐθεντία, τή μόνη θεμιτή, πού ἀποκομίζει ἐξερχόμενος ἀπό τή θεία Παρουσία καί ὄχι βασιζόμενος μόνο στήν ἐξουσία πού τοῦ παρέχει ἡ θεσμική χειροτονία του. Τότε καί ὁ δικός του λόγος στήν προοπτική τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ γίνεται δημιουργικός, γιατί ἀποβαίνει ὄχημα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως.

Ὅταν τόν μεταδίδει, πείθει καί πληροφορεῖ μέ χάρη τίς καρδιές τῶν ἀκουόντων. Δικαιώνει τόν τίτλο «πάτερ», πού τοῦ ἀπευθύνουν οἱ πιστοί, γιατί ὡς πνευματικός πατέρας ἀναγεννᾶ τούς ἀνθρώπους μέ τόν λόγο του. Ἡ διακονία του γίνεται διακονία λόγου Θεοῦ, μέ τόν ὁποῖο λόγο παρηγορεῖ τίς πάσχουσες ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Ἐκπληρώνει τίς δύο μεγάλες ἐντολές γιατί ἀγαπᾶ καί τόν Θεό καί τόν ἄνθρωπο. Ἔχει μεγάλο μισθό ἀπό τόν Κύριο καί τιμή ἀπό τούς δούλους Του.

«Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καί διδασκαλίᾳ»
(Α΄ Τιμ. ε΄, 17).

18. Λουκ. ιστ΄, 15.
19. Ρωμ. η΄, 7.

Ἡ θέση τοῦ ἐπισκόπου μέσα στήν Ἐκκλησία σήμερα

Παύλου Παπαγεωργίου
Θεολόγου

Ἀπό τά πρῶτα χρόνια της ἱστορικῆς πορείας τῆς Ἐκκλησίας συνειδητοποιήθηκε ἡ ἀνάγκη γιά τή δημιουργία μίας ἱεραρχικῆς δομῆς, οὕτως ὥστε νά μπορέσει ἡ Ἐκκλησία νά λειτουργήσει ἁρμονικά. Αὐτό ὁδήγησε στή σταδιακή διαμόρφωση τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς ἱερωσύνης – ἐπισκόπου, πρεσβυτέρου, διακόνου – μέ τούς ἐπισκόπους νά θεωροῦνται ὡς οἱ διάδοχοι τῶν ἀποστόλων.

Σιγά-σιγά, γιά διάφορους λόγους, δημιουργήθηκε μία μεγάλη ἀπόσταση μεταξύ του βαθμοῦ τοῦ ἐπισκόπου καί τῶν δύο ἄλλων βαθμῶν, πού δέν ὑπῆρχε ἀρχικά, ἀλλά καί ἕνα χάσμα μεταξύ του κλήρου καί τοῦ λαοῦ. Στό σημερινό, δέ, ὀρθόδοξο χῶρο εἶναι εὐδιάκριτη, τόσο σέ θεωρητικό-θεολογικό ἐπίπεδο, ὅσο καί σέ πρακτικό, μία «ἐπισκοποκεντρική» ἀντίληψη τῆς Ἐκκλησίας. Χρειάζεται, λοιπόν, νά δοῦμε κάποιες παραμέτρους γιά νά διαπιστώσουμε κατά πόσο μία τέτοια ἀντίληψη εἶναι ὑγιής ἤ ὄχι.

Ὁ ἐπίσκοπος, σύμφωνα μέ τόν ἅγιο Ἰγνάτιο Ἀντιοχείας, εἶναι «τύπος τοῦ Πατρός»[1] καί βρίσκεται στήν Ἐκκλησία «εἰς τόπον Θεοῦ»[2], ἤ κατά τήν ἔκφραση πού ἔχει ἐπικρατήσει, ἐπέχει θέση «εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ». Αὐτονόητα συμπεραίνεται, λοιπόν, πώς δέν εἶναι δυνατό νά νοηθεῖ ἡ Ἐκκλησία χωρίς τόν ἐπίσκοπο, ὅπως κι ὁ ἐπίσκοπος, βέβαια, δέ νοεῖται χωρίς τήν Ἐκκλησία.

Ἡ Ἐκκλησία, ὡστόσο, δέν ὑπάρχει οὔτε χωρίς τόν ὑπόλοιπο κλῆρο, ἀλλά οὔτε καί χωρίς τούς λαϊκούς. Κι αὐτό, διότι ὅλα τά λειτουργήματα – χαρίσματα

1. Βλ. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, *Τραλλιανοῖς ΙΙΙ*, 1, SC 10, σελ. 96.
2. Βλ. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, *Μαγνησιεύσιν Ἰ*, 1, SC 10, σελ. 84.

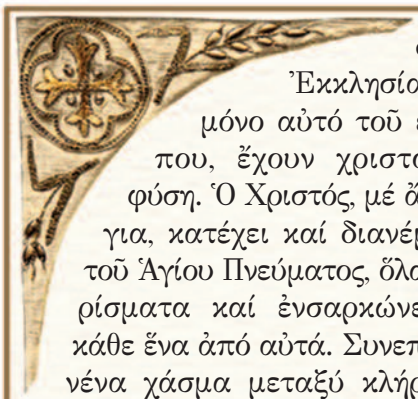

στήν Ἐκκλησία, κι ὄχι μόνο αὐτό τοῦ ἐπισκόπου, ἔχουν χριστολογικῆ φύση. Ὁ Χριστός, μέ ἄλλα λόγια, κατέχει καί διανέμει, διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅλα τά χαρίσματα καί ἐνσαρκώνεται σέ κάθε ἕνα ἀπό αὐτά. Συνεπῶς, κανένα χάσμα μεταξύ κλήρου καί λαϊκῶν δέν ὑφίσταται, καμία ἄτεγκτη θεσμική ἱεραρχία δέν ὑπάρχει· ὅλοι μαζί, ἄλλωστε, ἀποτελοῦν τόν λαό τοῦ Θεοῦ, κι ὅλοι μετέχουν στήν ἀποστολική διαδοχή.

Ἡ «εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ» θέση τοῦ ἐπισκόπου ἀπαιτεῖ ἀπό τόν ἴδιο νά ἔχει ὡς μοναδικό του πρότυπο μιμήσεως τόν ἴδιο τόν Κύριο. Αὐτό σημαίνει πώς τό πρωτεῖο τοῦ ἐπισκόπου εἶναι πρωτεῖο ταπεινώσεως καί σταυρώσεως κι ὄχι ἐξουσιαστικῆς καταδυναστεύσεως. Καμία μορφή «δεσποτισμοῦ» δέν μπορεῖ νά γίνεται ἀνεκτή μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἡ ἐκκλησιαστική ἐξουσία δέν ἔχει – ἤ δέν πρέπει νά ἔχει – καμία σχέση μέ τήν κοσμική ἐξουσία, ἀφοῦ τό θεοσδοτο ἀξίωμα δέν εἶναι «ἀρχόντων τύφος» οὔτε «ἀρχομένων δουλοπρέπεια», ἀλλά ἀρχή πνευματική[3].

Ἀξίζει νά ἐπισημάνουμε ἐδῶ πώς ὁ κοσμικός ὅρος «δεσπότης», πού ἔχει ἐπικρατήσει ὡς συνώνυμός του ὅρου «ἀρχιερέας», δέ συνάδει μέ τήν παραπάνω θεώρηση τοῦ λειτουργήματος τοῦ ἐπισκόπου· γι' αὐτό καί θά ἔπρεπε, θεωροῦμε, νά ἐγκαταλειφθεῖ σιγά-σιγά, μιᾶς καί προσδίδει στό ἐπισκοπικό λειτούργημα μία κοσμικοῦ τύπου ἐξουσιαστική χροιά[4].

Ὁ ἐπίσκοπος χρειάζεται ἀγώνα καί ἀσκητικά παλαίσματα γιά νά ἀποκτήσει τά γνωρίσματα τοῦ καλοῦ ποιμένα. Δέν τά ἀποκτᾶ ἄκοπα καί μέ μαγικό τρόπο, μόνο καί μόνο ἐξαιτίας τοῦ εἰκονισμοῦ ἐκ μέρους τοῦ τοῦ Χριστοῦ. Τά αὐτά ἰσχύουν, βέβαια, καί γιά τούς ἱερεῖς. Δέν εἶναι δύσκολο νά διαπιστώσει κανείς πώς πλεῖστοι ὅσοι κληρικοί ἀπαιτοῦν τό σεβασμό ἀπό τούς ὑπόλοιπους, καί δή τούς λαϊκούς, μόνο καί μόνο γιατί φορᾶνε τό ράσο. Ὁ σεβασμός ὅμως κερδίζεται μέσα ἀπό τή ζωή καί τά ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὄχι μέσα ἀπό τήν ἐμφά-

---

3. Βλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τήν πρός Κορινθίους Β΄ Ἐπιστολήν*, Ὁμιλία ΙΗ΄, γ΄, PG 61, 527.

4. Δεσπότης, βέβαια, ὀνομάζεται κι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος, ὅμως, εἶναι ἄκτιστος Θεός, δημιουργός καί κύριος τῶν πάντων! Ὁ τίτλος αὐτός διδόταν ἐξαρχῆς στόν Ρωμαῖο αὐτοκράτορα καί κατόπιν στούς βυζαντινούς αὐτοκράτορες καί συγγενικά τους μέλη. Κατά τή διάρκεια τοῦ ὄρθρου καί τῆς θείας Λειτουργίας, χρησιμοποιοῦνταν ὁ κοινός πολυχρονισμός αὐτοκράτορα καί ἐπισκόπου «Τόν Δεσπότην καί ἀρχιερέα ἡμῶν, Κύριε, φύλαττε εἰς πολλά ἔτη». Λόγω τῆς χρησιμοποίησης τοῦ πολυχρονισμοῦ αὐτοῦ, ὅμως, καί μετά τήν ἅλωση τῆς Πόλης, μέχρι σήμερα, τό «δεσπότην» ἐκλήφθηκε ὡς ἀναφερόμενο στόν ἀρχιερέα. Ἔτσι, ἐπικράτησε στήν ἐκκλησιαστική γλώσσα, ὡς μή ὤφειλε, νά ἀποκαλεῖται ὁ ἐπίσκοπος «δεσπότης».

νισή τους!

Ὁ ἐπίσκοπος ἦταν ἀνέκαθεν ὁ κατεξοχήν προεστός τῆς Εὐχαριστίας – πρωτίστως εἶναι λειτουργός, κι ὄχι «διοικητής», - τό πρόσωπο μέ τήν ἄδεια καί εὐλογία τοῦ ὁποίου τελεῖται κάθε εὐχαριστιακή σύναξη στήν τοπική Ἐκκλησία. Αὐτό, ὅμως, δέ σημαίνει ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ἀποτελεῖ τό «κέντρο» τῆς Εὐχαριστίας. Ἡ εὐχαριστιακή προσφορά εἶναι κοινή, ὅλου του σώματος, ἐξάπαντος ὄχι μόνο τοῦ ἐπισκόπου – ὁ λαός δέν «παρακολουθεῖ» ἀλλά «συλλειτουργεῖ», τό δέ κέντρο τῆς Εὐχαριστίας δέν μπορεῖ νά εἶναι ἄλλο ἀπό τόν ἴδιο τόν Τριαδικό Θεό· τόν εὐδοκοῦντα Πατέρα, τόν «προσφέροντα καί προσφερόμενο Χριστό», τό συνεργόν Πνεῦμα.

Ὁ ἐπίσκοπος διακονεῖ τήν ἑνότητα τῶν ἐνοριῶν μίας περιοχῆς καί κατ' ἐπέκταση τήν ἑνότητα ὅλων τῶν εὐχαριστιακῶν συνάξεων στήν ἀποστολική πίστη καί τή χάρη τῶν μυστηρίων. Κατ' ἀνάλογο τρόπο, κι ὁ πρεσβύτερος διακονεῖ τήν ἑνότητα στήν ἰδιαίτερή του κοινότητα, ἀφοῦ εἶναι ὁ «εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ» ἱερουργός σ' αὐτήν, ὁ ποιμένας, ὁ διδάσκαλος, ὁ πνευματικός. Ἡ ἱερωσύνη καί τῶν δύο, πάντως, βρίσκεται ἐξάπαντος ἐντός καί ὄχι ἐπί τῆς Ἐκκλησίας. Κανένα χάρισμα δέ διαθέτει πληρότητα ἀπό μόνο του· τά χαρίσματα ἰσχύουν μόνο ἐν κοινωνία.

Τό χάρισμα τῆς ἑνότητας, ὡστόσο, γίνεται στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καί μόνο, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπολύτως παρών μέσα στήν Ἐκκλησία του καί δέν «ἀντιπροσωπεύεται» ἀπό τόν ἐπίσκοπο, ὡσάν νά ἀπουσιάζει ἀπ' αὐτήν – ὁ ἐπίσκοπος δέν ἀντιπροσωπεύει τόν Χριστό, ἀλλά τόν εἰκονίζει, κάνει δηλαδή αἰσθητή τήν παρουσία του στούς πιστούς. Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας καί ποιμένας τῆς εἶναι ὁ Χριστός.

Ἐξάλλου, ὁ πυρήνας τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντοτε ριζωμένος στήν ἑνότητα καί κοινωνία τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ Ἐκκλησία, ἑπομένως, γιά νά ἐπανέλθουμε καί νά ἀπαντήσουμε στό ἀρχικό μας ἐρώτημα, δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι χριστοκεντρική, ἑπομένως *τριαδοκεντρική* – κανένας χριστομονισμός ἤ ἄλλου εἴδους μονισμός δέν ὑφίσταται - , κι ὄχι «ἐπισκοποκεντρική». Ἡ προβολή τοῦ ἐπισκοποκεντρισμοῦ εἰς βάρος τῆς τριαδοκεντρικότητας – πού ἄν μή τί ἄλλο, ἐκφράζει μέ τόν καλλίτερο τρόπο καί τόν κοινωνικό χαρακτήρα τῆς Ἐκκλησίας-, μπορεῖ νά ὁδηγήσει στόν *ἐπισκοπομονισμό*, στή λανθασμένη καί ἐπικίνδυνη ἀντίληψη, δηλαδή, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ἡ μόνη ἀρχή μέσα στήν Ἐκκλησία, πάνω ἀπ' ὅλους κι ἀπ' ὅλα.

Ἡ ἀλλαγή, θεωροῦμε, ὀφείλει νά ἀρχίσει πρῶτα ἀπό τούς ἴδιους τους ἐπισκόπους, μέσα ἀπό τή σωστή θεολογική θεώρηση τοῦ λειτουργήματός τους, γιά νά μπορέσει σιγά-σιγά νά γίνει κτῆμα ὁλόκληρης τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἱερωσύνη κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο

Πρωτ. Μιχαὴλ Βοσκοῦ
Θεολόγου

Ἕνας ζωντανὸς ὀργανισμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ μέλη, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτελοῦν ὅλα τὴν ἴδια λειτουργία. Ἔτσι, λοιπόν, μέσα στὴν Ἐκκλησία, ποὺ εἶναι ἕνας ζωντανὸς θεανθρώπινος ὀργανισμός, ὑπάρχουν, κατὰ τὸν λόγο τοῦ Ἀπ. Παύλου, διαιρέσεις χαρισμάτων, διαιρέσεις διακονιῶν καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων, παρὰ τὴν ἑνότητα τῆς τριαδικῆς ἐνεργείας (Α΄ Κορ. ιβ΄, 4-6). Μέσα στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς ποικιλίας τῶν χαρισμάτων καὶ τῶν διακονιῶν ὁ Κύριος "ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας, τοὺς δὲ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ" (Ἐφ. δ΄, 11-12). Ὁ κάθε πιστὸς ἔχει ὡς μέλος τοῦ ζῶντος Σώματος τοῦ Χριστοῦ τὴ δική του διακονία, συμφώνως πρὸς τὸ χάρισμα τὸ ὁποῖο τοῦ ἐδόθη ἀπὸ τὸν Πανάγαθο Θεό, τὸν ἐνεργοῦντα "τὰ πάντα ἐν πᾶσιν" (Α΄ Κορ. ιβ΄, 6). Ὅλως ἰδιαίτερη διακονία στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἔχουν ἀναμφιβόλως νὰ ἐπιτελέσουν ἐκεῖνοι οἱ πιστοί, τοὺς ὁποίους ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἐξέλεξε καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο κατέστησε διὰ τῆς τελεταρχικῆς Του χάριτος "ποιμένας καὶ διδασκάλους". Καὶ αὐτοὶ εἶναι ὁ ἀνώτερος ἱερὸς κλῆρος, οἱ ἐπίσκοποι δηλαδὴ καὶ οἱ πρεσβύτεροι, ἀλλὰ καὶ οἱ διάκονοι ὡς βοηθοὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.

Τὴν ἰδιαίτερη σημασία καὶ τὸν ἰδιαίτερο ρόλο τοῦ ἱεροῦ κλήρου

τονίζει ὁ Ἅγ. Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας, ὅταν κάνει λόγο γιὰ τὸν ἐπίσκοπο ὡς προκαθήμενον "εἰς τύπον Θεοῦ", γιὰ τοὺς πρεσβυτέρους "εἰς τύπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων" καὶ γιὰ τοὺς διακόνους ὡς πεπιστευμένους "διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ"[1]. Ἡ ὕπαρξη καὶ ἡ διακονία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ἀποτελεῖ οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς κανονικῆς δομῆς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, ὡστόσο, δὲν σημαίνει οὔτε ἐξουσία μὲ τὴν κοσμικὴ ἔννοια τοῦ ὅρου, οὔτε σχέση ὑποταγῆς τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλο, ἀλλά, ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τῆς Ἁγίας Τριάδος, σημαίνει τάξη, ὁμόνοια καὶ ἀπόλυτη ἰσότητα. Στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν ἔχουμε (ἀνώτερες καὶ κατώτερες) κοινωνικὲς τάξεις μεταξὺ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ ποικιλία χαρισμάτων καὶ διακονιῶν. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι πρωτίστως καὶ κυρίως ἐν ταπεινώσει διακονία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ· καὶ μάλιστα ἡ κατ' ἐξοχὴν διακονία. "Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος" (Μάρκ. θ΄ 35), ἦταν ἡ κατευθυντήρια γραμμὴ τοῦ Θεανθρώπου πρὸς τοὺς μαθητές Του. Ἐξάλλου, ὅπως μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, "πρόβατα καὶ ποιμένες πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην εἰσὶ διαίρεσιν, πρὸς δὲ τὸν Χριστὸν πάντες πρόβατα. Καὶ γὰρ οἱ ποιμαίνοντες καὶ οἱ ποιμαινόμενοι ὑφ' ἑνὸς τοῦ ἄνω ποιμένος ποιμαίνονται"[2].

Τὴν ἱερωσύνη ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐκκλησιαστικὴ διακονία θὰ προσπαθήσουμε νὰ προσεγγίσουμε, ὅσο μᾶς ἐπιτρέπουν τὰ πλαίσια ἑνὸς συντόμου ἄρθρου, μέσα ἀπὸ τὴ διδασκαλία ἑνὸς μεγάλου Πατρὸς καὶ Διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναφέρεται σὲ πολλὰ σημεῖα τῶν ἀναριθμήτων ὁμιλιῶν του στὸ μέγα θέμα τῆς ἱερωσύνης, ἀφιέρωσε ὅμως ἀποκλειστικὰ σὲ αὐτὸ καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικά του ἔργα, τοὺς περίφημους ἕξι περὶ ἱερωσύνης Λόγους. Οἱ περὶ ἱερωσύνης Λόγοι τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀποτελοῦν ὅ,τι καλύτερο μᾶς κληροδότησε ἡ ἐκκλησιαστικὴ γραμματεία ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος. Οἱ Λόγοι αὐτοί, ὀφείλουμε νὰ σημειώσουμε, δὲν εἶναι ὁμιλίες ποὺ ἐκφωνήθηκαν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ὅπως οἱ ὑπόλοιποι Λόγοι τοῦ χρυσορ-

[1] Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Μαγν. 6,1, ΒΕΠΕΣ 2,269.

[2] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ* Β΄ 12, ΕΠΕ 36,268.

ρήμονος Ἱεροῦ Πατρός, ἀλλὰ ἀποτελοῦν μιὰ πραγματεία περὶ ἱερωσύνης ποὺ χωρίζεται σὲ ἕξι ἐκτενῆ κεφάλαια.

Τὸ πρῶτο ποὺ τονίζει μετ' ἐμφάσεως ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος εἶναι τὸ πνευματικὸ ὕψος τῆς ἱερατικῆς διακονίας. Ὁ ἱερωμένος ἀναλαμβάνει διακονία μεγαλύτερη ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἐκείνην τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, λαμβάνει (πνευματικὴ) ἐξουσία, "ἣν οὔτε ἀγγέλοις, οὔτε ἀρχαγγέλοις ἔδωκεν ὁ Θεός"[3]. "Ἡ γὰρ ἱερωσύνη τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δὲ ἐπουρανίων ἔχει ταγμάτων"[4]. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ κυριώτερος λόγος ποὺ ἡ ἱερωσύνη σὲ καμία περίπτωση δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ὡς βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι ἐκκλησιαστικὴ διακονία, πρὸ τῆς ὁποίας ἵσταται κανεὶς μετὰ φόβου καὶ τρόμου.

Στὸν ἕκτο καὶ τελευταῖο περὶ ἱερωσύνης Λόγο του κάνει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος σύγκριση τοῦ ἔργου τοῦ ἱερέως πρὸς τὸ ἔργο τοῦ μοναχοῦ. Τονίζει, λοιπόν, ὅτι τὸ ἔργο τοῦ ἱερέως εἶναι δυσκολώτερο ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ μοναχοῦ, γιατὶ ὁ ἱερέας δὲν ἔχει ἐπιφορτιστεῖ μὲ τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας μόνο τῆς δικῆς του ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν κάθε μέλους τοῦ ποιμνίου του. Φέρει πνευματικὴ εὐθύνη γιὰ ὅλες τὶς ψυχὲς ποὺ τοῦ ἀνατέθηκαν καὶ μάλιστα "εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν τὴν ζημίαν ὑφίσταται ὑπὲρ τῆς τῶν προβάτων ἀπωλείας"[5]. Ἐκτὸς αὐτοῦ, ζώντας μέσα στὴν κοινωνία, ὁ κληρικὸς εἶναι ἐκτεθειμένος σὲ πολὺ περισσότερους πειρασμοὺς ἀπ' ὅτι ὁ μοναχός.

Οἱ ἱερεῖς, ἐπισημαίνει ὁ Ἱερὸς Πατήρ, εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιφορτίστηκαν μὲ τὴν πνευματικὴ φροντίδα γιὰ τὴν ἀναγέννησή μας κατὰ τὸ βάπτισμα. Δι' αὐτῶν ἐνδυόμαστε τὸν Χριστὸ καὶ γινόμαστε μέλη τοῦ ἁγίου Σώματός Του. "Ὥστε ἡμῖν οὐκ ἀρχόντων μόνον, οὐδὲ βασιλέων φοβερώτεροι, ἀλλὰ καὶ πατέρων τιμιώτεροι δικαίως ἂν εἶεν"[6]. Δικαίως πρέπει νὰ θεωροῦνται ὄχι μόνο ἰσχυρότεροι ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες καὶ τοὺς βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ πολυτιμότεροι ἀπὸ τοὺς πατέρες μας. Διότι οἱ πατέρες μας μᾶς γέννησαν σωματικῶς, ἐνῶ οἱ ἱερεῖς συντελοῦν

[3] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Γ΄ 5, ΕΠΕ 28,124.

[4] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Γ΄ 4, ΕΠΕ 28,120.

[5] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Β΄ 2, ΕΠΕ 28,90.

[6] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Γ΄ 5, ΕΠΕ 28,127.

στὴ γέννησή μας ἐκ Θεοῦ καὶ στὴν κατὰ χάριν υἱοθεσία μας.

Ἐπειδὴ δὲ ἀκριβῶς ἡ ἱερωσύνη ἔχει τέτοιο πνευματικὸ ὕψος, γι' αὐτὸ ὁ κληρικὸς πρέπει νὰ κοσμεῖται ἀπὸ πολλὲς ἠθικὲς καὶ πνευματικὲς ἀρετές. Πρέπει νὰ τὸν χαρακτηρίζει, κατ' ἀρχάς, καθαρότητα καὶ ἁγιότητα βίου καὶ δὴ τέτοια ὅπως στὴν περίπτωση τῶν ἁγίων ἀγγέλων. "Χρὴ τὸν ἱερωμένον, ὥσπερ ἐν αὐτοῖς ἑστῶτα τοῖς οὐρανοῖς μεταξὺ τῶν δυνάμεων ἐκείνων, οὕτως εἶναι καθαρόν"[7]. Λόγῳ τῆς θέσεως τῶν ἱερέων τὰ ἐλαττώματά τους δὲν μποροῦν νὰ κρυβοῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ μικρότερα φανερώνονται γρήγορα, ἐνῶ οἱ συνέπειές τους δὲν περιορίζονται μόνο στοὺς ἰδίους. Ἡ ἁμαρτία ἑνὸς ἰδιώτη βλάπτει μόνο τὸν ἴδιο, σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, ἐνῶ ἡ ἁμαρτία ἑνὸς ἐπιφανοῦς βλάπτει ὅλους. Κατὰ ταῦτα, τὰ ἐλαττώματα τοῦ κληρικοῦ βλάπτουν ὅλο τὸ ποίμνιο. Ἂν ὁ διδάσκαλος ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ Εὐαγγελίου θὰ καταστρέψει καὶ ἄλλους ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Γι' αὐτὸ "οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι μυριάκις πίπτοντες, δύνανται τυχεῖν συγγνώμης· ὁ δὲ διδάσκαλος, ἐὰν τοῦτο πάθῃ, πάσης ἀπεστέρηται ἀπολογίας καὶ τὴν ἐσχάτην δώσει τιμωρίαν"[8].

Ὅλ' αὐτά, βεβαίως, δὲν δικαιολογοῦν ποσῶς τὸν οἱονδήποτε νὰ διαβάλλει τὴν ἱερωσύνη, λόγῳ τῆς ἀναξιότητος κάποιων ἱερέων. "Μὴ οὖν, ἂν ἴδῃς ἱερέα ἀνάξιον, τὴν ἱερωσύνην διάβαλε· οὐ γὰρ τὸ πρᾶγμα διαβαλεῖν δεῖ, ἀλλὰ τὸν κακῶς τῷ καλῷ κεχρημένον"[9]. Ἡ τάση γενικεύσεως καὶ ἰσοπεδώσεως ποὺ παρατηρεῖται σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις εἶναι ἐντελῶς λανθασμένη καὶ ἀπαράδεκτη. Ἐξάλλου, καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ἔγινε προδότης, παρότι ἐπὶ τρία ὁλόκληρα χρόνια ἄκουε τὴ διδασκαλία τοῦ Θεανθρώπου καὶ ἔβλεπε τὰ ἀναρίθμητα θαύματά Του. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ, ὡστόσο, κατηγορία ἐναντίον τῶν Ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ Ἰούδα, ἐπισημαίνει ὁ Ἱερὸς Πατήρ,.

Τὸν ἱερέα πρέπει νὰ τὸν χαρακτηρίζει ἡ ἀγάπη, ἡ ἐπιείκεια, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ νηφαλιότητα, ἡ σύνεση, ἡ διορατικότητα. Πρέπει νὰ διαθέτει ἐπιπλέον τὴν ἀπαιτούμενη μόρφωση, ὥστε

[7] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Γ΄ 4, ΕΠΕ 28,120.

[8] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Ματθ.* ΙΕ΄ 7, ΕΠΕ 9,492.

[9] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου ...* Δ΄ 4, ΕΠΕ 8[A],398.

νὰ εἶναι σὲ θέση τόσο νὰ καταρτίζει πνευματικὰ τοὺς πιστοὺς ὅσο καὶ νὰ καταπολεμεῖ μὲ ἐπιχειρήματα τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει ἀκόμη νὰ εἶναι «ποικίλος», ὅπως λέει χαρακτηριστικὰ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, νὰ μπορεῖ δηλαδὴ νὰ χρησιμοποιεῖ τὴν κατάλληλη μέθοδο ἐνεργείας σὲ κάθε περίπτωση, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ κυβερνήτης[10]. Νὰ εἶναι, δηλαδή, ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις καὶ καλὸς καὶ αὐστηρός. Νὰ μπορεῖ νὰ ἐνεργεῖ μὲ πλήρη ἐλευθερία καὶ παρρησία, ἀλλὰ νὰ γνωρίζει νὰ συγκαταβαίνει ἐπωφελῶς, ὅπου καὶ ὅταν τὸ ἀπαιτοῦν οἱ περιστάσεις.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν ἱερέων, κατὰ ταῦτα, πρέπει νὰ γίνεται μὲ πολλὴ σύνεση καὶ προσοχή. Νὰ λαμβάνεται ὑπόψιν ὄχι μόνο ἡ ἔξωθεν καλὴ μαρτυρία, ἀλλὰ νὰ γίνεται καὶ ἀκριβὴς καὶ ἐπισταμένη ἐξέταση. Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος καὶ σ' αὐτὸ τὸ θέμα, ὅπως καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα, κάνει αὐστηρὴ κριτικὴ γιὰ τὰ δεδομένα τῆς ἐποχῆς του. Ἄλλωστε, ἡ συνεχὴς προσπάθεια τοῦ Ἁγίου νὰ διορθώσει τὰ κακῶς κείμενα τῶν ἡμερῶν του ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς λόγους ποὺ πολεμήθηκε μὲ τόσο πάθος ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του. Ἐγκρίνουν, διαμαρτύρεται ὁ φωτισμένος Ἱεράρχης, τοὺς ἀναξίους καὶ ἀποκλείουν τοὺς καταλλήλους. "Οἱ τοῦ Χριστοῦ τὰ τοῦ Χριστοῦ διαφθείρουσιν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων μᾶλλον"[11]. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ

[10] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Στ΄ 4, ΕΠΕ 28,270.

[11] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Γ΄ 16, ΕΠΕ 28,164.

"πολλαὶ τούτων τῶν χειροτονιῶν οὐκ ἀπὸ τῆς θείας γίνονται χάριτος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς"[12]. Τίποτε δὲν ἐξοργίζει τόσο τὸν Θεὸ "ὡς τὸ παρ' ἀξίαν ἱερᾶσθαι", τὸ νὰ ἀσκεῖ κανεὶς ἀναξίως τὸ ἱερατικὸ λειτούργημα[13]. Οἱ ταραχὲς στὴν Ἐκκλησία, σημειώνει, προέρχονται κατὰ κύριο λόγο ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἐκλογὲς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων γίνονται μὲ πολλὴ ἐπιπολαιότητα[14].

Τὸ κύριο ἔργο τοῦ ἱερέως εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἁγιαστικό, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ποιμαντικὸ καὶ θεραπευτικό. Τὸ ἁγιαστικὸ ἔργο τοῦ ἱερέως εἶναι, κατὰ κύριο λόγο, ἡ τέλεση τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων. Ὁ ἱερέας ἀναγεννᾶ τὸν ἄνθρωπο στὴ νέα ἐν Χριστῷ ζωὴ διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος. Τελεῖ τὴ φρικτὴ ἀναίμακτη θυσία, ἐνώπιον τῆς ὁποίας μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἵστανται ἀκόμη καὶ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι. Δὲν πρέπει, βεβαίως, νὰ ξεχνοῦμε ὅτι, ὅταν ὁ ἱερέας τελεῖ τὸ Μυστήριο τοῦ βαπτίσματος "οὐκ αὐτός σε βαπτίζει, ἀλλ' ὁ Θεός ἐστιν ὁ κατέχων σου τὴν κεφαλὴν ἀοράτῳ δυνάμει". Ὅταν πάλιν ὁ ἱερέας προσφέρει στοὺς πιστοὺς τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου "μὴ τὸν ἱερέα νόμιζε τὸν τοῦτο ποιοῦντα, ἀλλὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ χεῖρα εἶναι τὴν ἐκτεινομένην"[15]. Αὐτὸς εἶναι ὁ βασικὸς λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο οὐδέποτε ὁ ἱερέας κατὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων ὁμιλεῖ σὲ πρῶτο πρόσωπο στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ὅπως συμβαίνει στοὺς Ρωμαιοκαθολικούς. "Οὐδὲ γὰρ λέγει, «βαπτίζω ἐγὼ τὸν δεῖνα», ἀλλά, «βαπτίζεται ὁ δεῖνα», δεικνὺς ὅτι αὐτὸς μόνον διάκονος γίνεται τῆς χάριτος καὶ τὴν χεῖρα τὴν ἑαυτοῦ παρέχει, ἐπειδὴ εἰς τοῦτο παρὰ τοῦ Πνεύματος τέτακται. Ὁ δὲ πάντα πληρῶν ἐστιν ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἡ Τριὰς ἡ ἀδιαίρετος"[16]. Λόγια σαφέστατα καὶ ξεκάθαρα, τὰ ὁποῖα φανερώνουν πόσο ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν Παράδοση τῶν Ἁγίων Πατέρων.

Τὸ ποιμαντικὸ καὶ θεραπευτικὸ ἔργο τοῦ ἱερέως εἶναι, κατὰ κύριο λόγο, ἡ διδασκαλία καὶ ἡ πνευματικὴ καθοδήγηση μὲ ἐπίκεντρο τὸ Μυστήριο τῆς μετα-

[12] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Δ΄ 1, ΕΠΕ 28,198.

[13] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Ματθ.* Μ΄ 4, ΕΠΕ 11,72.

[14] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Γ΄ 10, ΕΠΕ 28, 138.

[15] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Ματθ.* Ν΄ 3, ΕΠΕ 11,352.

[16] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Κατήχησις Β΄* 26, ΕΠΕ 30,378.

νοίας καὶ τῆς ἐξομολογήσεως. Ὁ ἐπίσκοπος, κατὰ πρῶτον, καὶ ὁ ἱερέας, μὲ τὴν ἄδεια καὶ εὐλογία τοῦ ἐπισκόπου του, κατὰ δεύτερον, εἶναι "ποιμένες καὶ διδάσκαλοι". Ἔχουν ὡς ἔργο τους τὴ διαποίμανση καὶ τὴ διδασκαλία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμη καὶ ἂν ἔχει πολλὴ δύναμη λόγου ὁ κληρικός, πρέπει, τονίζει μὲ ἔμφαση ὁ Ἱερὸς Πατήρ, συνεχῶς νὰ προσπαθεῖ νὰ μελετᾶ καὶ νὰ καλλιεργεῖ τὸ χάρισμά του. Συχνὰ ἀναφέρεται ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος στὴν ἐξουσία τοῦ "δεσμεῖν καὶ λύειν", ποὺ ἔλαβε ὁ κληρικὸς ἀπὸ τὸν Πανάγαθο Θεό, καὶ ὑπενθυμίζει πόσο φοβερὸ εἶναι τοῦτο. Ὁ θρόνος τῆς ἱερωσύνης εἶναι τοποθετημένος στοὺς οὐρανούς, σημειώνει χαρακτηριστικά, καὶ τοῦ ἔχει ἀνατεθεῖ νὰ διοικεῖ τὰ οὐράνια πράγματα. Τί σημαίνει ἡ φράση τοῦ Κυρίου "ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ" (Ματθ. ιη' 18); Σημαίνει ὅτι "ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ἀρχὴν τῆς κρίσεως λαμβάνει ὁ οὐρανός. Ἐπειδὴ ὁ κριτὴς ἐν τῇ γῇ κάθηται, ὁ Δεσπότης ἕπεται τῷ δούλῳ· καὶ ἅπερ ἂν οὗτος κάτω κρίνῃ, ταῦτα ἐκεῖνος ἄνω κυροῖ. Καὶ μέσος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως ἕστηκεν ὁ ἱερεύς, τὰς ἐκεῖθεν τιμὰς κατάγων πρὸς ἡμᾶς καὶ τὰς παρ' ἡμῶν ἱκετηρίας ἀνάγων ἐκεῖ"[17]. Ὁ οὐρανὸς παίρνει ἀπὸ

[17] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου* ... Ε΄ 1,

τὴ γῆ τὴν ἐξουσία τῆς κρίσεως. Ἐπειδὴ ὁ κριτὴς (ὁ ἱερέας) κάθεται στὴ γῆ, ὁ Δεσπότης ἀκολουθεῖ τὸν δοῦλο· καὶ αὐτὰ ποὺ ἀποφασίζει αὐτὸς (ὁ ἱερέας) κάτω, αὐτὰ ἐπικυρώνει Ἐκεῖνος ἐπάνω. Καὶ ὁ ἱερέας εὑρίσκεται ἀνάμεσα στὸν Θεὸ καὶ στὴν ἀνθρωπίνη φύση, μεταφέροντας τὶς τιμὲς ποὺ ἔρχονται ἀπὸ ἐκεῖ σ' ἐμᾶς καὶ ἀναφέροντας τὶς δικές μας παρακλήσεις ἐκεῖ.

Τὰ ὅσα ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναφέρει γιὰ τὸ ποιμαντικὸ καὶ τὸ θεραπευτικὸ ἔργο τοῦ ἱερέως θὰ μποροῦσαν ν' ἀποτελέσουν τὸ ὑλικὸ γιὰ ἕνα ὁλόκληρο βιβλίο. Θὰ περιοριστοῦμε μονάχα στὸ ὅτι ὁ Ἅγιος Πατὴρ τονίζει μετ' ἐμφάσεως, ὅτι ὁ ἱερέας πρέπει νὰ βλέπει τὴ διάθεση τῆς ψυχῆς τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ὄχι νὰ μένει μόνο στὴ σοβαρότητα τοῦ ἁμαρτήματος. Γι' αὐτὸ καί, ὅταν χρειάζεται νὰ ἐπιβάλει κάποιο ἐπιτίμιο, αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογο τῆς διαθέσεως τῆς ψυχῆς καὶ ὄχι ἀνάλογο τοῦ ἁμαρτήματος. Πρόκειται γιὰ μιὰ βασικὴ ἀρχὴ τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστήμης, ἀφοῦ τὸ ζητούμενο στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ὁ "θάνατος τοῦ ἁμαρτωλοῦ", ἀλλὰ τὸ "ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν". Ὁ Πανάγαθος Θεὸς "πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν" (Α' Τιμ. β' 4).

Θὰ κλείσουμε τὴ σύντομη ἀναφορά μας σ' αὐτὸ τὸ τόσο μεγάλο θέμα τῆς περὶ ἱερωσύνης διδασκαλίας τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου μὲ τὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ Ἅγιος σχετικὰ μὲ τοὺς ποικίλους πειρασμοὺς τῆς ἱερωσύνης. Πρὸς ὅσους ἀξιώθηκαν "διακονήσασθαί τινι πνευματικῷ πράγματι", ὑπενθυμίζει ὅτι "αὕτη τῶν πνευματικῶν ἡ ἀκολουθία ἐστί, τὸ πανταχοῦ πειρασμοὺς συγκεκληρωμένους ἔχειν"[18]. Τὰ κύματα τῶν πειρασμῶν ποὺ χειμάζουν τὴν ψυχὴ τοῦ ἱερωμένου, μὲ πρῶτο ἀπ' ὅλα τὸν φοβερώτατο σκόπελο τῆς κενοδοξίας, εἶναι περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἀνέμους ποὺ ταράζουν τὴ θάλασσα[19]. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ κληρικοῦ εἶναι ἕνας συνεχὴς καὶ ἀσταμάτητος ἀγώνας, τὸν ὁποῖο μπορεῖ νὰ φέρει εἰς πέρας μόνο μὲ τὴ βοήθεια καὶ τὴ χάρη τοῦ Παναγάθου Θεοῦ, τὴν "τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσαν καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν".

ΕΠΕ 8[Α], 410-412.

[18] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Ματθ.* Η΄ 2, ΕΠΕ 9,266.

[19] Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης* Γ΄ 8, ΕΠΕ 28,134.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΒ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ (Θ΄ ΛΟΥΚΑ)

Ἀρχιμ. Γρηγορίου Μουσουρούλη

(Γαλ. στ΄, 11-18)

*«**11** Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. **12** ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ διώκωνται. **13** Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετμημένοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. **14** Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι᾽ οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κἀγὼ τῷ κόσμῳ. **15** Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. **16** Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ. **17** Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. **18** Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν».*

* * *

Ἀνάμεσα στίς ρωμαϊκές ἐπαρχίες, πού ἐπισκέφθηκε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μεταφέροντας τό εὐαγγελικό μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, εἶναι καί ἐκείνη τῆς Γαλατίας· τῆς περιοχῆς, δηλαδή τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πού ἐκτεινόταν γύρω ἀπό τήν Ἄγκυρα, τήν πρωτεύουσα τῆς σημερινῆς Τουρκίας. Ἡ πρώτη ἐπίσκεψη ἔγινε κατά τήν δεύτερη ἀποστολική πορεία του. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τόν δέχθηκαν μέ ἐξαιρετικές ἐκδηλώσεις στοργῆς καί σεβασμοῦ. Ἄκουσαν τό κήρυγμά του, κατενύγησαν καί προστέθηκαν στή μεγάλη οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ, τή χριστιανική Ἐκκλησία. Ἡ χαρά καί

ἡ εὐτυχία τοῦ ἀποστόλου, ἀπό τήν πρόοδο τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Γαλατίας (Γαλ. α΄, 2), δέν κράτησε πολύ. Μόλις ἐκεῖνος ἔφυγε ἀπό τήν περιοχή, εἰσόρμησαν στίς νεοσύστατες Ἐκκλησίες τῆς «γαλατικῆς χώρας» ἰουδαΐζοντες ψευδοδιδάσκαλοι ἀναταράσσοντάς τες μέ διδασκαλίες ἀντίθετες ἀπό ἐκεῖνες πού τούς δίδαξε ὁ Ἀπόστολος. Οὔτε λίγο οὔτε πολύ ἔλεγαν στούς ἀνθρώπους, πού πίστευαν στό κήρυγμα τοῦ Παύλου καί γίνονταν χριστιανοί, ὅτι δέν ἦταν ἀρκετό τό νά πιστεύει κανείς στόν Χριστό. Γιά νά εἶναι σίγουροι γιά τή σωτηρία τους οἱ χριστιανοί ἔπρεπε νά τηρήσουν τίς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καί μάλιστα τή διάταξη τῆς περιτομῆς.

Ὁ κίνδυνος ἦταν ἄμεσος καί πολύ μεγάλος. Ἄν ἐπικρατοῦσε ἡ κακοδοξία αὐτή, τότε ὁ χριστιανισμός θά ἔμενε γιά πάντα δέσμιος τοῦ ἰουδαϊσμοῦ. Τότε ὄχι μόνο οἱ κόποι τοῦ Ἀποστόλου πήγαιναν χαμένοι, ἀλλά χαμένη γι᾽ αὐτούς (τούς Γαλάτες) θά ἦταν καί ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ θά ἄφηναν τήν πίστη στό Θεανδρικό Του Πρόσωπο καί θά τηροῦσαν αὐτά πού κατάργησεν ὁ Χριστός.

Ἀνήσυχος λοιπόν καί μέ τόν φόβο μήπως τά πνευματικά του παιδιά τῆς Γαλατίας παρασυρθοῦν ἀπό τούς πλανεμένους ψευδοδιδασκάλους, κάθεται καί γράφει ἐπιστολή μέ πόνο ψυχῆς καί βαθύτατη ὀδύνη· καί τί τούς λέγει; Ἰδέστε μέ πόσο μεγάλα γράμματα σᾶς τό ἔγραψα στήν ἐπιστολή μέ τό ἴδιο μου τό χέρι. Σᾶς τό ἐπαναλαμβάνω καί τό τονίζω: αὐτοί πού σᾶς ἐξαναγκά-

ζουν νά περιτέμνεσθε καί ἐπιμένουν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο κάτι τέτοιο γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς σωτηρίας σας, δέν τό κάνουν ἀπό ἀληθινή εὐσέβεια καί ἀπό συναίσθηση εὐθύνης ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἁπλῶς κινοῦνται ἀπό ἀνθρωπαρέσκεια, θέλουν νά φανοῦν ἀρεστοί στόν κόσμο. Ἕνα κυρίως τούς ἐνδιαφέρει. Νά μή καταδιώκονται ἀπό τούς Ἰουδαίους, πού ἀντιδροῦν στό κήρυγμα γιά τή λυτρωτική δύναμη τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ἄλλωστε οὔτε αὐτοί πού περιτέμνονται ἐφαρμόζουν τίς ἄλλες διατάξεις τοῦ νόμου. Ἀλλά θέλουν νά περιτέμνεσθε γιά νά καυχῶνται ἔπειτα ὅτι γίνατε μαθητές τους καί ὅτι σᾶς πῆραν μέ τό μέρος τους. Ἐγώ ὅμως δέν ἔχω νά καυχηθῶ γιά τίποτε ἄλλο παρά μόνο γιά τό ὅτι πρός χάρη μου σταυρώθηκεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐκαυχᾶτο λοιπόν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος «ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ». Αὐτός ἦταν τό μεγάλο του καύχημα. Καύχημα τό ὁποῖο φανερώνει πόσο ἐκτιμοῦσε τή μέγιστη αὐτή δωρεά τοῦ Θεοῦ καί πόσο συνεκινεῖτο ἡ ψυχή του γιά τή λύτρωση καί τή σωτηρία πού ὁ Κύριος μᾶς ἐχάρισε διά τοῦ Σταυροῦ Του.

Τό ἐρώτημα εἶναι: ἐμεῖς γιά ποιά πράγματα καυχώμεθα; Συνήθως οἱ πολλοί καμαρώνουμε καί καυχόμεθα γιά τά πλούτη μας, τήν ὀμορφιά μας, τό ἀξίωμά μας, γιά τίς ἱκανότητές μας. Γι᾽ αὐτό καί ἡ ἀλαζονεία καί ὁ κούφιος ἐγωϊσμός μας εἶναι τό ἄθλιο γνώρισμά μας. Ἀπατώμεθα ὅμως, διότι ὅλα αὐτά μοιάζουν μέ χόρτα καί ἄνθη, πού σήμερα ὑπάρχουν καί αὔριο μαραίνονται.

Ὁ Χριστός ὅμως καί ὁ Σταυρός Του εἶναι δωρήματα ἀπείρως μεγάλα, μόνιμα καί σταθερά. Ἡ ἀξία τους εἶναι αἰώνια καί γι᾽ αὐτά μποροῦμε νά καυχώμεθα χωρίς τόν φόβο νά ἀπατηθοῦμε ποτέ. Τό ὅτι ὁ Χριστός ἔλαβε δούλου μορφή καί σταυρώθηκε γιά μᾶς. Τό ὅτι ἦλθε γιά χάρη μας στή γῆ καί ἔχυσε τό αἷμα Του γιά νά μᾶς λυτρώσει, ὅλα αὐτά πρέπει νά μᾶς συγκλονίζουν. Καί ἐπιπλέον νά μᾶς κάμνουν νά χαιρόμαστε καί νά καυχώμεθα, διότι μέ τή θυσία τοῦ Κυρίου πήραμε οἱ ἄνθρωποι ἀξία μεγάλη. Ὑψωθήκαμε στή θέση τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ καί ἀνακτήσαμε τά δικαιώματά μας πάνω στήν κληρονομία τοῦ οὐράνιου Πατέρα μας, τά ὁποῖα εἴχαμε χάσει λόγῳ τῆς παρακοῆς μας.

* * *

Ἐφ᾽ ὅσον, λοιπόν, τόσο πολλά καί μεγάλα χαρίσματα μᾶς ἔδωκεν ὁ Κύριος, κι ἐμεῖς πρέπει νά

ἀξιοποιήσουμε τούς καρπούς τῆς θυσίας του καί νά γίνουμε «καινή κτίσις». Τό παράδειγμα μᾶς τό δίνει ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος. Μέ τήν πίστη στόν σταυρικό θάνατο τοῦ Κυρίου, λέγει, ὁ κόσμος τῆς ἁμαρτίας μέ τά θέλγητρα καί τή γοητεία του ἔχει νεκρωθεῖ γιά μένα. Καί ἐγώ ὅμως εἶμαι σάν νεκρός ὡς πρός τόν κόσμο. Καί προσθέτει· ἐάν καί ἐφ᾽ ὅσον ὁ ἄνθρωπος συνδεθεῖ εἰλικρινά μέ τόν Χριστό, δέν ἔχουν πλέον γι᾽ αὐτόν καμμιά ἀξία καί σημασία οἱ τυπικές διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ἀλλά ἰσχύει μιά νέα κατάσταση, μιά νέα δημιουργία, δηλαδή ἡ ἀναγέννηση πού δίνεται στόν πιστό ὡς καρπός τῆς ἀπολυτρωτικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου. Καί ὅσοι θά ἀκολουθήσουν αὐτή τή διδασκαλία καί τήν ζήσουν, εἴθε νά εἶναι μαζί τους ἡ εἰρήνη καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἀπό τά σπουδαῖα αὐτά καί διδακτικά λόγια τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου νά προσέξουμε ἰδιαίτερα τό: «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ... ἰσχύει καινή κτίσις». Αὐτή εἶναι μιά εὐλογημένη κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στή ζωή καί στήν ψυχή τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ. Γιά νά φθάσει ὅμως κανείς σ᾽ αὐτή τήν κατάσταση, εἶναι ἀνάγκη συγχρόνως νά νεκρώνεται ὡς πρός τόν ἁμαρτωλό κόσμο καί ὁ κόσμος τῆς ἁμαρτίας νά γίνει νεκρός γι᾽ αὐτόν. Χριστιανός, πού δέν ἀγωνίζεται νά τό ἐπιτύχει αὐτό, μοιάζει μέ τόν ὀρειβάτη ὁ ὁποῖος ἐνῶ πρέπει νά κατακτήσει τήν κορυφή, δέν ἀποφασίζει νά ξεκινήσει ἀπό τά χαμηλά βαλτοτόπια. Γιά νά νεκρωθεῖ ὁ ἄνθρωπος ὡς πρός τήν ἁμαρτία πρέπει νά ἀγωνισθεῖ σκληρά καί σταθερά. Νά ἀνάψει μέσα του καί νά φλογίσει τήν καρδιά του ἡ ἀγάπη τοῦ Ἐσταυρωμένου Κυρίου.

Ὅσο αὐτό θά γίνεται καθημερινή ὑπόθεση ζωῆς, τόσο καί ὁ ἄνθρωπος μέ τή συνδρομή τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ θά ἀναγεννᾶται. Θά γίνεται σιγά-σιγά «καινή κτίσις». Θά μεταμορφώνεται ἡ ψυχή του, θά ἁγιάζεται ὁ νοῦς καί ἡ σκέψη του καί θά μορφώνεται μέσα του ὁ Χριστός.

Τέτοιες ἀναγεννήσεις ψυχῶν ἔχει νά ἐπιδείξει ἀμέτρητες ἡ ἱστορία τῆς Ἐκλησίας. Τό ζήτημα εἶναι τί γίνεται μέ ἐμᾶς, ἀγαπητοί ἀναγνῶστες. Σύ καί ἐγώ, ἀδελφέ μου, γίναμε, γινόμαστε «καινή κτίσις»; Ἀναγεννώμεθα, μεταμορφωνόμαστε ἁγιαζόμαστε διά τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ; Ἡ ὑπόθεση βρίσκεται στό χέρι μας. Στό χέρι μας εἶναι νά ἀγωνισθοῦμε. Μακάρι νά τό κάνουμε.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΚΥΡΙΑΚΗΣ Θ΄ ΛΟΥΚΑ

Πρωτ. Γεωργίου Ἀντωνίου
Θεολόγου - Νομικοῦ

(Λουκ. ιβ΄, 16-21)

*«**16** Εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων· Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα· **17** καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; **18** Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, **19** καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. **20** Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσται; **21** Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν».*

Πῶς διατυπώνει τό σχέδιό του ὁ πλούσιος σήμερα; Ποιά λέξη δεσπόζει στό στόμα του; τή σκέψη του; τήν καρδιά του; Μά ἡ κτητική ἀντωνυμία «μου».

Μιλᾶ σέ πρῶτο πρόσωπο καί λέει: «Τάς ἀποθήκας μου». «Τούς καρπούς μου». «Τά γεννήματά μου». «Τά ἀγαθά μου». «Τῇ ψυχῇ μου».

Ὅλα ζυμωμένα μ' ἕναν παθολογικό ἐγωισμό.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει σχέδιο πού ἐκφράζει τίς διαθέσεις του, τά αἰσθήματά του.

Ὑπολογίζει μόνο τόν ἑαυτό του.

Μαζεύει ὅλα γιά τό ἄτομό του. Τά κλειδομανταλώνει, γιά νά τ' ἀπολαύσει μόνος του.

Εἶναι εὐτυχισμένος; Μά εἶναι δυνατό νά συμβεῖ κάτι τέτοιο; Ἡ πλεονεξία ν' ἀφήσει χῶρο γιά γαλήνη καί εὐτυχία; Ὑπάρχει πιό φοβερό σαράκι ἀπ' αὐτή; Εἶναι βυθισμένος σέ ἔγνοια ὁ ἄνθρωπος. Τυραννιέται μέ τ' ἀσήμαντο.

Ἡ ἀπόφασή του τελικά ἀπαιτεῖ νέα ἔργα(ἀποθῆκες). Νέα τρεξίματα. Καινούρια προβλήματα.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦτος εἶναι ἀξιολύπητος. Κατατρύχεται ἀπό ταλαιπωρίες. Ἀϋπνίες. Ἐκνευρισμούς. Ἕνα μεγάλο κενό.

Ὅλα τά κρατᾶ, τά μαζεύει γιά τόν ἑαυτό του. Κι ὅμως πάντοτε μένει ἀνικανοποίητος.

Συνεχῶς ἀνυπομονεῖ. Ἀγωνιᾶ. Ἀνησυχεῖ. Ὅλο καί πέφτει σέ νέες προσπάθειες.

Γιατί ἄραγε αὐτό τό ἀνικανοποίητο; Τό κενό; Διότι ἡ ὑλιστική ἀντίληψή του γιά τή ζωή ἀφήνει ἄδεια τή ψυχή. Διψασμένη. Ἀγαλήνευτη.

Ἀφήνει παράμερα τίς σκέψεις καλωσύνης καί τά σχέδια ἀγαθοεργίας.

Ἔτσι κανένα αἴσθημα ἀγάπης δέν βλαστάνει μέσα του.

Ἡ καρδιά του παραμένει ἀπέραντη ἔρημος.

Μία ἔρημος πού τή μία στιγμή τήν ἀγκαλιάζει τό καυτερό λιοπύρι πόθων ἁρπαγῆς. Καί τήν ἄλλη ἡ παγερή νύχτα τῆς ταραχῆς καί τῆς μοναξιᾶς.

«Ἂς τ' ἀκούσουν οἱ πλούσιοι», κάποιοι θά ποῦν. Ναί, μά ἡ πλεονεξία δέν πλήττει μόνο τούς πλουσίους, γιατί διαδίδεται σ' ὅλες τίς τάξεις τῶν ἀνθρώπων. Κυριαρχεῖ τήν καρδιά πλουσίων καί φτωχῶν. Ἐκδηλώνεται μέ ποικίλους τρόπους. Δημιουργεῖ συχνά δυσαρέσκειες. Διαφορές. Προστριβές. Διαφωνίες. Ἀπαιτήσεις παράλογες κάποτε.

Παρατηροῦνται λοιπόν αὐτά καί ἄλλα συμπτώματα τῆς ἀρρώστιας τούτης. Μολύνσεις τοῦ ἰδίου μικροβίου καί σ' ἐμᾶς σήμερα.

Τί νά κάμουμε; Μά ν' ἀφήσουμε τίς φλέβες μας καθαρές ἀπό τοῦτο τόν ἰό.

Πρίν νά εἶναι ἀργά.

Θεία Λειτουργία - ἀναίμακτος θυσία -
Ἅγιοι Ἰωάννης Χρυσόστομος καί Βασίλειος, Ἱερά Μονή Decani, Κόσσοβο.

Εὐδόκιου Δημητρίου
Θεολόγου

Τό ψωμί καί τό κρασί πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μας γιά τήν τέλεση τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Κοινωνίας κρύβουν σημασίες καί συμβολισμούς πολλούς, τούς ὁποίους οἱ πιστοί Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί εἶναι ὠφέλιμο νά γνωρίζουμε, διότι συντελοῦν στή σωτηρία μας. Πλήρης γνώση τῆς λειτουργικῆς χρήσης καί πραγματικότητας τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου εἶναι ἀδύνατη. Ἄλλωστε, ἡ βρώση καί ἡ πόση τους –ἐφόσον καθαγιαστοῦν-, χαρακτηρίζεται Μυστήριον. Ὅμως, ἡ κατά δύναμιν γνωριμία μας μέ τά θεῖα, βοηθᾶ στήν πνευματική πρόοδό μας, ἀλλά καί ὠφελεῖ στό νά προσεγγίζουμε τά Τίμια Δῶρα μέ τήν κατάλληλη προετοιμασία καί τόν ἁρμόζοντα σεβασμό.

Βιβλικές ἀναφορές.

Στήν Παλαιά Διαθήκη τό εὐχαριστιακό δεῖπνο προεικονίστηκε μέ τά δῶρα πού πρόσφερε ὁ ἱερέας Μελχισεδέκ στόν γενάρχη τοῦ Ἰσραήλ Ἀβραάμ «ἄρτους καί οἶνον»[1]. Στήν Καινή Διαθήκη ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστός στόν Μυστικό Δεῖπνο παρέδωσε στούς Ἀποστόλους τή Θεία Εὐχαριστία μέ τά ἱδρυτικά λόγια του Μυστηρίου: «Λάβετε φάγετε (...). Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες (...)»[2].

1. Γέν. ιδ΄, 18.
2. Ματθ. κστ΄, 26-29.

Τό ψωμί καί τό κρασί: Ἡ χρήση τους ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Ὅλα τά ὁρατά καί αἰσθητά δημιουργήματα ἔγιναν γιά τήν ἐξυπηρέτηση τοῦ ἀνθρώπου. Πρός τοῦτο καί ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νά φυλάσσει καί νά φροντίζει τήν κτιστή δημιουργία, ὡς ἔργο τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ. Ὁ,τιδήποτε ξένο πρός τή φύση μας, ἄρα ξένο καί πρός τόν Θεό, ὁ ἄνθρωπος τό ἀπορρίπτει ὡς μεταλλαγμένο καί ἀφύσικο. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἀναφερόμενος στό γεγονός τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου τοῦ Ἰησοῦ μετά τῶν μαθητῶν Του, λέει πώς ἀκριβῶς «...ἐπειδή γνωρίζει ὁ Θεός τήν ἀσθενῆ ἀνθρώπινη φύση ὅτι ἀποστρέφεται ὅσα δέν ἔχει συνηθίσει, συγκατέβηκε ὥστε διά τῶν συνήθων τῆς (ἀνθρώπινης) φύσεως νά πραγματοποιεῖ τά ὑπέρ φύσιν»[3]. Συνεχίζοντας παρακάτω ἐξηγεῖ πώς «ἐπειδή εἶναι συνήθεια τῶν ἀνθρώπων νά τρέφονται μέ ψωμί, καθώς καί νά πίνουν νερό καί κρασί, συνέζευξε (δηλαδή συνέδεσε) μέ αὐτά τά ὑλικά ἀγαθά τήν θεότητά Του, κάνοντας τά Σῶμα καί Αἷμα Του. Ἔτσι, μέ τήν χρήση ἀγαθῶν τά ὁποῖα εἶναι συνηθισμένα γιά τόν ἄνθρωπο καί τήν (φθαρτή) φύση του, νά γινόμαστε ὑπέρ φύσιν (δηλαδή νά ξεπερνοῦμε τή γήινη φύση καί νά εἰσερχόμαστε στήν ἀνώτερη πνευματική φύση)».

Ἐπιπρόσθετα, οἱ εὐλαβεῖς ἄνθρωποι πού ἐργάζονται τή φύση, προσφέρουν τούς καρπούς τῶν κόπων τους στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ παρακινούμενοι ἀπό θεϊκή ἀγάπη. Ὁλοχρονα ἀγωνιοῦν καί μοχθοῦν γιά τήν καλλιέργεια τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων πού θά τούς φέρουν τά πρός τό ζῆν (σιτάρι καί σταφύλι). Τά «προσφέρουν» - ἐξ οὗ καί ἐπεκράτησε γιά τόν ἄρτο ἡ ὀνομασία πρόσφορο. Σέ ἔνδειξη εὐγνωμοσύνης γιά τή σταυρική θυσία τοῦ θεανθρώπου Χριστοῦ, θυσιάζουν καί αὐτοί τά πιό οὐσιαστικά καί ἀναγκαῖα γιά τή διατήρηση τῆς ζωῆς μας: τό ψωμί καί τό κρασί. Ἀκόμα καί αὐτά, ἄν καί προϊόντα τοῦ κόπου τους, δέν ἀνήκουν σέ κανέναν ἄλλον παρά στόν καταρχήν Δημιουργό τους. Ὡς ἐκ τούτου, στή Θεία Λειτουργία ὁ λειτουργός ἱερέας ἀναφωνεῖ «τά σά ἐκ τῶν σῶν σοί προσφέρομεν» (δηλαδή, «Θεέ μας, προσφέρουμε γιά δικά Σου, ἀπό τά δικά Σου»).

Ἄλλωστε, ὁ Κύριος στόν Μυστικό Δεῖπνο, τοῦτο ἄφησε παρακαταθήκη νά ἐπαναλαμβάνουμε οἱ ἄνθρωποι στήν ἀνάμνησή Του. Δίνοντας ψωμί στούς Ἀποστόλους εἶπε «Λάβετε φάγετε. Τοῦτό ἐστι τό Σῶμά μου»· κατόπιν δίνοντας κρασί εἶπε «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες. Τοῦτό ἐστι τό Αἷμά μου»· καί κατέληξε μέ τήν διαχρονική ἐντολή τῆς

3. Ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, «Ἔκδοσις τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως», Κεφάλαιο 14.

συχνῆς ἐπανάληψης τῆς εὐχαριστιακῆς σύναξης «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τήν ἐμήν ἀνάμνησιν» (δηλαδή «αὐτό νά κάνετε γιά νά μέ ἐνθυμεῖστε».

Ἄρτος καί Ἀμνός: Ἡ σύσταση καί οἱ συμβολισμοί τους.

Ὡς προαναφέρθηκε, ὁ ἄρτος εἶναι ἡ μία προσφορά τῶν ἀνθρώπων στή Θεία Λειτουργία. Ὁ ἄρτος συμβολίζει τήν Παναγία Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, ἐφόσον καί αὐτή ἡ παναγία μορφή εἶναι ἡ ἐξέχουσα προσφορά τῆς ἀνθρωπότητας στό σωτηριῶδες ἔργο τοῦ Θεοῦ. Καί ὅπως ἀπό τήν κοιλία τῆς Παρθένου Μαρίας γεννήθηκε ὁ Σωτήρας Χριστός, ἔτσι ἀκριβῶς καί στό κέντρο τοῦ προσφόρου βρίσκεται ἡ στρογγυλή σφραγίδα πού ἀναγράφει «ΙΣ ΧΣ ΝΙ ΚΑ». Αὐτό τό κεντρικό σημεῖο τοῦ ἄρτου ὀνομάζεται «ἀμνός» καί συμβολίζει τόν Ἰησοῦ. Ὁ Ἅγιος Εὐαγγελιστής Ἰωάννης γράφει ἐπ' αὐτοῦ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι «Αὐτός ὁ ἀμνός τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»[4], δηλαδή αὐτός πού προσέφερε τόν Ἑαυτό Του θυσία «ὡς πρόβατον ἐπί σφαγήν ἤχθη»[5]. Καθώς λέει καί ὁ Ἅγιος Συμεών, Ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης, «καί αὐτός ἀμνός ὠνομάσθη ὡς σφαχθείς ὑπέρ ἡμῶν» (ἀμνός = πρόβατο).

Στή Θεία Κοινωνία χρησιμοποιεῖται ἔνζυμος ἄρτος, δηλώνοντας πώς τό Σῶμα πού προσέλαβε ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦταν «ἔμψυχο» καί τέλειο (ζύμη = ψυχή), ὥστε νά σώσει τελείως τόν ἄνθρωπο. Ὁ Ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης σημειώνει πώς ὁ ἄρτος ἔχει τρία συστατικά, ὅσα καί τά πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος. «Τρία δέ τινα πράγματα εἶναι μέσα εἰς αὐτόν τόν ἄρτον (...)· ἀλεύρι μαζί μέ ζύμην, ἡ ὁποία δηλοῖ τήν ψυχήν· καί νερόν, τό ὁποῖον δηλοῖ τό βάπτισμα· καί ἅλας, ὅπερ σημαίνει τόν νοῦν καί τήν διδασκαλίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὁ ὁποῖος πρός τούς μαθητάς εἶπεν: "Ὑμεῖς ἐστε τό ἅλας τῆς Γῆς"»[6]. Καταλήγει γράφοντας πώς «ἐψημένος εἶναι ὁ ἄρτος εἰς φωτίαν» ὥστε ὅλα τά συστατικά του νά συνενωθοῦν, συμβολίζοντας πώς ὁ Χριστός προσέλαβε ὅλα τά συστατικά τῆς ἀνθρώπινης φύσης (ψυχή καί σῶμα – σκέψεις, αἰσθήσεις καί ἐπιθυμίες), τά συνένωσε ὅλα τέλεια, γιά

Χριστός ἐπί τῆς Ἁγίας Τραπέζης, Ἱερά Μονή Decani, Κόσσοβο.

4. Ἰω. α΄, 29.
5. Ἠσ. νγ΄, 7.
6. Ἁγίου Συμεών Θεσσαλονίκης, «Περί τῆς ἱερᾶς τελετῆς τῆς Θείας Λειτουργίας», Κεφάλαιο 9.

νά τά ἀποκαθάρει καί νά σώσει τόν σύνολο ἄνθρωπο.

Οἱ Μερίδες κατά τήν Προσκομιδή.

Πρίν τήν ἔναρξη τῆς Θείας Λειτουργίας γίνεται ἡ σύντομη ἀκολουθία τῆς Προθέσεως, ὁπότε οἱ ἱερεῖς ἀφαιροῦν τόν ἀμνό καί ἄλλα κομμάτια ἀπό τόν ἄρτο καί τά τοποθετοῦν μέ συγκεκριμένη διάταξη πάνω στό Ἅγιο Δισκάριο. Κατά τή διάρκεια τῆς ἀκολουθίας μνημονεύονται πολλοί Ἅγιοι καί στή συνέχεια ζωντανοί καί κεκοιμημένοι Χριστιανοί. Στό κέντρο τοῦ στρογγυλοῦ Δισκαρίου τοποθετεῖται ἡ μερίδα (=κομμάτι) τοῦ θυσιαζόμενου ἀμνοῦ (Α)· ἀριστερά του μία μικρότερη μερίδα πρός τιμή τῆς Παναγίας (Β) καί δεξιά του ἐννέα πολύ μικρότερες (Γ) ἀφιερωμένες στούς ἀγγέλους, τούς προφῆτες, τούς ἁγίους Ἀποστόλους, τούς μάρτυρες, τούς Ἐκκλησιαστικούς Πατέρες, τούς ὁσίους -μοναχούς ἁγίους-, τούς ἁγίους ἀναργύρους, τόν ἑορταζόμενο ἅγιο τῆς ἡμέρας καί τόν Ἅγιο πού συνέθεσε τήν τελεσθεῖσα Θεία Λειτουργία. Κάτω ἀπό τόν ἀμνό τοποθετοῦνται πολύ μικρές μερίδες καθόσον μνημονεύονται πρόσωπα «ὑπέρ ὑγείας» ἤ «ὑπέρ ἀναπαύσεως», δηλαδή ὅσοι πιστοί συμμετέχουν στήν τέλεση τῆς ἑορτῆς τῆς ἡμέρας, ὅσοι ἔχουν μνημόσυνο καί ὅσοι ἄλλοι ζητήσουν ἀπό τούς ἱερεῖς νά προσευχηθοῦν γιά κάποιο ζήτημα πού τούς ἀπασχολεῖ. Ὅλες αὐτές οἱ μερίδες θά μποῦν στό Ἅγιο Ποτήριο, θά ἐμβαπτιστοῦν στό κυριακό Σῶμα καί Αἷμα, ἄρα ὅλα τά πρόσωπα πού μνημονεύθηκαν θά κοινωνήσουν τοῦ Ἰησοῦ. Οὐσιαστικά, ἐντός τοῦ Δισκαρίου αὐτά τά πρόσωπα ἑνώνονται μέ τόν Θεό καί γεύονται τήν τρυφή τοῦ Παραδείσου, ἀπολαμβάνουν τή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Οἶνος: Ὁ συμβολισμός του.

Μαζί μέ τόν ἄρτο, οἱ πιστοί προσφέρουμε καί οἶνο γιά τήν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας. Ὁ Ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης σχετικά μέ τήν ἀκολουθία τῆς Προθέσεως, ἀναφέρει πώς, ἀφοῦ ὁ ἱερέας ἐκβάλει τόν ἀμνό ἀπό τόν ἄρτο, «κεντᾶ τόν ἄρτον πρός τό δεξιόν μέρος μέ τήν λόγχην, εἰκονίζων καί κάμνων ὅλα ἐκεῖνα, ὅσα ἔγιναν εἰς τό Σωτήριον σῶμα τοῦ Σωτῆρός μας. Καί εὐλογῶν τό κρασί καί τό νερόν, τά βάλλει εἰς τό ποτήριον λέγων, εἰς μέν τό κέντημα, τό "εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχη αὐτοῦ τήν πλευράν ἔνυξεν", εἰς δέ τό χύσιμον τοῦ κρασίου μέ τό νερόν, τό "καί εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καί ὕδωρ" καί τά λοιπά, μαρτυρῶν πώς ἐνεργεῖ αὐτήν τήν ἰδίαν θυσίαν καί ἱερουργίαν τοῦ Χριστοῦ (...)»[7]. Γιά νά διασαφηνισθεῖ ὅτι ὁ οἶνος μεταβάλλεται σέ Σῶμα Χριστοῦ, ὁ Ἅγιος τονίζει ἀλλοῦ πώς «Αἷμα μαζί μέ νερόν ἐχύθη ἀπό τήν παναγίαν ἐκείνην Πλευράν, καθώς λέγει τό Εὐαγγέλιον, καί ἀπό αὐτήν τήν Πλευράν ἡμεῖς πίνομεν. (...) Αἷμα καί Ὕδωρ εἶναι,

7. Τοῦ ἰδίου, ὅπως παραπάνω, Κεφάλαιον 8.

ὡσάν ὁπού ἐπειδή ἔπρεπε νά φανῶσιν αἱ δύο πηγαί, διά τῶν ὁποίων ἀναγεννώμεθα καί ζῶμεν συνεργεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διά τοῦτο αὐταί ἐπήγασαν εἰς ἡμᾶς ἀπό αὐτήν τήν Ζωήν τήν ἰδίαν».

Γιά νά καταφέρουμε νά ἀντέξουμε στή θέα τῆς Θείας Κοινωνίας, ὁ Θεός συγκαταβαίνει μέ τή φύση καί τίς συνήθειές μας, καί δέν ἐπιτρέπει νά βλέπουμε αἵματα καί σάρκες ἐντός τοῦ Δισκοπότηρου. Ὅμως αὐτό δέν ἀναιρεῖ τήν πιό πάνω ἀλήθεια, δηλαδή πώς τά καθαγιασμένα Τίμια Δῶρα εἶναι ἀδιαμφισβήτητα τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ ἐσταυρωμένου Κυρίου μας. Κατά τόν ἴδιο τρόπο, ἡ πρόνοια καί ἡ εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ ἐπιτρέπει τήν πραγματοποίηση τοῦ Μυστηρίου μέ προϊόντα πού μπορεῖ εὔκολα νά διαχειριστεῖ ὁ ἄνθρωπος (ψωμί καί κρασί). Ἀκριβῶς ἐπειδή ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ κατά τή Θεία Κοινωνία δέν τελεῖται μέ σάρκες καί αἵματα, χαρακτηρίζεται «ἀναίμακτη» θυσία.

Ἀντίδωρο:
ἡ χρήση καί ἡ σημασία του.

Τό ἀντίδωρο εἶναι εὐλογημένος ἄρτος, ἁγιασμένος ἐπειδή τό μεσαῖο σημεῖο τῆς σφραγίδας του, ὁ ἀμνός, ἱερουργήθηκε καί ἔγινε σῶμα Χριστοῦ. Ὅμως, ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτωλότητάς μας, συχνά ἡ πνευματική μας ἀσθένεια μ�ς ἀποτρέπει ἀπό τήν Κοινωνία μέ τά Ἅγια τῶν Ἁγίων. Ἔτσι, ἀντί τοῦ δώρου τῆς Κοινωνίας μέ τόν Χριστό, μοιράζεται τό ἀντίδῶρο, πού παρέχει τή δωρεά τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Ἐπιπλέον, ὁ Ἅγιος Συμεών συμπληρώνει πώς «ἄν καί ἐδόθη ὁ ἁγιασμός ἀπό τῶν προσευχῶν, ἐμεταδόθη νοητῶς εἰς τούς πιστούς διά τῆς φρικτῆς ἱερουργίας. Ἐπειδή ὅμως καί ὡς ἄνθρωποι, καί σῶμα περικείμενοι πρέπει καί δι' αἰσθητῶν νά λάβωμεν τόν ἁγιασμόν, διά τοῦτο τό ἀντίδωρον ἐπινοήθη».

Ἐκτός αὐτῶν, ἡ εὐχρηστία τοῦ ἀντιδώρου φανερώνεται καί σέ ἕνα καθόλα πρακτικό σημεῖο. Κατόπιν τῆς μετοχῆς στό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, εἶναι μεγάλη ἀνάγκη νά προσέχουμε μήπως ἀποβάλουμε (κατά λάθος) τήν Κοινωνία. Τό ἀντίδωρο, λοιπόν, συμβάλλει στήν ἀπορρόφηση καί κατάποση τῶν Τιμίων Δώρων, ὥστε νά ἀποφευχθεῖ ἡ ἔξοδός τους ἀπό τό στόμα, πράξη μεγάλης ἀσέβειας. Γιά τοῦτο καί, μετά τή Θεία Κοινωνία, ἀποφεύγουμε νά προσκυνοῦμε τίς ἅγιες εἰκόνες ἤ νά ἀσπαζόμαστε τή χεῖρα τῶν ἱερέων, διότι ἐνδεχομένως νά παρέμεινε ἀκόμα Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ στά χείλη μας, ἔστω ἐλάχιστο, καί τό σκορπίσουμε μάταια καί ἀσεβῶς.

Ὁ Καθαγιασμός τῶν καρπῶν τῆς γῆς.

Ἡ μεταβολή τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου σέ Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Χριστοῦ δέν γίνεται μέ μαγικές εὐχές ἤ ἄλλο μαγικό τρόπο· γίνεται μέ τρόπο μυστηριακό μέ τήν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Ἅγιος Συμεών σημειώνει γιά τόν κληρικό πώς «ἀφοῦ τελέση καί αὐτά (τά προκείμενα δῶρα) μέ σφραγίδα τοῦ Σταυροῦ, καί μέ ἐπικάλεσιν τοῦ Πνεύματος εὐθύς βλέπει προκείμενον τόν ζῶντα Ἰησοῦν, ὁ ὁποῖος εἶναι τῷ ὄντι ἀληθῶς αὐτός ὁ ἄρτος καί τό ποτήριον (...), τότε αὐτό τό παγκόσμιον θύμα, τό κοινόν ἱλαστήριον, ἡ ζῶσα τρυφή, ἡ ἀπέραντος εὐφροσύνη, ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καί τό μόνον ὄντως ἀγαθόν, πρόκειται εἰς ὅλους ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ»[8]. Κατά τόν Ἅγιο Ἰωάννη Δαμασκηνό, αὐτήν τήν ἐργασία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τή μεταβολή τῶν κατά φύσιν στό ὑπέρ φύσιν, δέν δύναται νά χωρέσει τίποτε παρά μόνον ἡ πίστις. Λίγο παρακάτω γράφει πώς «σοῦ ἀρκεῖ νά ἀκούσεις ὅτι συμβαίνει διά Πνεύματος Ἁγίου· ὅπως ἀκριβῶς καί ἀπό τῆς Ἁγίας Θεοτόκου διά Πνεύματος Ἁγίου (...) ἔλαβε σάρκα ὁ Κύριος καί δέν γνωρίζουμε τίποτε περισσότερο ἀπό τό ὅ,τι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀληθινός καί ἐνεργής καί παντοδύναμος (...)»[9].

Σύμφωνα μέ τόν ἀνωτέρω Ἅγιο, μέ τή μετοχή μας στό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας κοινωνοῦμε «ἕν σῶμα Χριστοῦ, καί ἕν αἷμα»[10], γινόμαστε σύσσωμοι καί σύναιμοι Χριστοῦ, ἑνωνόμαστε μαζί Του καί οἱ μεταλαμβάνοντες συγκοινωνοῦν, ἑνώνονται καί ὁμονοοῦν, ἔχοντας πιά ὅλοι νοῦν Χριστοῦ.

Ἐν κατακλείδι, τά προϊόντα τοῦ κόπου τοῦ ἀνθρώπου εὐλογοῦνται καί αὐξάνουν μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἁπλές προσφορές τοῦ πιστοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, μέ τήν ἁγιαστική ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μεταβάλλονται σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Αὐτό τό γεγονός καταδεικνύει τήν καταξίωση τοῦ ἀνθρώπινου μόχθου, ἀλλά καί τό πόσο ἀναγνωρίζει ἡ Ἐκκλησία τήν ἁγνή καί αὐθόρμητη προσφορά μας στό πλαίσιο τοῦ ἔργου της. Μέ τά ἁπλά γεννήματα τῆς Δημιουργίας δοξολογοῦμε τόν Δημιουργό, ἀλλά καί, ἐνεργείᾳ Ἁγίου Πνεύματος, ἑνωνόμαστε μαζί Του καί ἁγιαζόμαστε. Τό σιτάρι καί τό κρασί, καθαγιασμένο πιά, γίνεται γιά τούς Χριστιανούς «γιά τή σύσταση τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος (...), γιά τή ζωή καί τήν ὑγεία, ἄμυνα ἀπό κάθε βλάβη, καθαρτήριον παντός ρύπου, (...) καί καθαίρει ἀρρώστιες καί κάθε δυστυχία (...)»[11].

8. Ἁγίου Συμεών Θεσσαλονίκης, «Περί τοῦ Θείου Ναοῦ».
9. Ἁγίου Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ, «Ἔκδοσις τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως», Κεφάλαιον 14.
10. Τοῦ ἰδίου, ὅπως παραπάνω.
11. Ἁγίου Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ, «Ἔκδοσις τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως», Κεφάλαιον 14.

Ἀποσπάσματα ἀπό τόν Εὐεργετινό[1]

Πρωτ. Κωνσταντίνου Κωνσταντίνου
Θεολόγου

Ὅλα ὅσα γίνονται, γιά τή δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ γίνονται· γι' αὐτό πρέπει ὁ πιστός νά ἀκολουθεῖ πάντοτε τή Θεία Πρόνοια καί νά μήν ἐπιδιώκει τό θέλημά του, ἀλλά νά ἐπιζητεῖ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ· διότι ὅποιος ἐνεργεῖ μέ αὐτό τόν τρόπο, δέχεται τά γεγονότα καί ἀναπαύεται ψυχικά.

Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Ἕνας γέρων ἀσκητής εἶπεν· ἐάν ἀρρωστήσεις καί ζητήσεις ἀπό κάποιον νά πάρεις κάτι γιά τήν ἀνάγκην σου καί δέν σοῦ τό δώσει, νά μή στενοχωρηθεῖς ἐναντίον του, ἀλλά νά πεῖς στόν ἑαυτόν σου· ἐάν ἤμουν ἄξιος νά τό πάρω, θά μποροῦσε ὁ Θεός νά πληροφορήσει τόν ἀδελφό, νά μοῦ τό προσφέρει ὡς ἐλεημοσύνη.

Εἶπε πάλι ὁ ἴδιος· ἐάν κληθεῖς σέ ἀγάπη[2] καί σέ βάλουν σέ θέση ἀσήμαντη, νά μή γογγύσει ὁ λογισμός σου ἐναντίον τῶν φιλοξενούντων ἀλλά νά λέγεις ἀπό μέσα σου· οὔτε ἐδῶ δέν ἤμουν ἄξιος νά καθήσω. Διότι τοῦτο πρέπει νά γνωρίζεις, ὅτι καμιά στενοχωρία δέν ἐπέρχεται στόν ἄνθρωπο, ἐάν ὁ Θεός δέν τό ἐπιτρέψει ἄνωθεν, ἤ χάριν δοκιμασίας τῆς πίστεως, ἤ γιά τίς ἁμαρτίες του. Αὐτός πού δέν σκέφτεται κατ' αὐτόν τόν τρόπο, δέν πιστεύει ὅτι ὁ Θεός εἶναι δίκαιος κριτής.

1. Εὐεργετινός, Τόμος Α΄, ἔκδοση Ματθαίου Λαγγῆ, Ἀθήνα 1996, σελ. 633.

2. Ἀγάπη εἶναι ἡ φιλοξενία καί ἡ περιποίηση ξένου σέ κοινή τράπεζα. Ἀγάπες ὀνομάζοντο καί οἱ δημόσιες συγκεντρώσεις τῶν πρώτων χριστιανῶν, κατά τίς ὁποῖες παρετίθετο πρός ὅλους κοινόν γεῦμα.

Ἕνας γέρων ἀσκητής διηγεῖτο ὅτι κάποτε συγκεντρώθηκαν οἱ Πατέρες χάριν πνευματικῆς ὠφέλειας· ξαφνικά σηκώθηκε ἕνας ἀπό αὐτούς καί πῆρε τό μικρό μαξιλάρι, πού ἦταν πάνω στό κάθισμά του· ἀφοῦ τό ἔβαλε πάνω στούς ὤμους του καί τό κράτησε μέ τά δύο του χέρια, στάθηκε στή μέση ὅλων καί βλέποντας ἀνατολικά προσευχήθηκε λέγοντας· Θεέ μου, ἐλέησον με· συγχρόνως ἀπαντοῦσε πρός τόν ἑαυτό του· ἐάν θέλεις νά σέ ἐλεήσω, ἄφησε αὐτό πού βαστάζεις καί θά σέ ἐλεήσω. Καί πάλι ἔλεγε· Θεέ μου, ἐλέησον με· συγχρόνως ἀπαντοῦσε πρός τόν ἑαυτό του· ἐάν θέλεις νά σέ ἐλεήσω, ἄφησε αὐτό πού βαστάζεις καί θά σέ ἐλεήσω. Τήν σκηνή αὐτή ἐπανέλαβε πολλές φορές καί στό τέλος, κάθισε. Τότε τόν ρωτοῦν οἱ Πατέρες: Ἐξήγησέ μας, τί σημαίνει αὐτό πού ἔκανες; Ὁ γέρων τούς ἀπάντησε: Τό μαξιλαράκι πού ἐβάσταζα πάνω στούς ὤμους μου, συμβολίζει τό θέλημά μου· καί παρακαλοῦσα τόν Θεό νά μέ ἐλεήσει, φέροντας τό θέλημά μου· καί μοῦ ἔλεγε ὁ Θεός, ἄφησε αὐτό πού βαστάζεις, δηλαδή τό θέλημά σου, καί θά σέ ἐλεήσω. Καί ἐμεῖς λοιπόν – συμπέρανε ὁ γέρων ἀσκητής – ἐάν θέλουμε νά μᾶς ἐλεήσει ὁ Θεός, ἄς ἐγκαταλείψουμε τά θελήματά μας καί θά πετύχουμε ὁπωσδήποτε τό θεῖο ἔλεος.

Τοῦ Ἀββᾶ Ἠσαΐου

Ἀδελφέ, ἐάν σοῦ συμβεῖ κάποια δυσκολία, εἴτε στήν ἐργασία σου, εἴτε σέ λόγον, εἴτε ἀκόμη καί στήν σκέψη σου, νά μήν ἐπιζητεῖς καθόλου τό θέλημά σου, ἀλλά νά φροντίζεις νά ἀνακαλύπτεις, μέ προσοχή, τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί νά τό ἐφαρμόζεις ἐπακριβῶς, ἔστω καί ἐάν παρουσιάζει κόπο ἡ ἐκτέλεσή του. Νά πιστεύεις μέ ὅλη σου τήν καρδιά, ὅτι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ συμφέρει σέ σένα περισσότερο ἀπό κάθε ἀνθρώπινη σύνεση. Διότι ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ εἶναι αἰώνιος ζωή καί ἐκεῖνοι πού τήν ἐπιζητοῦν, δέν θά στερηθοῦν ἀπό κανένα ἀγαθό.

Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου

Μερικοί ὀνομάζουν φρόνιμους ἐκείνους πού διακρίνουν τά αἰσθητά πράγματα· φρόνιμοι ὅμως εἶναι ὅσοι κατορθώνουν νά ἐπιβληθοῦν στά θελήματά τους. Ἐκεῖνος πού δέν ὑποτάσσει τό θέλημά του στόν Θεό, περιπλέκεται ἀπό τά ἴδια τά ἔργα του, καί γίνεται ὑποχείριος στούς ἀντιπάλους του. Ὅταν θέλεις νά ξεδιαλύνεις μίαν ὑπόθεση μπερ-

δεμένη, νά ζητᾶς γι' αὐτό τί ἀρέσει στόν Θεό, καί θά βρεῖς ὁπωσδήποτε ὠφέλιμη λύση γι' αὐτό. Σέ ὅσα ζητήματα ἀναπαύεται ὁ Θεός, αὐτά καί ὁλόκληρη ἡ κτίση τά δέχεται· ἀντιθέτως ὅσα ἀποστρέφεται ὁ Θεός, σέ αὐτά ὁμοίως καί ἡ κτίση ἀντιτάσσεται. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐναντιώνεται στίς θλιβερές περιστάσεις, χωρίς νά τό γνωρίζει, ἀντιμάχεται στή διαταγή τοῦ Θεοῦ· ἐκεῖνος ὅμως πού τίς ὑπομένει, διότι γνωρίζει πραγματικά τίς αἰτίες τους, αὐτός, κατά τήν Ἁγία Γραφή, περιμένει ὑπομονετικά τόν Κύριο. Ὅταν ἔλθει πειρασμός, νά μήν ζητᾶς γιατί, ἤ ἀπό ποιάν αἰτία ἔχει ἔλθει, ἀλλά νά φροντίζεις πῶς θά μπορέσεις νά τόν ὑπομείνεις μέ περισσότερη εὐχαρίστηση καί ἀμνησικακία.

Τοῦ Ἁγίου Διαδόχου

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε δημιουργημένοι κατ' εἰκόνα Θεοῦ· τό νά γίνουν ὅμως οἱ ἄνθρωποι καί καθ' ὁμοίωση Θεοῦ, ἀνήκει μόνο σέ ἐκείνους, πού ἀπό πολλή ἀγάπη ὑπέταξαν τήν ἐλευθερία τους στόν Θεό. Ὅταν δηλαδή δέν ἀνήκουμε στόν ἑαυτό μας, τότε εἴμαστε ὅμοιοι πρός Ἐκεῖνον, πού μέσω τῆς ἀγάπης μᾶς συμφιλίωσε πρός τόν Ἑαυτό του.

Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Ὁ Ἀββᾶς Ἰσίδωρος εἶπε· ἡ φρονιμάδα τῶν Ἁγίων εἶναι, ὅτι γνώρισαν ἀκριβῶς τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Διότι ὅλα τά νικᾶ ὁ ἄνθρωπος διά τῆς ὑπακοῆς στήν ἀλήθεια, ἐπειδή εἶναι εἰκόνα καί ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ. Ἀπό ὅλα τά πάθη τό πιό φοβερό εἶναι νά ἀκολουθεῖ κανείς τίς ἐμπνεύσεις τῆς καρδίας του, νά ἀκούει δηλαδή τό θέλημά του, καί ὄχι τόν νόμο τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τό πάθος φαίνεται, κατ' ἀρχάς, ὅτι ἀναπαύει τόν ἄνθρωπο κάπως, ὕστερα ὅμως μεταβάλλεται μέσα του σέ πένθος, ἐπειδή παρέβλεψε τό μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας καί δέ βρῆκε τήν ὁδό τοῦ Θεοῦ, γιά νά τήν ἀκολουθήσει.

Τά «θέλω» μας

Νίκης Τρακοσιῆ
Φιλολόγου

-Ἑτοιμαστεῖτε γιά τσουνάμι!

-Γιατί, τί ἔγινε πάλι; Δέν γίνεται νά μείνουμε λίγο ἥσυχοι; Ἄχ, σ' αὐτό τό σπίτι ξεχάσαμε τί σημαίνει ἡσυχία! εἶπε ἡ μητέρα μέ περίλυπο ὕφος.

-Τί νά σᾶς κάνω; Ὁ Ἀντρέας πῆρε τό ποδήλατο τοῦ Φώτη, κρυφά ἐννοεῖται, καί τό γρατσούνισε. Ἐγώ γιά καλό καί γιά κακό πάω στό δωμάτιό μου. Εἶναι ὥρα τοῦ Φώτη.

Μέ μία δόση χαιρεκακίας τά εἶπε αὐτά ἡ Ἰωάννα, ἡ μεγαλύτερη κόρη, γιατί «κάτι» ἔνιωθε ὅταν ἀγόραζαν κάτι καινούριο οἱ γονεῖς γιά τόν μικρότερο γιό τῆς οἰκογένειας. Ἔκρυβε τή δική της ζήλια, ἀλλά χαιρόταν νά τήν ἐκδηλώνει ὁ ἀδελφός της. Κι οἱ γονεῖς ἔκαναν ὑπομονή νά περάσει ἡ ἐφηβεία καί οἱ ἐκρήξεις της γιά νά καταλάβουν τί σημαίνει ἡ λέξη «ἡσυχία». Πάντως τόν θυμό τοῦ Φώτη ὅλοι τόν φοβοῦνταν. Δέν εἶχε ὅρια καί περιορισμούς.

Ἡ μητέρα αὐθόρμητα περιμάζεψε τά πράγματα πού εἶχε ἁπλωμένα στό τραπέζι τῆς κουζίνας γιά τό μαγείρεμα καί ἀναστέναξε. «Θεέ μου, πότε θά ἡσυχάσουν πιά αὐτά τά παιδιά;» Ὕστερα φώναξε τόν Ἀντρέα.

-Πῆρες τό καινούριο ποδήλατο τοῦ Φώτη;

-Ναί... ἤθελα νά δοκιμάσω τίς ταχύτητες. Γιατί δέν μοῦ ἀγοράσατε κι ἐμένα τέτοιο; Ἐσεῖς φταῖτε!

-Σωστά! Ἐμεῖς φταῖμε πού σκοτωνόμαστε νά σᾶς ἀγοράζουμε ἀπ' ὅλα. Δέν πῆρες δῶρο ἐσύ στά γενέθλιά σου;

-Μοῦ ἀρέσει καί τό καινούριο ποδήλατο!

Σ' αὐτό τό σημεῖο ἡ πείρα τῆς μητέρας

τήν πληροφοροῦσε ὅτι θά ἄρχιζε μία ἀτέλειωτη καί ἀνώφελη συζήτηση, στήν ὁποία ἔβγαινε πάντα ἡττημένη. Γι' αὐτό σταμάτησε καί ἁπλά προειδοποίησε:

-Ἄν ἔκανες ζημιά στό ποδήλατο, τό ξέρεις ὅτι θά πληρώσουμε ὅλοι τήν ἀναστάτωση.

-Σιγά τή ζημιά! Στήν ἐμφάνιση μόνο. Δουλεύει μία χαρά.

Φυσικά ἤξερε ὅτι αὐτά πού ἔλεγε δέν μετροῦσαν καί κατά βάθος φοβόταν τό ξέσπασμα τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλά...

Τό γεγονός ἀναγγέλθηκε καί στόν πατέρα γιά νά εἶναι ὅλοι σέ ἐπιφυλακή.

«Τουλάχιστον νά μήν πάθουν κανένα κακό, νά μήν κάνουν κακό ὁ ἕνας στόν ἄλλο. Ἄλλες ὧρες εἶναι μία χαρά. Ἅμα ἀγγίξουν ὁ ἕνας τά πράγματα τοῦ ἄλλου γίνεται χαμός», ἔλεγε συχνά ὁ πατέρας.

Ἀνοίγει ἡ πόρτα τῆς κουζίνας κι ἐμφανίζεται ὁ Φώτης μέ πρόσωπο σκοτεινό, ἀλλοιωμένο. Ὁ Ἀντρέας δέν πρόλαβε νά φύγει. Ἡ μητέρα ἔκανε τόν σταυρό της κι ὁ πατέρας αὐθόρμητα ἔκανε μία κίνηση καί μπῆκε ἀνάμεσα στούς δύο. Περίμεναν ὅλοι τό ξέσπασμα, ἀλλά...

Τά μάτια τοῦ Φώτη, πού ἄλλες φορές πετοῦσαν σπίθες, κοίταξαν μέ παράπονο τόν ἀδελφό του.

-Ἐσύ θά ἤθελες νά πάρω τόν καινούριο σου ὑπολογιστή καί νά τόν χαλάσω;

Ὁ ἄλλος τόν κοίταξε μέ ἀμηχανία, γιατί εἶχε ἑτοιμάσει ἄλλες ἀπαντήσεις καί ἀντεπίθεση στήν ἀναμενόμενη ἐπίθεση. Ἡ ἀκινησία καί τό δίκαιο παράπονο τόν ἀφόπλισαν πρός στιγμή. Ὕστερα ἀπάντησε:

-Δέν ἤθελα νά τό γδάρω, ἔπεσα καί κτύπησα κι ἐγώ.

-Ἐσύ θά ἤθελες νά σοῦ τό κάνω αὐτό;

-Ὄ, ὄχι φυσικά! Ἀλλά κι ἐγώ δέν τό ἤθελα.

-Ἄν ἔλεγες κι ἕνα «συγγνώμη,» θά ἦταν καλύτερα. Εἰσηγήθηκε ἡ μητέρα, ἀλλά ὁ Ἀντρέας ἔκανε ὅτι δέν ἄκουσε.

Ἡ ἔκπληξη τῶν γονιῶν ἦταν μεγάλη, ὅπως καί τοῦ Ἀντρέα. Τί ἔγινε μέ τόν Φώτη, ποῦ πῆγε ὁ θυμός του; Αὐτό τό, «ἐσύ θά ἤθελες νά σοῦ τό κάνω;» ἦταν τόσο ἀφοπλιστικό, ἀλλά ποτέ πρίν δέν τό εἶχε πεῖ. Φυσικά, κανείς δέν γνώριζε ὅτι ἐκείνη τή μέρα ἀκριβῶς ὁ Φώτης στό σχολεῖο, κυνηγώντας ἕνα φίλο του στίς σκάλες, ἔπεσε σ' ἕναν καθηγητή, τοῦ ἔρριξε τήν τσάντα, χύθηκαν τά φυλλάδια καί ὁ ἴδιος μόλις πού κρατήθηκε ἀπό τό κάγκελο. Ὁ Φώτης περίμενε τίς φωνές καί πιθανόν τιμωρία, ἀλλά ὅταν ἰσορρόπησαν ὅλοι καί μαζεύτηκαν ὅλα, ὁ καθηγητής γύρισε μέ ἠρε-

μία καί τόν ρώτησε:

-Ἐσένα θά σοῦ ἄρεσε νά σέ σπρώξουν ἔτσι; Κι ἐγώ ἀντέχω. Ἄν ἦταν κάποιος ἄλλος, θά κτυποῦσε ἄσχημα. Δέν νομίζω νά τό ἤθελες αὐτό.

-Ὄχι, κύριε, συγγνώμη, παίζαμε...

-Δέν εἶναι παιγνίδι αὐτό. Στήν αὐλή νά παίζετε.

Αὐτά δέν τά εἶπε ὁ Φώτης στό σπίτι, ἀλλά μέσα του εἶχε πάρει ἕνα μάθημα.

Ἡ μητέρα ξανάκανε τόν σταυρό της. «Δόξα σοι ὁ Θεός», εἶπε καί σκεφτόταν, μήπως ἄρχισε ἡ πολυπόθητη ἀλλαγή στούς ἐφήβους της.

Ἡ κόρη, ἀφοῦ κατάλαβε ὅτι ὁ κίνδυνος γιά τσουνάμι πέρασε, βγῆκε γιά νά ὑπενθυμίσει ὅτι τό ἀπόγευμα τῆς «ὑποσχέθηκε» ἡ μητέρα μία βόλτα στά καταστήματα.

-Θά κάνεις αὐτό πού μοῦ ὑποσχέθηκες;

-Ποιό;

-Ξέχασες κιόλας. Ἔτσι, ἐγώ πάντα... Τή βόλτα στά καταστήματα...

-Δέν ὑποσχέθηκα, εἶπα ἄν δέν τύχει κάτι, νά πᾶμε.

-Δέν ἔτυχε, ἄρα θά πᾶμε.

-Ναί. Ἀπάντησε ἡ μητέρα ἀλλά εἶχε μία ἀβεβαιότητα ἡ φωνή της.

Ἡ Ἰωάννα φυσικά δέν ἔδωσε σημασία. Ἤθελε τόσο νά πείσει τή μητέρα της γιά τήν ἀναγκαιότητα νά πάρει κάποια καινούρια πράγματα πού κυκλοφόρησαν τελευταῖα. Ὁ πατέρας ρώτησε.

-Θά πᾶτε; Τί ὥρα;

Τότε κι ἡ μητέρα διστακτικά εἶπε τήν σκέψη της.

-Ξέρετε, ἡ κοπέλα δίπλα, μόνη της εἶναι, δέν ἔχει κανέναν ἐδῶ, σήμερα χειρουργεῖται. Αὐτή τήν ὥρα μοῦ εἶπε περίπου ὅτι θά εἶναι στό χειρουργεῖο. Τό ἀπόγευμα μόλις πού θά συνέρχεται. Σκληρό δέν εἶναι νά ξυπνήσει καί νά μήν ἔχει ἕναν ἄνθρωπο; Καί ποιός θά τῆς πάρει κάτι πού μπορεῖ νά χρειάζεται; Κάποτε αὐτοί οἱ ξένοι περνοῦν πολύ σκληρή ζωή. Ἄν ἤμασταν ἐμεῖς δέν θά θέλαμε ἕναν ἄνθρωπο;

-Δηλαδή, θά πᾶς ἐκεῖ. Εἶπε ἡ Ἰωάννα κάπως κοφτά.

-Ἄν δέν σέ πειράζει, τά ψώνια γίνονται κι ἄλλη φορά. Σκέψου λίγο.

-Καλά. Ἐντάξει, ἔχεις δίκαιο. Κρίμα εἶναι.

-Κι ἐκείνη μᾶς βοήθησε τότε πού φύγαμε κι ἀφήσαμε τή βρύση ἀνοιχτή καί τήν ἄλλη φορά πού γλίστρησε ὁ Ἀντρέας στόν δρόμο καί κτύπησε τό γόνατό του καί δέν ἦταν κανείς ἀπό μᾶς σπίτι. Συμπλήρωσε ὁ πατέρας, συμφωνώντας ὅτι αὐτή ἡ ἐπίσκεψη ἦταν πιό σημαντική ἀπό τή βόλ-

τα στά καταστήματα.

-Ναί, καλός ἄνθρωπος. Νά ἔλθω μαζί σου; Δέν ἔχω διάβασμα. Εἶπε μαλακωμένη ἡ Ἰωάννα.

-Ὄχι καλύτερα, γιατί ἴσως χρειαστεῖ νά μείνω. Πρώτη μέρα ἐγχειρισμένη, θά θέλει βοήθεια. Νά πᾶς ἄλλη ὥρα πού δέν θά μπορῶ ἐγώ. Θά μείνει κάποιες μέρες σίγουρα.

-Ἐντάξει, νά μοῦ πεῖς. Ὡραῖα, μ' ἀρέσει ἡ ἰδέα σου.

-Χαίρομαι... εἶναι ὡραῖο νά βάζουμε τόν ἑαυτό μας στήν θέση τοῦ ἄλλου καί νά σκεφτόμαστε τί θά θέλαμε ἐμεῖς. Τότε βρίσκουμε τί χρειάζεται πραγματικά, τί ἀξίζει νά κάνουμε.

* * *

Τό δικό μας «θέλω» τό γνωρίζουμε καί τό ἐπαναλαμβάνουμε συχνά. Τόσο, πού γινόμαστε ἐγωιστές, ἐγωκεντρικοί καί προκαλοῦμε συνεχῶς συγκρούσεις καί ψυχρότητες. Τά «θέλω» τοῦ ἑνός εἶναι ἀναπόφευκτο νά συγκρούονται μέ τά «θέλω» τοῦ ἄλλου. Δημιουργοῦν ἕναν κλοιό γύρω μας καί δέν ἀφήνουν νά πλησιάσουμε πραγματικά καί νά συναναστραφοῦμε μέ ἁπλότητα. Κι αὐτό γιατί εἶναι ἡ ἐξωτερική ἔκφραση τοῦ ἐγωισμοῦ μας.

Χάνουμε τή χαρά καί τήν ἁπλότητα στή συναναστροφή, τήν εὐκαιρία νά δώσουμε καί νά πάρουμε αὐτό πού χρειαζόμαστε ὅταν μένουμε στό «θέλω» μας. Ἡ κοινότητα τῶν πρώτων Χριστιανῶν, χωρίς ἰδιαίτερες διδασκαλίες γιά καθήκοντα, ἐθελοντισμό, φιλανθρωπία... ἀλλά ἔχοντας γνώμονα τήν ἀγάπη πού δίδαξε ὁ Κύριος καί οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν δημιουργήσει τήν ἰδανική κοινωνία. Κανείς δέν στερεῖτο τά ἀπαραίτητα, γιατί ὅσοι ἦταν εὔποροι αὐθόρμητα καί ἀβίαστα πουλοῦσαν τά κτήματά τους, γιά νά ἔχουν φαγητό καί οἱ πιό φτωχοί. Ἡ συναναστροφή τούς ἦταν ἀφορμή χαρᾶς καί τά κοινά τους δεῖπνα γεμάτα ἀγαλλίαση. «Μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καί ἀφελότητι καρδίας». (Πράξ. β΄, 46)

Ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς δίνει ὅλες τίς προϋποθέσεις γιά τή ρύθμιση τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων μέ τρόπο πού νά γίνονται ἡ εὐτυχία καί ἡ χαρά μας καί ὄχι ἀφορμή συγκρούσεων καί στενοχώριας.

Ὁ πρῶτος βασικός κανόνας, πιό ἀτελής, δόθηκε στήν Παλαιά Διαθήκη. «Ὅ σύ μισεῖς, ἑτέρῳ μή ποιήσῃς». Ἕνας σοφός καί πρακτικός τρόπος νά βρίσκουμε τά ὅρια τῆς δικῆς μας συμπεριφορᾶς, ὥστε νά μήν προκαλοῦμε συγκρούσεις, ἀντιπαραθέσεις καί ἐχθρότητες. Δέν ὑπερ-

βαίνω τά ὅριά μου καί δέν κάνω αὐτό πού δέν θά ἤθελα καί ἐγώ νά μοῦ κάνουν. Δέν βλάφτω τόν ἄλλο μέ τίς ἐνέργειές μου, σέβομαι τόν ἴδιο καί τήν περιουσία του, δέν φθονῶ, δέν ὑποτιμῶ, δέν περιγελῶ, δέν κατακρίνω...

Στήν Καινή Διαθήκη, πού εἶναι ὁ τέλειος νόμος, ἔχουμε μία φράση μικρή, ἀλλά ἀρκετή νά ἀχρηστεύσει ὅλους τούς καταλόγους τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καί μεγάλο μέρος τῶν νόμων τῆς πολιτείας. Ὀνομάστηκε «χρυσός κανόνας» καί θά λάμπρυνε πολύ τήν ψυχή καί τή ζωή μας, ἄν τόν ἐφαρμόζαμε. «Πάντα ὅσα ἄν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καί ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς» (Ματθ. ζ΄, 12). Ὁ πρῶτος κανόνας δέν σέ ἀφήνει νά ὑπερβεῖς τά ὅριά σου καί νά μπεῖς στά ὅρια τῆς ζωῆς τοῦ ἄλλου. Δέν τόν ἐνοχλεῖς μέ τή συμπεριφορά σου. Ὁ δεύτερος «χρυσός κανόνας» σέ προκαλεῖ νά ὑπερβεῖς τά ὅρια τοῦ ἑαυτοῦ σου, νά κοιτάξεις, νά προβληματιστεῖς καί νά δώσεις στόν συνάνθρωπό σου αὐτό πού κι ἐσύ θά ἤθελες γιά τόν ἑαυτό σου.

Εἶναι πολύ μακρύς ὁ κατάλογος τῶν πραγμάτων πού θά θέλαμε νά μᾶς προσφέρουν οἱ ἄλλοι: Ὑλική βοήθεια, καλή συνεργασία, βοήθεια σέ ἔργα πού μᾶς δυσκολεύουν, σέ ὧρες κόπου... Κάποτε χρειαζόμαστε μόνο ἕναν λόγο συμπαράστασης. Ἄλλοτε ἔχουμε ἀνάγκη νά μᾶς ἀνεχτοῦν, ἀφοῦ δέν νικήσαμε τίς ἀδυναμίες μας καί νά μᾶς συγχωρέσουν πού τούς βλάψαμε. Σίγουρα θέλουμε τήν κατανόησή τους, τήν ὑποστήριξη σέ δύσκολες ὧρες. Θέλουμε ὅλοι ἕναν καλό Σαμαρείτη πού ἐπινοεῖ ὅλα ὅσα χρειαζόμαστε καί δέν ἀφήνει κενά στήν προσφορά του. Ἕναν «πλησίον».

Οἱ ἄνθρωποι φτιάχνουμε συνεχῶς νόμους, κανονισμούς, προδιαγραφές γιά καλύτερη ζωή, ἀλλά σέ κοινωνίες πού ὅλα τά ἄλλα ἀγαθά ὑπάρχουν, ἔχει φυγαδευτεῖ ἡ ἁπλότητα συναναστροφῆς καί ἡ ἀνάπαυση στήν συμβίωση. Τίποτε δέν θά λύσει τό πρόβλημα, ἄν δέν κάνουμε ὁ καθένας τόν δικό του ἀγώνα νά ἀγαπήσει τούς ἄλλους καί νά βάλει ὅρια στόν ἑαυτό του. Τό τί δέν θέλω καί τό τί θά ἤθελα εἶναι τά πιό σίγουρα κριτήρια γιά τή συμπεριφορά μας. Ἔτσι θά γινόμαστε ἐμεῖς οἱ «πλησίον» γιά τούς συνανθρώπους μας. Ἐννοεῖται, μέ προσευχή καί τή χάρη τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ ἐπίλογος εἶναι πάντα τό, «Χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰω. ιε΄, 5).

Ἁγίου Παϊσίου Ἁγιορείτου

Τό δηλητήριο τῆς ζήλειας[1]

Ἐπιμέλεια: Σάββα Παρῆ
Θεολόγου

Τό πάθος τῆς ζήλειας εἶναι ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα πάθη. Μπορεῖ νά ὁδηγήσει τόν ἄνθρωπο στόν φθόνο καί τή διαβολή. Καί οἱ διαβολές κάνουν πολύ μεγαλύτερο κακό ἀπό τόν φθόνο. Ἡ ζήλεια κρύβει μέσα της ὑπερηφάνεια, ἐγωισμό καί φιλαυτία. Δέν ἔχει ἀγάπη οὔτε φυσικά καί ταπείνωση. Γι' αὐτό καί δέν εἶναι δυνατόν ἕνας ἄνθρωπος νά ἔχει συγχρόνως ζήλεια καί ἀγάπη. Κι ἄν ἀκόμη ἔχει λίγη ἀγάπη, ἡ ἀγάπη του δέν εἶναι καθαρή, γιατί μέσα στήν ἀγάπη του εἶναι ὁ ἑαυτός του. Ἡ ζήλεια μολύνει καί τήν ἀγάπη καί τήν καλοσύνη, ὅπως τό ψόφιο ποντίκι μολύνει ὅλο τό λάδι, ὅταν πέσει μέσα.

Ὅταν λοιπόν ἡ ζήλεια κυριεύσει τόν ἄνθρωπο τότε οὔτε τόν Θεό ὑπολογίζει καί τούς ἄλλους γύρω του βασανίζει ταλαιπωρώντας παράλληλα καί τόν ἴδιο του τόν ἑαυτό, ἀφοῦ ὅταν ζηλεύει κανείς, στενοχωριέται, δέν μπορεῖ νά φάει, ἀδυνατίζει, χάνει τό κουράγιό του. Ἡ ζήλεια ρουφάει ὅλες τίς ψυχικές καί σωματικές δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου μέ ἀποτέλεσμα νά ἀποδυνα-

1. Ἁγίου Παϊσίου Ἁγιορείτου, Λόγοι Ε΄. Πάθη καί ἀρετές, σ. 119-128.

μώνεται κανείς καί πνευματικά.

Γιά νά βοηθηθεῖ κάποιος πού ζηλεύει νά ξεπεράσει τή ζήλεια πρέπει νά γνωρίσει τά χαρίσματα μέ τά ὁποῖα τόν προίκισε ὁ Θεός καί νά τά ἀξιοποιήσει. Τότε δέν θά ζηλεύει καί ἡ ζωή του θά εἶναι Παράδεισος. Πολλοί δέν βλέπουν τά δικά τους χαρίσματα ἀλλά βλέπουν μόνον τά χαρίσματα τῶν ἄλλων καί τούς πιάνει ἡ ζήλεια. Θεωροῦν τόν ἑαυτό τους ἀδικημένο, μειωμένο κι ἔτσι βασανίζονται καί κάνουν τή ζωή τους μαύρη. «Γιατί αὐτός νά ἔχει αὐτά τά χαρίσματα κι ἐγώ νά μήν τά ἔχω;», λένε. Μά ἐσύ ἔχεις ἄλλα χαρίσματα, ἐκεῖνος ἄλλα. Θυμάστε τόν Κάιν καί τόν Ἄβελ; Δέν ἔψαξε ὁ Κάιν νά βρεῖ τά δικά του χαρίσματα, ἀλλά κοιτοῦσε τά χαρίσματα τοῦ Ἄβελ. Ὁπότε καλλιέργησε τόν φθόνο πρός τόν ἀδελφό του, μετά τά ἔβαλε καί μέ τόν Θεό καί τελικά ἀπό τόν φθόνο ἔφθασε στόν φόνο. Καί μπορεῖ αὐτός νά εἶχε περισσότερα καί μεγαλύτερα χαρίσματα ἀπό τόν Ἄβελ.

Γιά νά χαίρεται λοιπόν κανείς καί νά μή ζηλεύει ὅταν βλέπει τά χαρίσματα τῶν ἄλλων πρέπει νά ἀξιοποιεῖ τά δικά του χαρίσματα. Ὁ Θεός δέν ἀδικεῖ κανέναν. Στόν καθένα ἔχει δώσει ἕνα διαφορετικό χάρισμα πού θά τόν βοηθήσει στήν πνευματική του πρόοδο. Ἀπό τόν καθένα λοιπόν ἐξαρτᾶται νά ψάξει νά δεῖ μήπως τό χάρισμα πού βλέπει στόν ἄλλον καί τό ζηλεύει τό ἔχει καί αὐτός, ἀλλά δέν τό καλλιεργεῖ ἤ μήπως ὁ Θεός τοῦ ἔδωσε ἄλλο χάρισμα. Διότι, ὅπως ὁ ἕνας ἄνθρωπος δέν μοιάζει μέ τόν ἄλλο ἔτσι καί τό χάρισμα τοῦ ἑνός δέν μοιάζει μέ τοῦ ἄλλου. Προσέξατε καμιά φορά τά ἀγριομπίζελα; Ὅλα εἶναι ἀπό μία ρίζα, ἀλλά ἔχουν διαφορετικά χρώματα καί τό ἕνα εἶναι πιό ὄμορφο ἀπό τό ἄλλο. Καί ὅμως τό ἕνα δέν ζηλεύει τό ἄλλο...τό καθένα χαίρεται μέ τό χρῶμα πού ἔχει. Βλέπετε καί τά πουλιά; τό καθένα ἔχει τή χάρη του, τό δικό του κελάηδημα.

Ἄς βρεῖ λοιπόν ὁ καθένας τά χαρίσματα πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, ἄς δοξάζει τόν Καλό Θεό, ὄχι ἐγωιστικά, φαρισαϊκά, ἀλλά ταπεινά, ἀναγνωρίζοντας ὅτι δέν ἔχει ἀνταποκριθεῖ στίς δωρεές τοῦ Θεοῦ καί ἄς τά ἀξιοποιήσει στό ἑξῆς.

Γιά τό «Σύμφωνο Ἐλεύθερης Συμβίωσης»

Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σισανίου καί Σιατίστης κ. Παύλου

Τρεῖς λέξεις πού πολύ πρόσφατα διεκδικοῦν τήν παρουσία τους στό χῶρο τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων. Τρεῖς λέξεις πού δίδεται ἡ ἐντύπωση ὅτι κομίζουν κάτι τό νέο καί τό προοδευτικό στήν ζωή τῶν ἀνθρώπων. Ἀκούγοντάς τες γιά πρώτη φορά ἔνιωσα μιά ἀπορία, ἀλλά καί μιά αἴσθηση ὅτι κάτι δέν ταιριάζει καλά.

Προσπαθῶ νά καταλάβω τήν πρόταση καί συνειδητοποιῶ ὅτι πρόκειται γιά τρεῖς λέξεις ὅπου ἡ μία ἀναιρεῖ τήν ἄλλη. Πόσο ἐλεύθερη μπορεῖ νά εἶναι μιά σχέση ἡ ὁποία χρειάζεται σύμφωνο; Τό σύμφωνο δέν ἔρχεται νά περιορίσει αὐτή τήν ἐλευθερία; Πόσο ἐλεύθερη μπορεῖ νά εἶναι μιά σχέση πού τήν ὀνομάζουμε συμβίωση; Ἡ συν+βίωση σάν πραγματικότητα δέν προϋποθέτει μιά ἐκχώρηση τῆς ἐλευθερίας σου στόν ἄλλο; Ἐάν μιλούσαμε γιά σύμφωνο συμβίωσης αὐτό θά ἦταν κατανοητό. Γιατί ὅμως προσθέτουμε τή λέξη «ἐλεύθερης»; Γιά νά δείξουμε ὅτι εἴμαστε κάτι ἄλλο ἤ γιά νά κρύψουμε τή γύμνια τῆς ψυχῆς μας; Ἀλλά σύμφωνο συμβίωσης εἶναι ὁ πολιτικός Γάμος. Γιατί χρειάζεται κάτι ἄλλο, κάτι διαφορετικό; Σέ τί συνίσταται λοιπόν αὐτή ἡ διαφορά;

Μέ προβληματίζει λοιπόν ἡ λέξη «ἐλεύθερη» ἀνάμεσα στίς ἄλλες δύο λέξεις: «σύμφωνο συμβίωσης». Ἀλήθεια! ἀπό ποιόν κινδυνεύει ἡ ἐλευθερία τῶν προσώπων ἐκείνων πού θά κάνουν τό σύμφωνο καί ἐπιχειροῦν νά τήν κατοχυρώσουν; Γιατί

ἐπιμένουν τόσο πολύ στόν ψευδεπίγραφο τίτλο «ἐλεύθερη συμβίωση»; Σέ ποιά περίπτωση αὐτή ἡ συμβίωση θά ἦταν ἀνελεύθερη; Νομίζω ὅτι πίσω ἀπό ὅλη αὐτή τήν ἱστορία προσπαθοῦμε νά κρύψουμε τήν κρίση καί τή χρεοκοπία τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων πού χαρακτηρίζει πλέον τή ζωή μας. Προσπαθοῦμε νά κρύψουμε τήν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης, προφανῶς τήν ἀπουσία τῆς ἀγάπης, τή βεβαιότητα μας γιά τήν ἀνεντιμότητα τοῦ ἄλλου. Ποιοῦ ἄλλου; Μά, αὐτοῦ μέ τόν ὁποῖο θέλουμε νά συζήσουμε! Φοβόμαστε δηλαδή ὅτι ὁ ἄλλος, ἐάν δέν πάει καλά ἡ συμβίωσή μας, θά προσπαθήσει νά μᾶς ρίξει, δέν θά φερθεῖ μέ ἐντιμότητα στή διανομή ὅσων ἀγαθῶν ἀποκτήσαμε μαζί. Μιά ἐλεύθερη σχέση, μέ τήν ἔννοια βέβαια τῆς ἐλευθερίας ὅπως τήν ἐννοοῦμε, δέν προϋποθέτει σύμφωνα, ἀλλοιῶς δέν εἶναι ἐλεύθερη. Στό σύμφωνο λοιπόν μᾶς ὁδηγεῖ τό ὅτι στήν οὐσία αὐτοί οἱ δύο ἄνθρωποι πού συζοῦν δέν ἐμπιστεύονται ὁ ἕνας τόν ἄλλο καί προσπαθοῦν ὁ καθένας νά κατοχυρωθεῖ ἀπέναντι σ' αὐτόν «τόν ξένο» καί τόν «ἐν δυνάμει» ἐχθρό μέ τόν ὁποῖον θά συζήσει. Αὐτή εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια καί ἡ μόνη πραγματικότητα.

Ὁ Πολιτικός Γάμος εἶναι ἐπί τῆς οὐσίας ἕνα σύμφωνο συμβίωσης. Στήν περίπτωση διαλύσεώς του προφανῶς προβλέπονται ὅλες ἐκεῖνες οἱ διαδικασίες κατοχυρώσεως τῶν προσώπων καί βέβαια ὁ γάμος αὐτός εἶναι ἡ νομιμοποίηση μιᾶς σχέσης. Ἀφοῦ λοιπόν ὑπάρχει ὁ πολιτικός Γάμος διατί ἐπινοήθηκε «τό σύμφωνο ἐλεύθερης συμβίωσης»; Πιθανῶς, ἀπ' ὅ,τι ἀκούγεται, μέ αὐτό θά μπορεῖ νά διαλυθεῖ πιό εὔκολα, πιό γρήγορα. Ἀλλά αὐτό ἀκριβῶς ἐπιβεβαιώνει τόν φόβο καί τήν ἔλλειψη τῆς ἐμπιστοσύνης ἀπέναντι στόν ἄλλο. Ἐκεῖ καταντήσαμε τίς ἀνθρώπινες σχέσεις μας στόν ἐσώτατο πυρῆνα τους. Ἀλλά αὐτό δέν συνιστᾶ πρόοδο, οὔτε εἶναι κάτι νέο. Εἶναι ἡ ἐπιστροφή στή βαρβαρότητα. Ἐπιβεβαιώνει τήν ἀνικανότητα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου νά ἐρωτεύεται καί νά ἀγαπᾶ. Τό σύμφωνο μιᾶς τέτοιας συμβίωσης ἔρχεται νά κατοχυρώσει τόν ὀγκόλιθο τοῦ ἐγωϊσμοῦ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀγάπη εἶναι μιά κίνηση ἐκστατική. Βγαίνεις ἀπό τόν ἑαυτό σου γιά νά συναντήσεις τόν ἄλλο. Ἀνοίγεις τόπο στήν καρδιά σου γιά νά ζήσει ὁ ἄλλος. Δέν χρησιμοποιεῖς ἁπλῶς τόν ἄλλο γιά τίς ὅποιες ἀνάγκες σου καί ὅταν τόν

βαρεθεῖς ἤ συναντήσεις κάποιον ἄλλο πού σοῦ ἀρέσει περισσότερο τότε λύεις τή σύμβαση.

Ὅταν ἀγαπᾶς, ὅταν μπορεῖς νά ἀγαπᾶς, τότε ὁ ἄλλος δέν εἶναι ἡ ἀπειλή σου ἤ ἀκόμη χειρότερα ἡ κόλασή σου. Τότε ὁ ἄλλος εἶναι ἡ χαρά σου καί ὁ πλουτισμός σου. Μιά σχέση εἶναι ἀληθινά ἐλεύθερη ὅταν τή συνέχει καί τή συγκροτεῖ ἡ ἀγάπη. Στήν Ἐκκλησία καί στό Μυστήριο τοῦ Γάμου δέν ἀναζητοῦμε τή νομιμοποίηση μιᾶς σχέσης, ἀλλά τόν πλουτισμό της μέ τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ὁποίου οἱ πρῶτοι καρποί εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ χαρά καί ἡ εἰρήνη.

Στήν προοπτική τοῦ «συμφώνου ἀν-ελεύθερης συμβίωσης» οἱ δύο ἄνθρωποι ἀκόμα κι' ἄν εἶναι μαζί εἶναι μόνοι, ὁ καθένας μένει στή μοναξιά ἡ ὁποία δέν ὑπερβαίνεται μέ τό νά συνευρίσκονται στό ἴδιο κρεββάτι, ἀλλά μέ τό νά ἀγαπιοῦνται.

Φθάνουν πιά οἱ ψευδεπίγραφοι τίτλοι, φθάνουν τά ὡραῖα χρυσόχαρτα μέ τά ὁποῖα ἐπιχειροῦμε νά καλύψουμε τήν ἀσχήμια μας. Φτάνει ἡ ψευτιά πού γέμισε τή ζωή μας.

Ἡ Πολιτεία πού θεσπίζει αὐτό τό σύμφωνο ἐπικαλεῖται τήν εὐρωπαϊκή πρακτική. Μά τόσο καιρό κατηγοροῦμε τήν Εὐρώπη γιατί «μᾶς πίνει τό αἷμα», γιατί μᾶς ἀφαιρεῖ τό ὀξυγόνο, γιατί μᾶς «πατάει στό λαιμό». Ξαφνικά ἀνακαλύψαμε τήν Εὐρώπη! Ξαφνικά ἡ Εὐρώπη ἔγινε τό πρότυπο καί τό παράδειγμά μας. Ἀκόμα ἕνα δεῖγμα ὑποτέλειας, φθηνοῦ μιμητισμοῦ καί ἄγνοιας τῆς δικῆς μας ἀρχοντικῆς παράδοσης πού ἤθελε τόν ἄνθρωπο, πρόσωπο ἀγάπης καί ὄχι ἀντικείμενο ἀπρόσωπης χρήσης.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΣ ΑΠΑΝ ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἐλεηθέντες ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ζήσουμε στὶς μέρες τῆς σύγκλησης τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ νὰ συμμετάσχουμε στὶς ἐργασίες της, θεωροῦμε ἐπιτακτικὸ ποιμαντικὸ καθῆκον μας νὰ ἐνημερώσουμε καὶ ἐσᾶς, τὸν πιστὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, τόσο γιὰ τὶς ἀποφάσεις ποὺ λήφθηκαν, ὅσο καὶ γιὰ τὴ σημασία τους στὴ ζωὴ ὅλων μας.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ συνέχεια τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καθὼς καὶ ἄλλων μεγάλων τοπικῶν Συνόδων ποὺ ἀκολούθησαν, μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔχουν τὸ κύρος τῶν Οἰκουμενικῶν. Τέτοιες εἶναι ἡ ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου συνελθοῦσα, ἡ ὁποία καταδίκασε τὴν αἱρετικὴ προσθήκη τοῦ «*Filioque*» στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, καὶ οἱ ἐπὶ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, οἱ ὁποῖες διευκρίνισαν τὴ διάκριση μεταξὺ θείας οὐσίας καὶ ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν στὴ Θεότητα.

Ἡ προετοιμασία τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου διάρκεσε πολλὰ χρόνια, ἐντατικοποιήθηκε δέ, κατὰ τὰ τελευταῖα πενήντα πέντε χρόνια, ἀπὸ τὸ 1961, ποὺ ἔγινε ἡ πρώτη Πανορθόδοξη Διάσκεψη τῆς Ρόδου.

Ἡ σύγκληση τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἦταν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία γιὰ πολλοὺς λόγους: θὰ ἔπρεπε, πρῶτα, νὰ διακηρυχθεῖ μὲ σαφήνεια ὅτι, παρὰ τὶς ἀντιξοότητες ποὺ προέκυψαν κατὰ τὴ δεύτερη χιλιετία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία παραμένει ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία κατέχει καὶ διαφυλάσσει τὸ πλήρωμα τῆς Ἀληθείας, ὅπως τὸ παρέλαβε ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς Ἀποστόλους. Θὰ ἔπρεπε, ὕστερα, νὰ διευκρινιστεῖ σὲ ὅλους

1. Τὸ Μήνυμα αὐτὸ διαβάστηκε σ' ὅλους τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τὴν Κυριακή, 31ην Ἰουλίου 2016.

ὅτι ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας δὲν διαταράσσεται ἀπὸ τὴ διοικητικὴ διάρθρωσή της σὲ δεκατέσσερις τοπικὲς Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, ἀλλὰ δηλώνεται μὲ τὴν κοινὴ ὁμολογία τῆς Πίστεως καὶ τὴν τέλεση τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ τῶν ἄλλων μυστηρίων. Καὶ τέλος, θὰ ἔπρεπε νὰ καταστεῖ σαφὲς ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ συλλαμβάνει τὰ μηνύματα καὶ τὰ προβλήματα τῶν καιρῶν καὶ νὰ ὑποδεικνύει λύσεις σὲ αὐτά.

Τὰ κείμενα, οἱ διακηρύξεις καὶ οἱ ἀποφάσεις ποὺ ἀφοροῦσαν στὰ θέματα ποὺ ἀπασχόλησαν τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο συζητήθηκαν διεξοδικὰ τὴν τελευταία πεντηκονταπενταετία, συμφωνήθηκαν καὶ ὑπογράφηκαν ἀπὸ ὅλες τὶς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ μὴ προσέλευση, τὴν τελευταία στιγμή, τεσσάρων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ποὺ ὀφειλόταν σὲ πολιτικούς, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν λόγους, δὲν μειώνει καθόλου τὴ σημασία καὶ τὸ κύρος τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Ἐξ ἄλλου, καὶ στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους κάποιες τοπικὲς Ἐκκλησίες δὲν προσῆλθαν, χωρὶς αὐτὸ νὰ ἔχει μειώσει τὸ κύρος τους. Στὴ Β΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀπουσίαζε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία τότε ἦταν Ὀρθόδοξη καὶ μάλιστα πρωτόθρονη καὶ στὴν Γ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο ἀπουσίασε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἀσχολήθηκε:

1. Μὲ ἐπίλυση πρακτικῶν προβλημάτων ἐσωτερικῆς διοργάνωσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἐπανεξέταση διατάξεων, ποὺ κρίθηκε ἀναγκαία, λόγω ἀλλαγῶν ποὺ ἐπῆλθαν ἀπὸ τότε ποὺ θεσπίστηκαν οἱ διατάξεις αὐτές. Ἔτσι, ἐξετάστηκε πρῶτα τὸ θέμα τῆς νηστείας. Ὅταν, πέραν ἀπὸ τὸν πνευματικὸ χαρακτήρα τῆς νηστείας, καθορίστηκαν οἱ τροφὲς ποὺ θὰ χρησιμοποιοῦνταν στὶς περιόδους της, ὁ Χριστιανισμὸς ἐκτεινόταν γύρω ἀπὸ τὴ Μεσόγειο Θάλασσα. Γι' αὐτὸ καὶ ὡς τέτοιες τροφὲς ἐπελέγησαν ἐκεῖνες ποὺ παράγονταν ἀπὸ προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Σήμερα ἡ Ὀρθοδοξία ἐκτείνεται σὲ ὅλα τὰ μήκη καὶ πλάτη τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος, ἀφοῦ ἐπαναβεβαίωσε τὸν πνευματικὸ χαρακτήρα τῆς νηστείας καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τήρησής της, ὡς μέσου στὸν πνευματικὸ ἀγώνα τῶν πιστῶν, ἔδωσε τὸ δικαίωμα σὲ κάθε Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία νὰ ρυθμίζει τὶς ἐπὶ μέρους διατάξεις της, ἀνάλογα μὲ τὶς κλιματολογικὲς καὶ ἄλλες

συνθῆκες τῆς περιοχῆς.

2. Ἐξετάστηκε, ὕστερα, τὸ μυστήριο τοῦ γάμου καὶ τὰ κωλύματά του. Σήμερα οἱ Ὀρθόδοξοι δὲν ζοῦν μόνο σὲ συμπαγεῖς ὀρθόδοξες κοινωνίες, ἀλλὰ ζοῦν καὶ ἀνάμεσα σὲ ἑτεροδόξους καὶ ἑτεροθρήσκους. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος, ἀφοῦ ἐπαναβεβαίωσε τὴ διαχρονικὴ θέση τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ὁ γάμος εἶναι «μυστήριο μέγα», ποὺ προσιδιάζει στὴ σχέση Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας, ἐνέκρινε, παρέχουσα καὶ πάλι σὲ κάθε Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τὸ δικαίωμα νὰ κρίνει κατὰ τὶς τοπικὲς συνθῆκες, διατάξεις, γιὰ τέλεση γάμου μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων.

3. Ἀντιμετωπίστηκε, ἐπίσης, ἡ ἀντικανονικὴ ὕπαρξη περισσοτέρων τοῦ ἑνὸς Ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων, σὲ μία πόλη, ὅπως συμβαίνει στὴ Διασπορά, θέμα ποὺ προέκυψε μὲ τὴ μετανάστευση ὀρθοδόξων πιστῶν τούς τελευταίους αἰῶνες.

4. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἀσχολήθηκε, ἐπίσης, μὲ τὴν ἀποστολὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸν σύγχρονο κόσμο, τονίζοντας τὴν ἀξία καὶ τὴ μοναδικότητα κάθε ἀνθρώπου, ὡς δημιουργήματος τοῦ Θεοῦ «*κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν*» αὐτοῦ καὶ τὸν ρόλο ποὺ καλεῖται ὁ καθένας, ὡς μέλος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ διαδραματίσει. Τόνισε, ἐπίσης, τὴν ἀνάγκη τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἄκουσαν ἀκόμη τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ συνεχοῦς ἐπανευαγγελισμοῦ τῶν ἤδη πιστευόντων. Ἀσχολήθηκε, ἐπίσης, καὶ ἐξέθεσε τὶς Εὐαγγελικὲς ἀρχὲς ἀπέναντι στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴν τεχνολογία τοῦ καιροῦ μας, ἐνέκυψε στὰ θέματα τῆς χριστιανικῆς παιδείας, τῆς παγκοσμιοποίησης, τῶν καταστροφικῶν πολέμων, καθὼς καὶ στὸ προσφυγικὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖο -δυστυχῶς- ὀγκοῦται στὶς μέρες μας. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖο, κάλεσε τοὺς δυναμένους, νὰ ἄρουν τὶς αἰτίες ποὺ ὁδηγοῦν στὴν προσφυγοποίηση τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἐργαστοῦν γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ ὅλων, σὲ συνθῆκες δικαιοσύνης, στοὺς τόπους τους.

Ἤγειρε, ἐπίσης, φωνὴ διαμαρτυρίας γιὰ τὸν ἐκτοπισμὸ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες κοιτίδες τους στὴ Μέση Ἀνατολή, ζήτησε τὴν προστασία τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας γιὰ κάθε ἄνθρωπο καὶ καταδίκασε τὸν θρησκευτικὸ φανατισμό.

Ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα καὶ κάλεσε ὅλους σὲ διαφύλαξη τοῦ περιβάλλοντος, ὅπως εἶναι καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ἀπευθύνθηκε ἰδιαίτερα πρὸς τοὺς νέους, ποὺ εἶναι φορεῖς

τῆς παράδοσης τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ τοὺς κάλεσε νὰ γίνουν φύλακες τῆς παράδοσης αὐτῆς.

5. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὶς σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ὑπόλοιπο Χριστιανικὸ κόσμο. Στὸ κείμενο ποὺ ἐνέκρινε δηλώνεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἡ αὐτοσυνειδησία τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὅτι δηλαδὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Τονίζεται, ἐπίσης, ξεκάθαρα ὅτι οἱ διάλογοι τοὺς ὁποίους διεξάγει ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μὲ τὶς ἄλλες Ὁμολογίες δὲν ἀποσκοποῦν σὲ κάποιο συμβιβασμό, στὰ θέματα τῆς πίστεως, ἀλλὰ σὲ ἐπαναφορὰ ὅσων ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν πίστη, τὴν ὁποία αὐτὴ κατέχει καὶ διαφυλάττει.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἀναγνωρίζει τὴν ἱστορικὴ ὀνομασία «*Ἐκκλησία*» καὶ γιὰ ὁμάδες ποὺ ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ Αὐτή, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ἀναγνώριση τῆς ὀρθότητας τῆς πίστης τους. Τοῦτο ἔπραττε καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος γιὰ τοὺς Ἀρειανούς, ὁ Ἅγιος Νεκτάριος γιὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς, πολλοὶ ἄλλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ἡ πράξη τῆς Ἐκκλησίας στοὺς αἰῶνες ποὺ πέρασαν.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀπευθύνεται στὸν Θεό, στὴ Θεία Λειτουργία του, καὶ τὸν παρακαλεῖ: «*Παῦσον τὰ σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν*». Ἡ ὑμνολογία μας σὲ ἕνα τροπάριο τῆς Μεγάλης Δευτέρας παρακαλεῖ τὸν Θεό: «*ἵνα τῆς Βασιλείας κρατύνῃ τὰ σκῆπτρα καὶ τὰς Ἐκκλησίας συνάψῃ εἰς ἕν*».

Ἀνακοινώνοντας τὰ ὡς ἄνω, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, προτρεπόμαστε ὅλοι, ὅπως ἀναλογιστοῦμε τὶς εὐθύνες μας μέσα στὴν ὅλη δημιουργία τοῦ Θεοῦ καὶ ἰδιαίτερα μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ἀποδεχόμενοι τὶς ἀποφάσεις τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ὡς ὁδοδεῖκτες γιὰ τὴ ζωή μας, καλούμαστε νὰ γίνουμε ὑπηρέτες τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ συνεργοί του στὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅλα τὰ κείμενα, καθὼς καὶ ἡ Ἐγκύκλιος καὶ τὸ διάγγελμα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου πρὸς τὸν Κόσμο θὰ δημοσιευτοῦν στὸ προσεχὲς τεῦχος τοῦ Περιοδικοῦ «*Ἀπόστολος Βαρνάβας*», ποὺ θὰ διανεμηθεῖ στοὺς πιστούς.

Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΑ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἐπισκόπου Καρπασίας Χριστοφόρου

Πρὸ καὶ μετὰ τὴ σύγκληση τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἐκφράσθηκαν πολλὲς καὶ διάφορες ἐνστάσεις καὶ ἀντιρρήσεις σχετικὰ μὲ τὸ κατὰ πόσον τὸ κείμενο "*Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον*" ἀνταποκρίνεται στὴν ἐκκλησιολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω κάποιες πρῶτες θεολογικὲς σκέψεις, ἐπιφυλασσόμενος ἀργότερα, Θεοῦ θέλοντος, νὰ παρουσιάσω κάτι ἴσως πιὸ ἐκτενὲς καὶ ὁλοκληρωμένο.

Πρώτον, οἱ περισσότεροι ἐπικριτὲς τοῦ κειμένου αὐτοῦ, συνήθως, δὲν ἐπιχειρηματολογοῦν πάνω στό κείμενο, ἀλλὰ ἐκφράζουν γενικὲς ἀπόψεις ποὺ ἀναφέρονται στὸ κατὰ πόσον οἱ ἑτερόδοξες ὁμολογίες εἶναι ἐκκλησίες ἢ ὄχι. Καταλήγουν στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν εἶναι ἐκκλησίες καὶ παραβλέποντας (ἄραγε ἠθελημένα;) τὶς διατάξεις καὶ ἀναφορὲς τοῦ κειμένου αὐτοῦ καθ' ἑαυτοῦ καταλήγουν στὴν ἀπόρριψη τοῦ κειμένου, θεωρώντας περίπου αὐτοὺς ποὺ τὸ ἐδέχθησαν καὶ τὸ ὑπέγραψαν ὡς μειοδότες τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ κυρίως τῆς ἐκκλησιολογίας της.

Δεύτερον, κανένα κείμενο δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τέλειο, οὔτε ἡ χρήση τῶν καλύτερων θεολογικῶν ὅρων καὶ λέξεων μποροῦν νὰ ἀποδώσουν στὴν ἀκρίβειά του τὸ περιεχόμενο τῆς ἀποκαλυφθείσας πίστεώς μας. Γι' αὐτὸ καὶ στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους, ὅπου χρησιμοποιήθηκαν οἱ ὀρθότεροι, κατ' ἄνθρωπο, ὅροι χρειάστηκε νὰ ἑρμηνευτοῦν ἀπὸ τοὺς Πατέρες διὰ τῶν συγγραμμάτων τους, γιὰ νὰ γίνουν κατανοητοὶ καὶ ἀποδεκτοὶ ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Μ' αὐτὸ θέλω νὰ πῶ ὅτι εἶναι καθαρὰ θέμα ἑρμηνείας τῶν ὅρων

ποὺ διαλαμβάνονται στὸ σχετικὸ κείμενο καὶ ὄχι ἁπλῶς ἐπισήμανσής τους. Ὀφείλουμε ἂν θέλουμε νὰ οἰκοδομήσουμε τὸ ποίμνιό μας καὶ ὄχι ἐνδεχομένως νὰ τὸ διχάσουμε, τὸ κείμενο αὐτὸ νὰ τὸ ἑρμηνεύσουμε ὀρθόδοξα, ὥστε ἂν ὑπάρχει κάποια ἀσάφεια ἢ ἀστοχία, μέσα ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη ἑρμηνεία του νὰ ἐπισημανθεῖ καὶ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ παρερμηνεία καὶ ἡ κακὴ χρήση καὶ διοίκησή του, σέ βάρος τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱεραποστολικοῦ της ἔργου ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων χριστιανῶν.

Τρίτον, ὁ σκοπὸς τῆς συγγραφῆς καὶ ἔγκρισης τοῦ κειμένου αὐτοῦ δὲν ἦταν νὰ ἐκφραστεῖ ἡ θέση τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ πόσον οἱ ἄλλοι χριστιανοὶ ἀποτελοῦν Ἐκκλησία ἢ ὄχι, ἀλλὰ νὰ καθορίσει τὶς προϋποθέσεις μὲ βάση τὶς ὁποῖες θὰ κάνει τὸν Θεολογικὸ Διάλογο μὲ τοὺς Ἑτεροδόξους. Ἔτσι, στὴν ἀρχὴ ἐπισημαίνει ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία (ἄρθρο 1). Οἱ ὑπόλοιπες ὁμολογίες εἶναι "*ἐξ' αὐτῆς διεστῶσες*" (ἄρθρο 4). Ἡ ἑνότητα στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἐκφράζεται ἀδιασπάστως "*διὰ τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς καὶ τῆς Πατερικῆς παραδόσεως καὶ βιοῦται μέχρι σήμερον ἐν αὐτῇ*" (ἄρθρο 2). Γι' αὐτὸ "*κατὰ τὴν ὀντολογικὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας (τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς, δηλ. τῆς Ὀρθοδό-*

ξου), εἶναι ἀδύνατον νὰ διαταραχθεῖ" (ἄρθρο 6). Ὡστόσο, ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχοντας "*βαθείαν τὴν αὐτοσυνειδησίαν*" τοῦ ποιὰ εἶναι, "*ἀποδέχεται τὴν ἱστορικὴ ὀνομασίαν τῶν μὴ εὑρισκομένων ἐν κοινωνίᾳ μετ' αὐτῆς ἑτεροδόξων (ἄρα δὲν εἶναι ὁμόδοξες, δὲν ἔχουν τὴν ἴδια πίστη μὲ αὐτή) χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν*". Αὐτὸ σημαίνει ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἀποδεχόμαστε εἶναι ὅτι ἱστορικὰ ὑπῆρξαν, μέχρι τὸ 1054 μ.Χ ποὺ ἔγινε τὸ σχίσμα, ὁμόδοξες μὲ ἐμᾶς τοπικὲς Ἐκκλησίες, ἀλλὰ μετὰ διασπάσθησαν καὶ "*διὰ κεφαλαιώδη ζητήματα πίστεως καὶ τάξεως αἱ μὴ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καὶ Ὁμολογίαι παρεξέκλιναν ἐκ τῆς ἀληθοῦς πίστεως τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας*" (ἄρθρο 21). Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία βρίσκεται σὲ διάλογο μαζί τους (ἐπειδὴ κουβαλοῦν ἀπὸ τὴν πρώτη χιλιετηρίδα κάποια ἐκκλησιολογική βάση), ὥστε νὰ ἀποσαφηνισθεῖ τὸ ὅλο ἐκκλησιολογικό θέμα καὶ "*ἰδιαιτέρως τῆς γενικωτέρας παρ' αὐταῖς διδασκαλίας περὶ μυστηρίων, χάριτος, ἱερωσύνης καὶ ἀποστολικῆς διαδοχῆς*" (ἄρθρο 6). Μὲ τὸ διάλογο αὐτὸ ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία "*δίνει δυναμικὴν μαρτυρίαν τοῦ πληρώματος τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας καὶ τῶν πνευματικῶν αὐτῆς θησαυρῶν πρὸς τοὺς ἐκτὸς αὐτῆς*" (ἄρθρο 6). Ὁ διάλογος αὐτὸς γίνεται "*ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως καὶ τῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῶν Ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων*" (ἄρθρα 3, 5, 8, 18), ὡς "*ἡ συνέχισις τῆς μαρτυρίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν διηρημένον χριστιανικὸν κόσμον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως καὶ πίστεώς της*" (ἄρθρο 24). Ἀκόμα ὁ διάλογος αὐτὸς διεξάγεται "*ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας καὶ τῶν κανονικῶν κριτηρίων τῆς ἤδη διαμορφωμένης ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως*" (ἄρθρο 20). Ἡ δὲ ἑνότητα, ἡ ὁποία ἐπιδιώκεται νὰ ἐπιτευχθεῖ, εἶναι ἑνότητα πίστεως καὶ μυστηρίων ("*ἡ εὐθύνη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἑνότητα, ὡς καὶ ἡ οἰκουμενικὴ αὐτῆς ἀποστολὴ ἐξεφράσθησαν ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Αὗται ἰδιαιτέρως προέβαλον τὸν μεταξὺ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας ὑφιστάμενον ἄρρηκτον δεσμόν*". Πρβλ ἄρθρα 12, 18, 21, 24).

Πιστεύω ὅτι ὑπὸ τὴ θεώρηση τῶν πιὸ πάνω ἐπισημάνσεων τὸ κείμενο αὐτὸ βοηθᾶ νὰ χαράξουμε τὴν πορεία μας, ὡς ἡ μία,

ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, πρὸς τοὺς *ἐξ ἡμῶν διεστῶτας Χριστιανούς*, νὰ τοὺς ἐπισημάνουμε τὶς δογματικές τους ἐκτροπὲς (αἱρέσεις) «*ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ*», νὰ τοὺς μεταδώσουμε τὴν ὀρθόδοξη πίστη καὶ ἐμπειρία, τὰ ὁποῖα ἂν γίνουν ἀποδεκτὰ νὰ ἀποτελέσουν μαζὶ μὲ ἐμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους "*μία ποίμνη μέ ἕνα Ποιμένα*" (Ἰωάν. ι΄, 16), κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου μας.

Γιὰ νὰ διαλυθεῖ κάθε ὑπόνοια ὅτι ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος συνῆλθε μὲ σκοπὸ τὴ θεολογικὴ θεμελιώση τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ὡς ἰσότιμης Ἐκκλησίας μὲ τὴν Ὀρθόδοξη καὶ τὴ θεμελίωση τοῦ ἄκρατου καὶ ἄκριτου Οἰκουμενισμοῦ παραθέτω τὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν Ἐγκύκλιο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ὅπου ἀναγνωρίζονται ὡς "*καθολικοῦ κύρους*" Σύνοδοι οἱ τοῦ Μεγάλου Φωτίου, Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, καὶ ἡ Σύνοδος ἡ ὁποία κατεδίκασε τὴ Ψευδοσύνοδο τῆς Φερράρας-Φλωρεντίας: "*Τὸ συνοδικὸν ἔργον συνεχίζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀδιακόπως διὰ τῶν μεταγενεστέρων, καθολικοῦ κύρους, συνόδων, ὡς λ.χ. τῆς ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Μεγάλης Συνόδου (879-880) καὶ τῶν ἐπὶ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ συγκληθεισῶν Μεγάλων συνόδων (1341, 1351, 1368), διὰ τῶν ὁποίων ἐβεβαιώθη ἡ αὐτή ἀλήθεια τῆς πίστεως, ἐξαιρέτως δὲ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς μεθέξεως (μετοχῆς) τοῦ ἀνθρώπου εἰς τάς ἀκτίστους θείας ἐνεργείας. Προσέτι δὲ καὶ διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγίων καὶ Μεγάλων Συνόδων τῶν ἐτῶν 1484 διὰ τὴν ἀποκήρυξιν τῆς ἑνωτικῆς συνόδου τῆς Φλωρεντίας (1438-1439)…..*". (Ἑνότητα Ι, παράγραφος 3).

Καταλήγοντας φρονῶ ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία δὲν κινδυνεύει ("πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς" Ματθ. ιστ΄,18). Ἐμεῖς κινδυνεύουμε νὰ χάσουμε, μέσα στὸν ἐκκοσμικευμένο κόσμο, τὸ Ὀρθόδοξο φρόνημα καὶ ζωή, πού μᾶς ὁδηγεῖ στὴν κάθαρση καὶ τὴν κοινωνία μὲ τὴν ἄκτιστη ἐνέργεια-χάρη τοῦ Τριαδικοῦ μας Θεοῦ, μέσον τῆς ὁποίας ἐπιτυγχάνουμε τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρία, δηλαδὴ τὴν πνευματικὴ μας τελείωση.

Σελίδες ἀπό τήν ἱστορία τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας

Ἐκκλησιαστικές μορφές τοῦ 4ου - 9ου αἰῶνα στήν Κύπρο

Χρίστου Χατζημιχαήλ
Θεολόγου – Δρος Φαρμακευτικῆς

Μέρος ΙΔ΄

Ἡ συμβολή τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου στήν ἀντιμετώπιση τῆς εἰκονομαχίας

Ἡ πέραν τοῦ ἑνός αἰῶνος ἀναταραχή στήν ἐκκλησιαστική καί πολιτική ζωή τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας λόγω τῆς εἰκονομαχίας προκάλεσε τεράστιες συνέπειες πού ἀναπόφευκτα δέν ἄφησαν ἀνεπηρέαστη τήν Κύπρο. Ἡ ἐμπλοκή τῆς Κύπρου στήν ἀντιμετώπιση τῆς εἰκονομαχίας κυριαρχεῖται ἀπό δύο μορφές πού ἀνέβηκαν στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τῆς Κύπρου (ὄχι στόν Οἰκουμενικό θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης ὅπως ἐκ παραδρομῆς σημειώθηκε στό προηγούμενο ἄρθρο) καί ἔδρασαν κατά τήν πρώτη περίοδο τῶν εἰκονομαχικῶν ἐρίδων (726-787 μ.Χ.). Ἡ δεύτερη περίοδος τῆς εἰκονομαχίας περιλαμβάνει τήν περίοδο ἀπό τό 813/4 μέχρι τό 843 μ.Χ. ὅταν ἡ Ἁγία αὐτοκράτειρα Θεοδώρα ἀναστήλωσε τελεσίδικα τίς ἱερές εἰκόνες. Ἡ πρώτη περίοδος τῆς εἰκονομαχίας ξεκίνησε τό 726 μ.Χ., ἔτος ἔκδοσης τοῦ πρώτου ἐπίσημου διατάγματος κατά τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἀπό τόν αὐτοκράτορα Λέοντα Γ΄ τόν Ἴσαυρο. Τό διάταγμα κατά

τῶν ἱερῶν εἰκόνων πού ἐξέδωσε ὁ Χαλίφης Γιεζίτ Β΄ τό 723 μ.Χ. δέν φαίνεται ὅτι ἐπηρέασε τήν Κύπρο λόγῳ τοῦ καθεστῶτος τῆς πολιτικῆς οὐδετερότητας στήν ὁποία βρισκόταν τότε τό νησί. Ἡ λήξη τῆς περιόδου αὐτῆς σηματοδοτεῖται ἀπό τήν ἐν Νικαίᾳ 7η Οἰκουμενική Σύνοδο (787 μ.Χ.).

Ὁ Γεώργιος ὁ Κύπριος καί ὁ Κωνσταντίας Κωνσταντῖνος ἀποτελοῦν τούς δύο Ἀρχιεπισκόπους Κύπρου πού εἶχαν ἐνεργό ἀνάμιξη στήν ἀντιμετώπιση τῆς εἰκονομαχίας. Τά βιογραφικά στοιχεῖα τῶν δύο Ἀρχιεπισκόπων εἶναι ἐλλιπῆ λόγῳ τῆς ἀπουσίας σχετικῶν στοιχείων στίς πηγές καί ἀναφορές τῆς ἐποχῆς. Ἡ ἔμφαση φαίνεται ὅτι δόθηκε τότε στήν καταγραφή τῆς εἰκονόφιλης δράσης τους. Ὁ μέν πρῶτος (δέν πρέπει νά συγχέεται μέ τόν Γεώργιο-Γρηγόριο Β' τόν Κύπριο πού ἔζησε πολύ ἀργότερα καί ἀναδείχθηκε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, 1282-1289 μ.Χ.) ἔδρασε κατά τό πρῶτο μισό τοῦ 8ου αἰῶνος στήν περιοχή τοῦ Ταύρου τῆς Κιλικίας. Ὁ Γεώργιος ὁ Κύπριος εἰκάζεται ὅτι γεννήθηκε κατά τό δεύτερο μισό τοῦ 7ου αἰῶνος. Ἀφιερώθηκε στήν Ἐκκλησία ὡς μοναχός καί στή συνέχεια χαρακτηρίζεται ὡς «πατήρ» καί «γέρων». Ἡ ἄσκηση καί ἡ κηρυκτική του δραστηριότητα ὑπέρ τῶν ἱερῶν εἰκόνων τοποθετεῖται μεταξύ τῶν ἐτῶν 717 καί 750 μ.Χ. Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἐξελέγη τό 750 μ.Χ. καί κοιμήθηκε τά ἀμέσως ἑπόμενα λίγα ἔτη (ὁπωσδήποτε πρίν ἤ κατά τό 754 μ.Χ.). Λόγῳ τῆς δράσης του ἐναντίον τῶν εἰκονομάχων ὑπέστη πολλές ταλαιπωρίες καί διώξεις (π.χ. φυλάκιση). Ἀκόμη καί μετά τόν θάνατό του καταδικάσθηκε ἀπό τή ψευδοσύνοδο τῆς Ἱερείας (754 μ.Χ.) μαζί μέ τόν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Γερμανό καί τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό. Οἱ ἡρωικές αὐτές μορφές ἀποκαταστάθηκαν βέβαια μέ τήν 7η Οἰκουμενική Σύνοδο τό 787 μ.Χ. Στήν Οἰκουμενική αὐτή Σύνοδο συμμετεῖχε καί ἡ Ἐκκλησία Κύπρου μέ ἑπταμελῆ ἀντιπροσωπεία πού ἀπαρτιζόταν ἀπό τό δεύτερο σημαντικό πρόσωπο Κυπρίου εἰκονοφίλου, τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντῖνο (ὁ ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντίας τήν ἐποχή ἐκείνη ἀναλάμβανε τήν εὐθύνη καί τόν τίτλο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου), καθώς ἐπίσης τούς ἐπισκόπους Κύθρων Σπυρίδωνα, Σόλων Εὐστάθιο,

Κιτίου Θεόδωρο, Τριμυθοῦντος Γεώργιο καί Ἀμαθοῦντος Ἀλέξανδρο. Τήν ἀντιπροσωπεία συμπλήρωνε ὁ ἡγούμενος Κάλλιστος (δέν εἶναι γνωστό σέ ποιό ἤ ποιά μοναστήρια ἦταν τότε ἡγούμενος). Ἡ συμμετοχή τῶν Κυπρίων κληρικῶν στή Σύνοδο ἦταν ἰδιαίτερα πλούσια ἀφοῦ καταγράφηκαν 31 συνολικά παρεμβάσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου οἱ ὁποῖες συνέβαλαν σέ σημαντικό βαθμό στίς συζητήσεις ἀλλά καί στά πορίσματα (ἀποφάσεις) τῆς Συνόδου.

Μεταξύ ἄλλων πού ἀνέφερε ὁ Κωνσταντίας Κωνσταντῖνος στή Σύνοδο ἦταν καί τρία θαύματα ὑπέρ τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Τά δύο ἔγιναν στήν Κύπρο ἐνῶ τό τρίτο ἔγινε στή Συρία ἐνώπιον Κυπρίων. Τά θαύματα τά ὁποῖα κατέθεσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντῖνος - μάλιστα μέ ἀποδείξεις μαρτύρων - ἦταν τά ἀκόλουθα:

α) Γεωργός ἀπό τήν πόλη τῆς Κωνσταντίας πρίν ξεκινήσει μία μέρα τήν ἐργασία του, θεώρησε καλό νά περάσει ἀπό ἕναν ναό τῆς Παναγίας γιά νά προσευχηθεῖ. Ὅταν εἰσῆλθε στό ναό εἶδε τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας καί μέ τό βούκεντρό του ἀφαίρεσε τό δεξιό ὀφθαλμό τῆς Θεοτόκου. Στή συνέχεια ἔφυγε ἀπό τό ναό καί ξεκίνησε τήν ἐργασία του. Σέ κάποια ὅμως στιγμή πού χρησιμοποίησε τό βούκεντρο στά ζῶα του, αὐτό θρυμματίστηκε καί τόν κτύπησε στό δεξιό ὀφθαλμό μέ ἀποτέλεσμα πάραυτα νά τυφλωθεῖ.

β) Κάποιος ἄνθρωπος ἀπό τό Κίτιο, κατά τήν ἑορτή τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, εἰσῆλθε σ' ἕναν ναό μέ σκοπό νά κάνει μία διακόσμηση τοῦ χώρου. Γιά τό σκοπό αὐτό χρειάσθηκε νά καρφώσει ἕνα καρφί καί ἐπέλεξε νά τό καρφώσει σέ μία ἁγιογραφία τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου. Συγκεκριμένα, κάρφωσε τό καρφί στό μέτωπο τοῦ εἰκονιζόμενου Ἁγίου. Μόλις τελείωσε τήν ἐργασία του, κατελήφθη ἀπό ὀξύτατο πόνο στό μέτωπο. Ὁ πόνος αὐτός ἦταν ἀφόρητος καί συνεχίστηκε γιά δύο ἡμέρες. Ὅταν ὁ ἐπίσκοπος Κιτίου πληροφορήθηκε τά καθέκαστα ἔδωσε ἐντολή στόν ἀσθενῆ νά ἀφαιρέσει τό καρφί ἀπό τό μέτωπο τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Μέ τήν ἀφαίρεση τοῦ καρφιοῦ ὁ ἄνθρωπος ἀνακουφίστηκε ἀπό τόν πονοκέφαλο.

γ) Δύο χρόνια πρίν συγκληθεῖ ἡ 7η Οἰκουμενική Σύνοδος μία ὁμάδα Κυπρίων ἀπό τό Κίτιο ταξίδεψαν στήν Συρία. Κατά τό χρονικό διάστημα πού βρίσκονταν στήν πόλη Γάβαλα κάποιοι Ἀγαρηνοί ταξιδιῶτες βρῆκαν κατάλυμα σέ χριστιανικό ναό τῆς πόλης. Ἕνας ἀπό αὐτούς ἐντόπισε στό ναό ἕνα ψηφιδωτό καί ρώτησε σέ τί χρησιμεύει ἡ εἰκόνα. Παρευρισκόμενος Χριστιανός ἀπάντησε ὅτι ὅσοι τήν τιμοῦν ὠφελοῦνται ἐνῶ ὅσοι τήν ἀτιμάζουν ὑφίστανται βλάβη. Ὁ Σαρακηνός τότε εἶπε: «Ἐγώ θά ἐξορύξω τόν ὀφθαλμό αὐτῆς καί θά δοῦμε πῶς θά μέ βλάψει». Ἀφαίρεσε τότε μέ αἰχμηρό ἀντικείμενο τό δεξιό ὀφθαλμό τῆς εἰκόνας ἀλλά ἀμέσως ἐξορύχθηκε καί ἔπεσε στό πάτωμα καί ὁ δικός του δεξιός ὀφθαλμός. Στή φρικτή αὐτή κατάσταση τοῦ Ἀγαρηνοῦ προστέθηκε καί ὑψηλός πυρετός. Στό ἐν λόγῳ θαῦμα ἦταν αὐτόπτες μάρτυρες οἱ Κύπριοι ἀπό τό Κίτιο (συνολικά 32) οἱ ὁποῖοι ὅταν ἐπέστρεψαν στό νησί διηγήθηκαν τί ἔγινε στή Συρία.

Στίς εἰκονοκλαστικές διαμάχες δέον εἶναι νά ἀναφερθοῦν καί δύο ἄλλοι Κύπριοι οἱ ὁποῖοι ἔζησαν κατά τήν ὑπό συζήτηση περίοδο. Πρόκειται γιά τόν Νεαπόλεως Λεόντιο ὁ ὁποῖος, λόγω ἴσως τῆς ἐπίδρασης Ἰουδαϊκῶν εἰκονοκλαστικῶν τάσεων στό νησί τῆς Κύπρου συνέγραψε, μεταξύ ἄλλων καί λόγο «Ὑπέρ τῆς Χριστιανῶν ἀπολογίας κατά Ἰουδαίων, καί περί εἰκόνων τῶν ἁγίων». Ἐκτενές ἀπόσπασμα τοῦ λόγου αὐτοῦ διαβάστηκε κατά τήν 4η συνεδρία τῆς 7ης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὁ Νεαπόλεως εὐθαρσῶς δηλώνει ὅτι οἱ ἅγιες μορφές ἀπεικονίζονται γιά τόν Χριστό καί τά Ἅγια Πάθη Του στίς ἐκκλησίες, στίς οἰκίες, στίς ἀγορές καί ἀλλοῦ.

Ἄξια μνείας εἶναι καί ἡ περίπτωση τοῦ Ἁγίου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Παύλου Δ΄ ὁ ὁποῖος καταγόταν ἀπό τήν Κύπρο καί διετέλεσε Πατριάρχης κατά τό χρονικό διάστημα 780-784 μ.Χ. Ἐθεωρεῖτο αὐστηρός εἰκονομάχος καί ἐξελέγη στόν Πατριαρχικό θρόνο τῆς βασιλεύουσας μέ τή βοήθεια τοῦ εἰκονομάχου αὐτοκράτορα Λέοντα Δ΄. Μία ὅμως προσωπική δοκιμασία τῆς ὑγείας του (ἀσθένησε πολύ σοβαρά) τόν ὁδήγησε στό νά ἀναθεωρήσει τίς εἰκονοκλαστικές του ἀπόψεις. Θεώρησε τήν ἀσθέ-

νειά του ὡς τιμωρία γιά τήν ἀσέβειά του πρός τίς ἱερές εἰκόνες καί ἐγκατέλειψε (ἴσως καί λόγω γήρατος) τό θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἀποσύρθηκε στήν ἱερά μονή Φλώρου. Ἐκεῖ ἔζησε γιά μικρό χρονικό διάστημα μέ πλήρη μετάνοια, ταπείνωση καί μεταμέλεια γιά τίς προηγούμενες εἰκονομαχικές του θέσεις. Ἡ ἴδια ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία τόν ἐπισκέφθηκε στή μονή ὅπου ζοῦσε τίς τελευταῖες ἐπίγειες μέρες του καί ἔλαβε ἀπό τόν Ἅγιο Παῦλο Δ΄ τή συμβουλή νά συγκαλέσει Σύνοδο γιά νά ἐπιλυθεῖ ὁριστικά τό πρόβλημα τῆς εἰκονομαχίας. Ὁ Ἅγιος συμβούλευσε μάλιστα καί εἰκονομάχους ἀξιωματούχους πού συνόδευαν τήν αὐτοκράτειρα νά ἀνακαλέσουν τήν πλάνη τους καί νά ταχθοῦν στήν πλευρά τῶν εἰκονοφίλων. Ἡ μνήμη του τιμᾶται στίς 30 Αὐγούστου. Συμπερασματικά, μπορεῖ νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησία τήρησε εἰκονόφιλη στάση κατά τήν περίοδο τῆς εἰκονομαχίας καί ἀκολούθησε τή γραμμή τῶν γειτονικῶν σ' αὐτή Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς.

Βιβλιογραφία

Μακαρίου Γ΄, Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, *Κύπρος ἡ Ἁγία Νῆσος*, ἔκδ. Imprinta Λτδ, Λευκωσία, 1997, σ. 43.

Μιτσίδη Ἀνδρέα, *Ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου εἰς τόν ἀγώνα ὑπέρ τῶν Εἰκόνων, Γεώργιος ὁ Κύπριος καί Κωνσταντῖνος Κωνσταντίας*, διδακτορική διατριβή, Θεολογική Σχολή ΕΚΠΑ, ἔκδ. Ἱδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', Λευκωσία 1989.

Νεαπόλεως Λεοντίου, Πέμπτος λόγος, *Ὑπέρ τῆς Χριστιανῶν ἀπολογίας κατά Ἰουδαίων, καί περί εἰκόνων τῶν ἁγίων*, PG94, 1597-1609.

Παυλίδη Ἄντρου, *Ἱστορία τῆς νήσου Κύπρου, ἀπό τήν ἀρχή ἕως σήμερα*, Ἐκδόσεις Ἠλία Ἐπιφανίου, Λευκωσία, 2013, σ. 173-176.

Φειδᾶ Βλασίου, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, τόμος Α΄, Ἀθῆναι 21995, σ. 769-803.

Vasiliev A. Alexander, *Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας 324-1453*, τόμος Ι΄, ἐκδόσεις Μπεργαδῆ, χ.χ. (τό ἔργο πρωτοεκδόθηκε τό 1928), σ. 312-371.

Ὁ ναός τοῦ ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ:

Μία μαρτυρία παράδοσης καί πολιτισμοῦ στή Σολέα

Κώστα Κωνσταντίνου
Θεολόγου

Ὁ ναός τοῦ ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ ἀνεγείρεται στήν περιοχή τῆς Σκουριώτισσας, τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας, σέ χῶρο πού ἐπέλεξε ἡ Μητρόπολη Μόρφου. Εἶναι ὁ πρῶτος ναός στήν Κύπρο, ἀφιερωμένος στόν ἅγιο Σεραφείμ. Στό ἔργο αὐτό ὁ προϊστάμενος εἶναι ὁ τοπικός ἐπίσκοπος καί ὁ ὑπεύθυνος τοῦ ἔργου εἶναι ὁ ἱερομόναχος π. Ἀμβρόσιος Γκορελώβ, πού ἔχει ἐπίσης γνώσεις ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁ ἐπιστάτης τοῦ ἔργου εἶναι ὁ Ἀλέξανδρος Ρουΐζ. Κοντά στήν τριάδα αὐτή ὑπάρχουν πολλοί ἄλλοι, οἱ μάστορες πιό μικρῆς ἐμβέλειας, πού βοηθοῦν τόν πρωτομάστορα.

Ὁ ναός εἶναι βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, σταυροειδής, ἔχει δύο τρούλους, ἕναν στόν κυρίως ναό καί ἕναν φουρνικό τροῦλο στόν νάρθηκα, καί παρουσιάζει ὁρισμένα κυπριακά χαρακτηριστικά. Οἰκοδομεῖται στό πρότυπο τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδας (11ος-12ος αἰ.), πού βρίσκεται στό μοναστήρι τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου στόν Κουτσοβέντη, στήν κατεχόμενη Κερύνεια, καί παρουσιάζει ἀρκετές ὁμοιότητες μέ τόν ναό τῆς Παναγίας τῆς Ἀψινθιώτισσας (11ος αἰώνας), πού βρίσκεται στό ὁμώνυμο μοναστήρι, ἐπίσης στήν ἐπαρχία τῆς Κερύνειας.

Κατά τόν καθηγητή δρ Νικόλαο Γκιολέ, τό παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Τριάδας κτίστηκε ἀπό τόν τότε στρατιωτικό διοικητή τῆς Κύπρου Εὐμάθιο Φιλοκάλη, τά τελευταῖα χρόνια τοῦ 11ου αἰώνα. Τό μνημεῖο μέ τήν ἁπλοϊκή σύν-

θεση καί τόν ἄπλαστο ἐσωτερικό του χῶρο τυπολογικά συνδέεται μέ τήν Κωνσταντινούπολη καί θεωρεῖται πρότυπο γιά τά ὑπόλοιπα μνημεῖα στήν Κύπρο.

Ἡ ναοδομία εἶναι χαρακτηριστικό στοιχεῖο τῆς πολιτισμικῆς σχέσης τῆς Κύπρου μέ τό Βυζάντιο καί ἰδιαιτέρως μέ τήν πρωτεύουσά του, τήν Κωνσταντινούπολη. Ὅπως καί ἡ ὀνομασία τοῦ ναοῦ, πού εἶναι ἀφιερωμένος στήν Ἁγία Τριάδα, ὑποδηλώνει τήν κοινή πνευματική ταυτότητα τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κύπρου μέ τόν ὑπόλοιπο ὀρθόδοξο χριστιανικό κορμό τῆς Ἐκκλησίας ὑπό τή μητέρα Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία θεμελιώνεται στήν κοινή δογματική συνείδηση τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Στήν περίπτωση τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Σεραφείμ, εἶναι λίγο μεγαλύτερη καί ἔχει δύο ἀκόμα ἁψίδες, μία στά βόρεια καί μία στά νότια τοῦ ναοῦ. Αὐτό πού ξεχωρίζει εἶναι ὁ τρόπος κατασκευῆς τοῦ ναοῦ. Εἶναι ἕνας μικρός σχετικά ναός, παρ' ὅλο πού ἐξωτερικά φαίνεται μεγάλος. Δέν εἶναι ἰδιαίτερα ψηλός, ἀλλά τό χαρακτηριστικό τῆς βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς εἶναι νά δίνει τήν αἴσθηση τοῦ ὑψηλοῦ. Κατά τόν π. Ἀμβρόσιο «ἡ βάση τοῦ ναοῦ εἶναι τετράγωνη καί συμβολίζει τή γῆ, ἐνῶ ὁ τροῦλος εἶναι στρογγυλός καί συμβολίζει τόν οὐρανό. Ἡ βάση μέ τόν τροῦλο τοῦ κυρίως ναοῦ ἑνώνεται μέ τρεῖς ἁψίδες, πού συμβολίζουν τόν Τριαδικό Θεό»[1].

Τά θεμέλια τοῦ ναοῦ τοποθετήθηκαν τό 2010. Τό 2005 φτιάχτηκε ἡ μακέτα τοῦ ναοῦ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τόν ὁδηγό γιά τήν ἀρχιτεκτονική ἀντίληψη πού πρέπει νά ἔχουν οἱ ναοδόμοι γιά τό ἔργο, ἀφοῦ τούς βοηθᾶ νά βλέπουν τόν ναό σέ ὅλες του τίς διαστάσεις καί νά ἐξασφαλίζουν τήν ἁρμονία.

Στή μακέτα περιέχονται ὅλα τά προβλεπόμενα μέρη, στή βάση τῶν ὁποίων προχωροῦν οἱ οἰκοδομικές ἐργασίες. Ἀπό τό 2005 μέχρι τό 2010 γίνονταν μελέτες γιά τήν ὁριοθέτηση τοῦ ναοῦ. «Ἀφιερώσαμε πολύ χρόνο», μᾶς εἶπε ὁ ναοδόμος Ἀλέξανδρος, «γιατί θέλαμε τά μέρη τοῦ ναοῦ νά τοποθετηθοῦν ὅσο πιό καλά γινόταν. Ἀφοῦ ἔγινε ἡ ἐπιλογή τοῦ χώρου ἀπό τή Μητρόπολη Μόρφου, τό ἑπόμενο βῆμα ἦταν νά βροῦμε τόν προσανατολισμό τοῦ ναοῦ. Ἡ Ἀνατολή καταλαμβάνει τό ἕνα τέταρτο τῆς σφαίρας, δέν εἶναι μόνο ἕνα σημεῖο. Ἐμεῖς θέλαμε νά βροῦμε τό ἀκριβές σημεῖο ἀπ' ὅπου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος τή

1. Ἀπό συνέντευξη τοῦ π. Ἀμβροσίου Γκορέλωβ στίς 4 Ἰανουαρίου 2016 στό ἡσυχαστήριο ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ.

μέρα πού ἑορτάζουμε τή γέννηση τοῦ Ἁγίου, στίς 19 Ἰουλίου. Θέλαμε κατά τή Θεία Λειτουργία τῆς μέρας τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου νά μπαίνει στόν ναό ἀπό τό ἱερό ἄπλετο φῶς.

Δέν μπορούσαμε νά βροῦμε τό γεωγραφικό βόρειο χρησιμοποιώντας τήν πυξίδα, ἡ ὁποία δείχνει μόνο τό μαγνητικό βόρειο. Γιά τόν λόγο αὐτό γιά πέντε χρόνια, ἀπό τό 2005 μέχρι τό 2010, τοποθετούσαμε ξυλάκια/ στύλους στόν χῶρο ὅπου θά οἰκοδομεῖτο ὁ ναός καί καταγράφαμε τίς παρατηρήσεις μας. Ἀφιερώσαμε πολύ χρόνο παρατηρώντας τή σκιά τοῦ ἥλιου σέ διάφορες μέρες, ὧρες καί ἐποχές»[2].

Γιά τό κτίσιμο τῶν θεμελίων ἔγινε ἐκσκαφή σχεδόν τρία μέτρα βάθος, ἀφαιρέθηκε ὅλο τό χῶμα καί γέμισε τό κενό μέ πέτρες τοῦ βουνοῦ καί μπετόν, γιά νά δημιουργηθεῖ ἕνας τεχνητός βράχος ἀρκετά δυνατός, ὥστε νά μπορεῖ νά ἀντέχει τό βάρος τοῦ ναοῦ. Χρησιμοποιήθηκαν μόνο πέτρες, ὥστε τό κτίσμα νά παραμείνει ἀνθεκτικό στούς αἰῶνες. Τό τσιμέντο καί τό σίδερο πού χρησιμοποιοῦνται γιά τήν κατασκευή τοῦ μπετόν εἶναι ὑλικά πού χαλοῦν σέ 50-100 χρόνια, ἔχουν ἡμερομηνία λήξης, ἐνῶ οἱ πέτρες εἶναι γνωστό ἀπό παλιά κτίσματα ὅτι ἀντέχουν γιά πολλά χρόνια.

Δεξιά τῆς δυτικῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ, στόν νάρθηκα καί κάτω ἀπό τό καμπαναριό, βρίσκεται ἕνα μικρό ἐξομολογητήριο. Τό ἐξομολογητήριο εἶναι κτισμένο μέ τήν τεχνική τοῦ σταυροθολίου, δηλαδή ἡ ὀροφή του σχηματίζεται ἀπό δύο καμάρες πού σταυρώνουν. Μέ τόν τρόπο αὐτό θά στηρίζεται τό βάρος τοῦ καμπαναριοῦ σέ τέσσερις γωνίες. Ἐξωτερικά, πάνω ἀπό τό ἐξομολογητήριο θά οἰκοδομηθεῖ κωδωνοστάσιο μέ τό ἴδιο ὑλικό πού κτίζεται ὁ ναός.

Ὁ ναός δέν ἔχει ἀκόμα ἀποπερατωθεῖ. Ὑπολείπεται ὁ κυρίως τροῦλος καί τό καμπαναριό. Κατά τόν σχεδιασμό τοῦ ναοῦ ὁ τροῦλος τοῦ κυρίως ναοῦ θά ἀπέχει ἀπό τό δάπεδο 12 μέτρα ὕψος. Τό τύμπανο τοῦ τρούλου θά ἔχει 12 παράθυρα.

Σχετικά μέ τήν ἀντισεισμικότητα τοῦ ναοῦ ὁ Ἀλέξανδρος Ρουίζ μᾶς εἶπε σέ συνέντευξή του: «Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο εἶναι κτισμένος ὁ ναός, τόν καθιστᾶ ἀντισεισμικό. Σέ περίπτωση ἑνός μεγάλου σεισμοῦ σίγουρα θά ὑπάρξουν ζημιές, ἀλλά ὁ ναός δέν θά γκρεμιστεῖ. Καί αὐτό γιατί τό πέ-

2. Ἀπό συνέντευξη τοῦ ναοδόμου Ἀλεξάνδρου Ρουίζ στίς 4 Ἰανουαρίου 2016 στό ἡσυχαστήριο ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ.

διλο πού κατασκευάσαμε ἀπό κάτω μπορεῖ νά ἀντέξει στούς σεισμούς. Ὁ τροῦλος, πού ζυγίζει περίπου 150 τόνους, δέν εἶναι ἐνσωματωμένος μέ τό ὅλο κτίριο. Διασφαλίζεται ἔτσι ὅτι δέν θά γκρεμιστεῖ, ἀφοῦ σ' ἕναν ἐνδεχόμενο σεισμό θά μετατοπίζεται ἁπλῶς ἡ βάση του.

Στήν κορνίζα, πάνω στή βάση, ἡ ὁποία στηρίζεται στά τόξα, τοποθετοῦνται μεγάλες πλάκες πού δέν θά εἶναι κολλημένες μεταξύ τους καί ἐπί τῶν πλακῶν αὐτῶν θά ἐπικάθεται τό ὕψωμα. Ἔτσι, ὅλο αὐτό τό βάρος τοῦ τρούλου σέ περίπτωση σεισμοῦ θά ἐλέγχεται ἀνθεκτικά ἀπό τίς μεγάλες αὐτές πλάκες, οἱ ὁποῖες ἀναλόγως θά μετατοπίζουν καί τίς δυνάμεις σέ σχέση μέ τήν ἔνταση τοῦ σεισμοῦ καί τό βάρος τοῦ τρούλου. Ἐμεῖς γνωρίσαμε τήν τεχνική αὐτή, ὅταν παρατηρήσαμε ὅτι στόν μεγάλο σεισμό πού ἔγινε στήν Ἀρμενία τή δεκαετία τοῦ '80, οἱ ἐκκλησίες πού ἦταν φτιαγμένες μέ τόν τρόπο αὐτό δέν καταστράφηκαν».

Ὁ ναός οἰκοδομεῖται μέ ὑλικό τόν ἀσβεστόλιθο καί πέτρες ἀπό τήν περιοχή τῶν Κυβίδων, ἐνῶ τόν ἀσβέστη τόν προμηθεύονται ἀπό τήν περιοχή τοῦ Μιτσεροῦ. Ἡ ἄμμος δημιουργεῖται ἀπό μεῖγμα διάφορων σπασμένων λίθων. Ὅλα τά ὑλικά πού χρησιμοποιοῦνται εἶναι κυπριακῆς προέλευσης. Ἡ ἐπεξεργασία τῆς πέτρας γίνεται στόν χῶρο δίπλα ἀπό τόν ναό.Τά γλυπτά ἐπί τῆς πέτρας κατασκευάζονται στόν χῶρο τοῦ ναοῦ, ἀπό τήν γλύπτρια Γεωργία Παζώτου, μαθήτρια τοῦ Ἀλέξανδρου Λουίζ.

Ἡ κοπή τῶν πετρῶν γίνεται μέ διαμαντόδισκους καί μέ ἐπεξεργασία δίνουν στή πέτρα σχήματα. Μέ τόν ἴδιο τρόπο γίνεται ἐπί τόπου τό σκάλισμα τῆς πέτρας μέ τήν ὁποία κατασκευάζουν διάφορα γλυπτά.

Ἐπειδή ὁ στόχος εἶναι τό κτίσμα νά παραμείνει στούς αἰῶνες χρησιμοποιεῖται ἀνθεκτικό ὑλικό, μέ ἀνάλογες τεχνικές δόμησης. Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Μόρφου μᾶς δήλωσε ὅτι μέ ἀνάλογο τρόπο οἰκοδομεῖται καί ὁ ναός τοῦ ἁγίου Γεωργίου στό Μαυροβούνι, ἐνῶ σέ λίγους μῆνες θά ἀρχίσει ἡ οἰκοδόμηση τοῦ καθολικοῦ του ἁγίου Φιλουμένου, στό γυναικεῖο μοναστήρι τῆς Ὁρούντας.

Ἐπίσης, ὁ Μητροπολίτης Μόρφου ἔκανε μία ἐνδιαφέρουσα ἐπισήμανση σχετικά μέ τή σύγχρονη νοοτροπία ὡς πρός τή ναοδομία στήν Κύπρο:

«Δέν πρέπει νά κτίζουμε ἐκκλησίες μέ μπετόν, τῶν ὁποίων ἡ διάρκεια θά εἶναι 80 χρόνια καί μετά θά ἀρχίσουν νά παρουσιάζουν προβλήματα. Κοιτάξτε τί γίνεται στά παραδοσιακά χωριά. Ὑπάρχουν ναοί πολύ ψηλοί, οἱ ὁποῖοι χτίστηκαν τήν ἐποχή τῆς

Ἀγγλοκρατίας, μερικοί της Τουρκοκρατίας καί ἄλλοι τῆς Ἑνετοκρατίας, ὅταν οἱ Κύπριοι ἦταν σκλαβωμένοι καί εἶχαν οἰκονομικές δυσκολίες. Καί ὅμως ἔκαναν ὅ,τι καλύτερο μποροῦσαν γιά τόν ναό τοῦ χωριοῦ τους, γιατί ἦταν ἡ δύναμή τους. Τά σπίτια τούς τά ἔκτιζαν μέ ἁπλά καί ταπεινά ὑλικά. Ἡ νοοτροπία αὐτή ἀνατράπηκε, κατασκευάζουμε σπίτια τεράστια καί ἐκκλησίες τεράστιες χτισμένες μέ μπετόν, μέ ἀποτέλεσμα νά γίνεται μπετόν ἡ ψυχή μας, διότι δέν ξεκουράζεται οὔτε στό σπίτι οὔτε στόν ναό. Ὁ ναός τῆς Ἀσίνου, γιά παράδειγμα, εἶναι ἕνα ξωκλήσι καί ὅμως ὅταν μπεῖς μέσα, σέ κάνει νά αἰσθάνεσαι πώς εἶσαι σ' ἕναν οὐρανοξύστη. Σέ αὐτό βοηθᾶ καί ἡ ἁγιογραφία. Σέ βοηθᾶ νά ἀγκαλιάσεις τόν Χριστό. Ἐνῶ ἡ σύγχρονη ναοδομία τοῦ μπετόν δημιουργεῖ πανύψηλες ἐκκλησίες, πού, ἀκόμα καί νά τοιχογραφηθοῦν, ἔχουν προβλήματα ἀκουστικῆς, θερμοκρασίας, φωτισμοῦ. Δέν ξεκουράζεται ἡ ψυχή σου μέσα στόν ναό. Αὐτό πρέπει νά μᾶς προβληματίσει ἰδιαίτερα, πρῶτα καί κύρια ἐμᾶς τούς ἐπισκόπους»[3]. Γι' αὐτό ἡ τεχνική τῆς οἰκοδόμησης τῶν ναῶν στήν Κύπρο μέ πέτρα θεωρεῖται ὡς καινοτομία καί ἐπαναφορά στήν παραδοσιακή ναοδομία.

Τό οἰκοδόμημα, χωρίς τίς τοιχογραφίες, ἀναμένεται νά ὁλοκληρωθεῖ σ' ἕναν χρόνο, μέχρι τή μέρα τῆς ἑορτῆς τῆς κοίμησης τοῦ ἁγίου, στίς 2 Ἰανουαρίου 2017. Ὑπολείπεται ἡ κατασκευή τοῦ τρούλου. Στή συνέχεια, σιγά-σιγά θά ἀρχίσει καί τό κτίσιμο τῶν ἄλλων οἰκοδομημάτων γύρω ἀπό τόν ναό, μέ ἀμέσως ἑπόμενο τό ἀρχονταρίκι.

Σκοπός τοῦ π. Ἀμβροσίου εἶναι ἡ ἁγιογράφηση τοῦ ναοῦ. Μᾶς ἀνέφερε σχετικά: «Εὔχομαι νά μέ βοηθήσει ὁ Κύριος νά ἁγιογραφήσω αὐτόν τόν ναό. Στόν νάρθηκα ἐλπίζω νά μπορέσω νά ἁγιογραφήσω ὅλο τόν βίο του. Εἶναι ὁ μοναδικός ναός στήν Κύπρο στή χάρη τοῦ ἁγίου Σεραφείμ καί πρέπει σέ αὐτόν νά ὑπάρχει ἁγιογραφημένος ὁ βίος του»

Στό προσωρινό εἰκονοστάσι

Ὁ π. Ἀμβρόσιος εἶναι ὁ ἁγιογράφος τῶν εἰκόνων τοῦ ναοῦ. Στόχος του, μετά τήν ἀποπεράτωση τοῦ ναοῦ, εἶναι καί ἡ ἁγιογράφησή του.

3. Ἀπό συνέντευξη τοῦ Μητροπολίτη Μόρφου στίς 3 Μαρτίου 2016.

ὑπάρχουν οἱ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καί τοῦ ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ, ἔργα τοῦ π. Ἀμβροσίου. Στόν νάρθηκα ὑπάρχει μία μεγάλη φορητή εἰκόνα τοῦ ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ, στόν περίγυρο τῆς ὁποίας εἰκονίζονται σκηνές ἀπό τόν βίο τοῦ Ἁγίου, ἔργο ἐπίσης τοῦ π. Ἀμβροσίου. Ὑπάρχουν ἀκόμα δύο πιό μικρές εἰκόνες, μία τοῦ ἁγίου Παϊσίου τοῦ Ἁγιορείτου καί μία τοῦ ἁγίου Πορφυρίου τοῦ Καυσοκαλυβίτου. Ὑπάρχουν καί ἄλλες φορητές εἰκόνες στόν ναό, ὅλες διά χειρός π. Ἀμβροσίου. Στόν ναό ὑπάρχουν λείψανα τοῦ ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ καί τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρα Φιλουμένου τοῦ Κυπρίου.

Τό ἡσυχαστήριο ἐπισκέπτονται πολλοί προσκυνητές: ἀπό Κύπρο, Ἑλλάδα, Ρωσία, Γεωργία, Γαλλία, Βουλγαρία.

Μονή καί Οἰκοσύστημα

Γύρω ἀπό τόν ναό συντελοῦνται καί ἄλλες δράσεις γιά τίς ἀνάγκες τοῦ μοναστηριοῦ, μέ σεβασμό στό οἰκοσύστημα τῆς περιοχῆς. Στά δυτικά τοῦ ναοῦ, σέ ὕψωμα ἔχει κατασκευαστεῖ μεγάλη ὑδατοδεξαμενή πού τροφοδοτεῖται ἀπό πηγαῖο νερό. Ἐνδιάμεσα τοῦ ναοῦ καί τῆς δεξαμενῆς ἐμφυτεύθηκε ἐλαιώνας, μέ σκοπό τήν παραγωγή λαδιοῦ γιά τό ἄναμμα τῶν καντηλιῶν τοῦ ναοῦ. Γίνεται, ἐπίσης, προσπάθεια γιά βιολογική ἐλαιοκαλλιέργεια.

Στή βόρεια περιοχή, κοντά στή δεξαμενή, ὁ π. Ἀμβρόσιος φύτεψε ἀμπέλι γιά τίς ἀνάγκες τοῦ ναοῦ (γιά τήν κατασκευή νάματος). Ὁ ἀμπελώνας εἶναι βιολογικός καί γιά τόν σκοπό αὐτό κτίστηκε, κατά μῆκος τοῦ ἀμπελώνα, δόμη ἀπό πέτρα τῆς περιοχῆς. Ὁ πέτρινος τοῖχος θά ἀντανακλᾶ τίς ἀκτίνες τοῦ ἥλιου καί θά προστατεύει τά κλήματα ἀπό τήν ὑγρασία καί τά παράσιτα.

Ἐπίσης, κατασκευάστηκε θερμοκήπιο-λαχανόκηπος γιά τίς ἀνάγκες τοῦ μοναστηριοῦ καί χυτήριο μετάλλων γιά τήν παραγωγή πρώτης ὕλης γιά τήν κατασκευή μεταλλικῶν παραθύρων.Ἐπίσης, ὁ π. Ἀμβρόσιος μέ τόν Ἀλέξανδρο ἀνοικοδόμησαν ἕναν χῶρο μέ καλαμιές καί χῶμα. Μέ τό μονωτικό, φθηνό, ἀλλά καί ἀνθεκτικό αὐτό ὑλικό ἀνοικοδόμησαν μίαν κάβα, γιά νά παράγουν νάμα, πού χρησιμοποιεῖται ὡς πρῶτο ὑλικό στή Θεία Λειτουργία.

Ὁ ἅγιος Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ δεόμενος (εἰκονοστάσι - διά χειρός π. Ἀμβροσίου)

Πάτερ ἡμῶν

Ἑλένης Ἀναστασίου
Ἐκπαιδευτικοῦ

Στό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν σήμερα κάναμε γιά τήν Κυριακή προσευχή, τό Πάτερ ἡμῶν δηλαδή. Τελικά εἶναι πολλά πράγματα πού δέν ἤξερα γι' αὐτή τήν προσευχή. Καί τή λέω τόσα χρόνια καί τήν ξέρω ἀπ' ἔξω κι ἀνακατωτά.

Ἡ κυρία Μελανή, ἡ δασκάλα τῆς διπλανῆς τάξης πού κάνει καί σέ μᾶς Θρησκευτικά, μᾶς ἔδωσε ἕνα βιβλιαράκι μέ προσευχές καί μᾶς ἔβαλε νά ἀνοίξουμε στή σελίδα 8. Ἐκεῖ ἦταν γραμμένο τό Πάτερ ἡμῶν καί πρίν προλάβω νά σηκώσω τό χέρι μου καί νά πῶ ὅτι ξέρω αὐτή τήν προσευχή πολύ καλά, ἡ δασκάλα εἶπε ὅτι θά ἀναλύσουμε τήν Κυριακή Προσευχή. Ἐμεῖς δέν τό λέμε μόνο τήν Κυριακή, σκέφτηκα στήν ἀρχή, τό λέμε καί τό Σάββατο στό κατηχητικό. Μᾶλλον ἡ κυρία δέ θά πήγαινε κατηχητικό ὅταν ἦταν μικρή, γι' αὐτό δέν τό ξέρει. Δέν ἤθελα ὅμως νά τήν κάνω νά νιώσει ἄσχημα, γι' αὐτό δέ ρώτησα. Εὐτυχῶς! Ἐγώ θά ἔνιωθα στό τέλος ἄσχημα, γιατί μᾶς ἐξήγησε ἀμέσως ὅτι τήν ὀνομάζουμε ἔτσι, Κυριακή προσευχή, ἐπειδή μᾶς τήν εἶπε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὁ Χριστός, ὅταν ζοῦσε στή Γῆ.

Καί μετά ἀρχίσαμε νά τή διαβάζουμε, μία φράση ἀπό τό κανονικό, αὐτό πού λέμε στήν ἐκκλησία καί στό κατηχητικό, καί μία ἀπό τή διπλανή σελίδα πού εἶναι ἡ μετάφραση, γιά νά καταλάβουμε, εἶπε ἡ κυρία, τί σημαίνουν τά ἀρχαῖα καί ποιό εἶναι τό νόημα. «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...» ἔγραφε στήν ἀριστερή πλευρά καί «Πατέρα μας, πού εἶσαι στούς οὐρανούς» ἔγραφε στή δεξιά. Ἄλλο παράξενο αὐτό. Ὅταν πέθανε ἡ γιαγιά, εἶπαν ὅτι πῆγε στούς οὐρανούς. Δέν ἔκανε πολύ νόημα, ἀλλά εἶναι πολλές οἱ φορές πού δέν καταλαβαίνω τούς μεγάλους, ὁπότε δέ ρώτησα τίποτα παραπάνω. Ἅμα πεθυμοῦσα τή γιαγιά, γύριζα στόν οὐρανό καί τῆς χαμογελοῦσα. Νομίζω ἔκανε κι ἐκείνη τό ἴδιο κι ἔτσι τό δέχτηκα. Ὁ πατέρας μου ὅμως εἶναι ἐδῶ στή γῆ, μαζί μας. Γιατί ἐγώ κάθε βδομάδα λέω ὅτι εἶναι στούς οὐρανούς; Ἀποφάσισα νά μή ρωτήσω, γιατί θά ἔκανα τόν Ἀλέξανδρο νά στεναχωρεθεῖ. Ὁ δικός του μπαμπάς εἶναι στόν οὐρανό, ἀρρώστησε βαριά πρίν ἀπό δύο χρόνια, ὅταν ἤμαστε στή δευτέρα τάξη καί πέθανε. Θά ρωτοῦσα στό διάλειμμα μόνη μου.

Αὐτή ἡ δασκάλα ὅμως τά καταλαβαίνει φαίνεται ὅλα. Δέν πρόλαβα νά τελειώσω τόν προβληματισμό μου κι ἄρχισε νά μιλᾶ μέ ἕναν πολύ ἁπαλό τόνο στή φωνή της: «Τί ὡραῖα πού μποροῦμε νά λέμε τόν Θεό, Πατέρα μας. Αὐτός ὁ ἴδιος μᾶς τό ἐπέτρεψε καί πράγματι μᾶς θεωρεῖ παιδιά Του. Εἶναι μεγάλη τιμή αὐτό, ἀλλά καί μεγάλη ἀνακούφιση γιά μᾶς, γιατί νιώθουμε προστατευμένοι. Μᾶς ἀγαπᾶ καί μᾶς νοιάζεται τόσο πολύ ὅσο οἱ πατεράδες μας. Ἔχουμε καί ἕναν ἄλλο

Πατέρα πού εἶναι στόν οὐρανό».

Ἔ, τώρα μπερδεύτηκα ἀκόμα περισσότερο. Πάτερ δέ λέμε τόν ἱερέα; Τό «ἡμῶν» δέν ἤξερα τί σημαίνει, ἀλλά τό «πάτερ» ἤξερα. Ἔτσι φωνάζουμε τούς ἱερεῖς. Ὅσο γιά ὅλα τά ἄλλα, ἡ ἀλήθεια δέν ἔδινα σημασία, καταλάβαινα μόνο μερικές λέξεις καί δέν προσπάθησα ποτέ νά βγάλω ὁλόκληρο τό νόημα. Αὐτή τή φορά ρώτησα ὅμως. Ἄν τό ἄφηνα κι αὐτό γιά τό διάλειμμα, δέ θά προλάβαινα. Καί ἤμαστε ἀκόμα στήν ἀρχή τοῦ «πάτερ ἡμῶν». Σίγουρα θά εἶχα κι ἄλλες ἀπορίες στή συνέχεια.

Ἡ κυρία Μελανή μοῦ ἀπάντησε: «Στήν Κυριακή προσευχή ἀπευθυνόμαστε στόν Θεό Πατέρα. Τόν ἱερέα ὅμως τόν ἀποκαλοῦμε ἐπίσης πατέρα – αὐτό σημαίνει «πάτερ» – ἐπειδή εἶναι ὁ πνευματικός μας πατέρας. Δηλαδή, ὅπως οἱ πατεράδες μας μᾶς δίνουν ζωή, ἔτσι καί οἱ ἱερεῖς μᾶς δίνουν τήν πνευματική ζωή, μᾶς διδάσκουν πῶς νά ζοῦμε ὅπως θέλει ὁ Χριστός γιά νά καλλιεργηθεῖ ἡ ψυχή μας, τό πνεῦμα μας, καί νά εἴμαστε ἄξιοι νά μποῦμε κάποια στιγμή στόν Παράδεισο. Κάποιοι μιλοῦν γιά τούς ἱερεῖς ὑποτιμητικά καί τούς λένε «παπάδες». Μά δέν καταλαβαίνουν ὅτι, ἀντίθετα, τούς ἀποδίδουν τελικά τήν ἀποστολή τους, νά εἶναι πνευματικοί «μπαμπάδες» γιά ὅλο τόν κόσμο. Τό ὅτι τούς προσφωνοῦμε «πάτερ», τούς φωνάζουμε στήν οὐσία «πατέρα», δείχνει ὅτι εἴμαστε πολύ κοντά τους κι αὐτοί πολύ κοντά μας. Μποροῦμε νά εἴμαστε μαζί τους τόσο ἄνετοι, ὅσο μέ τούς μπαμπάδες μας. Ἐντάξει, δέ θά πᾶμε στόν ἱερέα νά μᾶς δώσει χρήματα γιά τήν καντίνα ἤ νά μᾶς πάει στό πάρκο νά βροῦμε τούς φίλους μας...». Ἐδῶ ἔκανε παύση, γιατί ὅλοι γελάσαμε καί μετά συνέχισε: «Μποροῦμε ὅμως νά τούς λέμε τίς ἀπορίες μας καί νά συζητοῦμε μαζί τους γιά πράγματα πού μᾶς προβληματίζουν. Ἀκόμα καί νά ζητοῦμε τή βοήθειά τους σέ κάποια δυσκολία μας. Ἐξάλλου, οἱ ἱερεῖς εἶναι λειτουργοί τοῦ Θεοῦ στή Γῆ. Μετά πού ὁ Χριστός μας ἀνέβηκε στούς οὐρανούς, ἀφοῦ δέν μποροῦσε πιά ὁ ἴδιος νά εἶναι ἐδῶ νά μᾶς προσέχει καί νά μᾶς διδάσκει, ἔστειλε τούς μαθητές Του, οἱ ὁποῖοι χειροτόνησαν τούς πρώτους ἱερεῖς γιά νά ἀναλάβουν αὐτό τό ἔργο. Γι' αὐτό ἀξίζουν καί μεγάλο σεβασμό ἀπό μᾶς. Ἔτσι, ὅταν ἔρθει ἕνας ἱερέας ἐκεῖ πού βρισκόμαστε, συνηθίζουμε νά σηκωνόμαστε ὄρθιοι καί ὅταν πᾶμε κοντά του εἴτε γιά νά μᾶς δώσει κάτι εἴτε γιά νά τοῦ μιλήσουμε, φιλᾶμε τό χέρι του καί μᾶς δίνει τήν εὐχή του. Καί εἶναι πολύ ξεχωριστή αὐτή ἡ εὐχή, γιατί εἶναι λές καί προέρχεται ἀπό τόν ἴδιο τόν Θεό».

Ἀκριβῶς ἐκείνη τήν ὥρα χτύπησε τό κουδούνι. Ἡ κυρία κοίταξε τό ρολόι στόν τοῖχο ἀπορημένη. «Πώ πώ! Ξεφύγαμε ἀπό τό θέμα μας καί πέρασε ἡ ὥρα. Δέν πειράζει ὅμως, ἦταν σημαντικό τό θέμα πού ἄνοιξε ἡ Θάλεια μέ τήν ἀπορία της. Θά συνεχίσουμε τήν Κυριακή προσευχή στό ἑπόμενο μάθημα καί μετά θά βάλω στό πρόγραμμα νά ἀσχοληθοῦμε περισσότερο μέ τό θέμα τῆς ἱερωσύνης. Θά καλέσω κι ἕναν ἱερέα νά ἔρθει στήν τάξη μας νά μᾶς μιλήσει. Τί θά κάνουμε ὅταν ἔρθει ὁ ἱερέας;». «Θά σηκωθοῦμε ὄρθιοι καί θά φιλήσουμε τό χέρι του», ἀκούστηκαν εἴκοσι φωνές μαζί – ὅσοι κι ἐμεῖς μέσα στήν τάξη – καθώς ὁ Νικόλας ἄνοιγε τήν πόρτα γιά νά βγοῦμε διάλειμμα.

Ὁ ποταμός τοῦ Θεοῦ

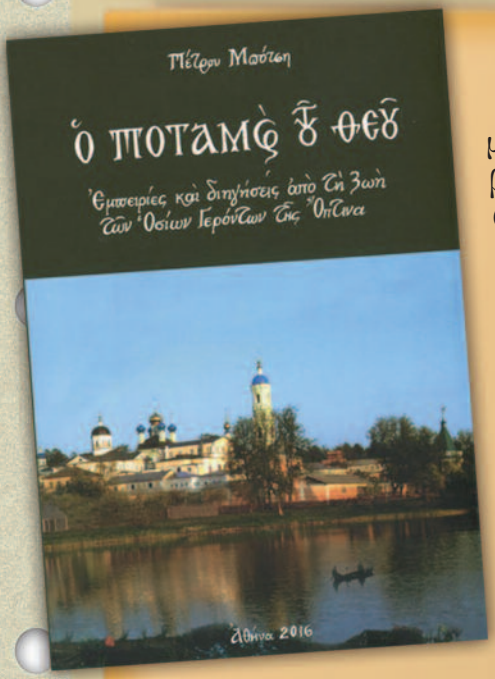

Οἱ ἐκδόσεις Μπότση μᾶς παρουσιάζουν τό βιβλίο «Ὁ Ποταμός τοῦ Θεοῦ» τό ὁποῖο ἀναφέρεται στίς ἐμπειρίες καί τίς διηγήσεις ἀπό τήν ζωή τῶν Ὁσίων Γερόντων τῆς Ὄπτινα.

Ἀπό τόν καιρό τῆς ἵδρυσής του τό μοναστήρι τῆς Ὄπτινα ἔγινε γνωστό γιά τή βαθιά του πνευματικότητα, τή διακριτική ἀσκητικότητα τῶν ὁσίων γερόντων του, πού ἦταν θεμελιωμένη πάνω σέ μία πραγματική γνώση τοῦ ἀσκητισμοῦ.

Στή διαδρομή τῆς ἑκατοντάχρονης ἔνδοξης πορείας τῆς Ὄπτινα, μέχρι τό κλείσιμό της ἀπό τούς Μπολσεβίκους τό 1923, τροφοδότησε τή Ρωσική Ἐκκλησία μέ ἐπισκόπους, ἡγουμένους πολλῶν μοναστηριῶν, πολυάριθμους καθοδηγητές ψυχῶν (τούς γνωστούς στάρετς) καί μέ ἀρκετούς ἁγίους.

Ἡ συμβολή τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ὄπτινα στήν πνευματική ζωή τῆς Ρωσίας ἦταν τεράστια, διότι ὑπῆρξε ὁ καλύτερος ἐκπρόσωπος τῆς πνευματικῆς ἀναγέννησης πού γνώρισε ἡ Ρωσία ἀπό τό δέκατο ἕνατο ὥς τίς ἀρχές τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα.

Μπροστά ἀπό τό μοναστήρι τῆς Ὄπτινα κυλάει ὁ ποταμός Ζίντρα, πού ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου ὀνόμασε «ποταμό τοῦ Θεοῦ» ἀπό τή μεγάλη εὐλάβεια γιά ὅλα ὅσα σχετίζονταν μέ τό ἅγιο αὐτό μοναστήρι, καί τούς ὅσιους γέροντές του, τούς περίφημους στάρετς.

Ὁ Σέργιος Νεῖλος μᾶς περιγράφει μέ μοναδικό τρόπο τή γραφικότητα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλον-

τος στό ὁποῖο ἦταν κτισμένα τό μοναστήρι, καί ἡ σκήτη τοῦ Τιμίου Προδρόμου μεταξύ ἑνός δάσους, δίπλα ἀπό τό ποτάμι, χῶροι ἀγαπημένοι καί ἱεροί γιά τούς πατέρες πού τόσο πολύ τούς σέβονταν....

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου Σέργιος Νεῖλος ἔμεινε τέσσερα χρόνια στήν Ὄπτινα, ἀφοῦ εἶχε προηγηθεῖ ἡ πλήρης ἀλλαγή στή ζωή του, μέ καθοδηγητή του τόν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κρονστάνδης, καί μετέπειτα τούς πατέρες τῆς Ὄπτινα, μέ τούς ὁποίους ἔζησε, ἄκουσε, εἶδε, καί στό τέλος κατέγραψε, μέ ἐκπληκτικές διηγήσεις, τήν καθημερινή δραστηριότητα τῶν ἁγίων γερόντων, περιγράφοντας τίς Ἀγγελικές ὑπάρξεις τῶν Πατέρων τῆς Ὄπτινα, τούς πνευματικούς τους ἀγῶνες, πού ἔγιναν γνωστοί σέ ὁλόκληρη τήν Σοβιετική Ἕνωση, παραθέτοντας παράλληλα καί ἀφηγήσεις ἄλλων εὐλαβῶν προσκυνητῶν, μέ τίς συγκλονιστικές ἐμπειρίες πού ἔζησαν στόν τόσο ἁγιασμένο χῶρο, τό μοναστήρι καί στήν Ὄπτινα!

Ὁ Σέργιος Νεῖλος παρόλες τίς δυσκολίες, τίς μετακινήσεις, καί τούς πειρασμούς πού συνάντησε μᾶς περιγράφει περιληπτικά μερικά γεγονότα ἀπό τή ζωή τῶν γερόντων, πού πέρασαν ἀπό τήν Ὄπτινα: τῶν στάρετς Ἀμβροσίου, Σάββα, Βαρσανουφίου, Ἰωσήφ, Νεκταρίου, Ἀντωνίου, Λεωνίδα, Μωϋσῆ.....

Ὁ Στάρετς Βαρσανούφιος.

«Τά περίπου τέσσερα χρόνια πού ἔζησε στήν Ὄπτινα, ὁ Σέργιος Νεῖλος εἶχε ὡς ἐξομολόγο τόν στάρετς Βαρσανούφιο. Τόν εὐλαβοῦνταν καί τόν ἐκτιμοῦσε πολύ, τόσο γιά τήν ἁγιότητα ὅσο καί γιά τή σοφία του. Ὅπως διηγεῖται ὁ ἴδιος, ἕνας πολύ στενός μαθητής τοῦ στάρετς, ὁ Ἰννοκέντιος Παυλώφ, τοῦ εἶπε τ' ἀκόλουθα γιά τόν π. Βαρσανούφιο: ὁ π. Βαρσανούφιος εἶναι μεγάλος στάρετς. Εἶναι προορατικός, μά ἔχει καί πολλά χαρίσματα. Τό διαπίστωσα προσωπικά ἀπό τήν πρώτη μέρα πού μέ δέκτηκε στό μοναστήρι καί μ' ἐξομολόγησε γιά πρώτη φορά. Εἶχα μουδιάσει ἀπό τό δέος πού ἔνιωθα γι' αὐτόν. Δέν ἔβλεπα ἄνθρωπο μπροστά μου, μά ἕναν ἔνσαρκο ἄγγελο. Διάβαζε τίς πιό μύχιες σκέψεις μου. Ἀσυναίσθητα μέ κατάλαβε κάποιος ἀκαθόριστος φόβος. Ὁ στάρετς τό κατάλαβε κι αὐτό μοῦ εἶπε:

Μή φοβᾶσαι! Δέν εἶμαι ἐγώ ὁ ἁμαρτωλός Βαρσανούφιος πού τά λέω αὐτά. Ὁ Θεός μοῦ ἀποκάλυψε ὅσα σέ ἀφοροῦν. Ὅσο ζῶ, δέ θέλω νά μιλήσεις σέ κανένα γι' αὐτά πού ἔζησες. Μετά τόν θάνατό μου, κᾶνε ὅπως νομίζεις... ».

Ὁ Στάρετς Νεκτάριος

Οἱ συνηθισμένες συμβουλές πού ἔδινε ὁ στάρετς Νεκτάριος στούς

προσκυνητές καί στούς νέους μοναχούς, ἦταν:

* «Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά 'χει σ' ὅλα τά πράγματα ὑπομονή καί ταπείνωση.

* Ὅταν ζεῖς μοναχικά, στή μέλλουσα ζωή θά τ' ἀπολαύσεις ὅλα. Ἄν ὅμως λάβεις τό μοναχικό σχῆμα καί δέ ζεῖς μοναχικά, θά τά στερηθεῖς ὅλα.

* Ἐργαστεῖτε, ἐργαστεῖτε. Ἡ δουλειά κάνει τά χρόνια νά περνοῦν γρήγορα, χωρίς νά νιώθετε βάσανα.

* Ἡ ἐξομολόγηση δέν εἶναι κάτι περίπλοκο. Τό μόνο πού ἀπαιτεῖ εἶναι καρδιακή συντριβή.

* Ἡ ταπείνωση εἶναι ἡ ἀρχή καί τό θεμέλιό τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

* Τό πιό σπουδαῖο πράγμα στήν πνευματική ζωή εἶναι ἡ ἀγάπη γιά τόν πλησίον. Ὀφείλεις ν' ἀγαπᾶς τόν πλησίον σου μέ ἀγάπη εἰλικρινῆ, χωρίς ὑπολογισμούς. Ἡ ἀγάπη εἶναι τό πιό ὡραῖο, τό πιό ἱερό πράγμα, σκέτη ὀμορφιά!...»

Ὁ ἡγούμενος Μωϋσῆς

Ὁ π. Μωϋσῆς δεχόταν τακτικά μέ ἀγάπη τήν κάθε δωρεά πρός τό μοναστήρι μικρή ἤ μεγάλη μέ ἀγάπη.

Κάποτε εἶχε ἔρθει στήν Ὄπτινα μία οἰκογένεια πού εὐεργετοῦσε τό μοναστήρι. «Φιλοξενήθηκαν στό ἀρχονταρίκι τοῦ μοναστηριοῦ. Δυσαρεστήθηκαν ὅμως ἀπό τή συμπεριφορά καί κάποιες ρυθμίσεις πού ἔκανε ὁ ὑπεύθυνος μοναχός (ὁ ἀρχοντάρης) καί πῆγαν στόν ἡγούμενο νά διαμαρτυρηθοῦν ὅτι ἐνῶ βοηθοῦν καί ἐλεοῦν τό μοναστήρι... βρῆκαν μπροστά τους τήν ἀρνητικότητα τοῦ ἀρχοντάρη... Ὁ πνευματικά σοφός στάρετς τούς ἀπάντησε ὅτι γιά τίς καλές σας πράξεις περιμένετε ἀνταπόδοση ἀπό τόν Κύριο. Ἄν περιμένετε ἀνταπόδοση ἀπό ἐμᾶς τούς ἁμαρτωλούς, καλύτερα νά μήν εὐεργετεῖτε, γιατί ἐμεῖς οἱ ταπεινοί κι ἁμαρτωλοί δέν μποροῦμε νά σᾶς τό ἀνταποδώσουμε μέ κανένα τρόπο.

Οἱ ἐπισκέπτες ἐντυπωσιάστηκαν καί ἱκανοποιήθηκαν μέ τήν εἰλικρίνεια τοῦ στάρετς. Ἀργότερα θυμοῦνταν μέ εὐχαρίστηση κι εὐγνωμοσύνη τό ὑψηλό μάθημα πνευματικῆς οἰκοδομῆς πού ἔλαβαν, στή θέση τῆς ἀπολογίας καί τῆς ἰδιαίτερης περιποίησης πού περίμεναν....».

Φίοντορ Ντοστογέφσκυ

Ὁ Ντοστογέφκυ ἐνστερνίστηκε τόσο βαθιά τό σωτήριο ἔργο πού ἐπιτελοῦσαν οἱ στάρετς, ὥστε ἔγραψε ἐκείνη τήν ἐποχή, ἐξηγώντας τή μεγάλη τους ἀποστολή: «Ἔχοντας διαλέξει ἕνα στάρετς εἶναι σά νά παραιτεῖσθε ἀπό τή θέλησή σας καί νά τοῦ τήν παραδίνετε μ' ὅλη σας τήν ὑπακοή. Ἐκεῖνος πού μετανοεῖ, ὑποκύπτει θελληματικά σ' αὐτή τή δοκιμασία, σ' αὐτή τή σκληρή μαθητεία, μέ τήν ἐλπίδα πώς ὕστερα ἀπό ἕνα μακροχρόνιο στάδιο θά κατανικήσει τόν ἑαυτό του, θά κυριαρχήσει πάνω στόν ἴδιο τόν ἑαυτό του, γιά

νά φτάσει ἐπιτέλους στήν τέλεια ἐλευθερία, δηλαδή στήν ἐλευθερία ἀπέναντι στόν ἑαυτό του, γιά ν' ἀποφύγει ἔτσι τή μοίρα ἐκείνων πού ἔζησαν ὁλόκληρη ζωή χωρίς νά γνωρίσουν ποτέ τί ἀκριβῶς εἶναι. Ἡ ἐξομόλογηση τῶν πιστῶν στό στάρετς εἶναι ἀδιάκοπη, οἱ δεσμοί πού ἑνώνουν αὐτόν πού ἐξομολογεῖται μ' ἐκεῖνον πού δέχεται τήν ἐξομολόγηση ἀδιάλυτοι.....».

Συμπερασματικά ὁ Ποταμός τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἕνα βιβλίο πού ὁ ἀναγνώστης ἀξίζει νά διαβάσει, ἀφοῦ μᾶς φέρνει σέ ἐπαφή μέ τούς τόσο σπουδαίους ἅγιους γέροντες τῆς Ὄπτινα, οἱ ὁποῖοι μέ τίς πύρινες προσευχές, τήν ἁγία τους ζωή, τήν ἄσκηση, τήν ταπεινότητα, τήν ἁπλότητα, τήν ὑπακοή, καί μέ ἁπτά παραδείγματα ἀπό τήν ζωή τους, μᾶς τονίζουν τή σημασία πού ἔχει γιά τόν κάθε πιστό, ἡ ἀνάγκη διεξαγωγῆς πνευματικοῦ ἀγώνα, διαμέσου τῆς νηστείας, τῆς μετάνοιας τῆς ἐξομολόγησης, καί τῆς συνεχούς προσευχῆς, πνευματικῶν ἐφοδίων πού δυναμώνουν τήν πίστη τοῦ κάθε πιστοῦ, διαχρονικά, κρατώντας ἄσβεστη τήν ἐλπίδα τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας!

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΦΩΤΟΔΟΤΕΣ» Λτδ.

Διεύνθυνση: Ἀδαμάντιου Κοραῆ 45-47, Λευκωσία
Τ.Κ. 1502
Τ.Θ. 21130
Τηλ. 00357 22430301 / 22344309
Φαξ 22343122
Email: fotodotes@iak.org.cy

Τό ἔργο τῆς ἱερωσύνης εἶναι τόσο ὑψηλό, ὥστε πραγματοποιεῖται μέν πάνω στή γῆ, ἀλλά ἀνήκει στήν τάξη τῶν ἐπουρανίων ταγμάτων. Καί αὐτό εἶναι πολύ φυσικό, γιατί οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἀρχάγγελος, οὔτε καμιά ἄλλη κτιστή δύναμη ἀλλά ὁ ἴδιος ὁ Παράκλητος σύστησε τό λειτούργημα αὐτό καί τούς ἀνθρώπους πού εἶναι ἀκόμη σαρκικοί, ἔπεισε νά ἐπιτελοῦν διακόνημα ἀγγελικό.

Γι' αὐτό ὁ ἱερωμένος πρέπει νά εἶναι τόσο καθαρός, σάν νά βρίσκεται στούς οὐρανούς καί ἀνάμεσα στίς ἀγγελικές δυνάμεις...

Γιατί ἄν μπορούσε κάποιος νά καταλάβει τό γεγονός ὅτι, ἐνῶ εἶναι ἄνθρωπος πλασμένος μέ σάρκα καί αἷμα, μπορεῖ νά προσεγγίσει τή μακάρια καί ἀθάνατη φύση τῶν ἀγγέλων, τότε μόνο θα καταλάβαινε μέ πόση μεγάλη τιμή ἀξίωσε τούς ἱερείς ἡ χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος